

Meerjarenbegroting 2027-2032

Doorpakken op de beweging

waterschap
limburg

Bezoekadres

Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond

Postadres

Postbus 2207
6040 CC Roermond

IBAN: NL10NWAB0636750906
KvK: 67682065

088 88 90 100
info@waterschaplimburg.nl
www.waterschaplimburg.nl

Titel	Meerjarenbegroting 2027-2032
subtitel	Doorpakken op de beweging
datum	16 september 2026
versie	2.0 PHO's 21-09-26
status	concept
zaaknr.	2026-Z6485
documentnr.	WLDOC-220622665-38707

vrijgave Dit document is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur.

foto voorkant Roggelsebeek

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1 Inleiding	7
1.1 Financiële samenvatting	8
1.2 Leeswijzer	11
1.3 Waterschap Limburg in kengetallen	12
BELEIDSBEGROTING	13
2 Externe en interne ontwikkelingen	14
3 Programmabegroting	17
3.1 Hoogwaterbescherming Maasvallei	20
3.2 Klimaatadaptatie	28
3.3 Waterkwaliteit en ecologie	36
3.4 Zuiveren en waterketen	44
3.5 Crisisbeheersing	51
3.6 Bestuur en organisatie	57
3.7 Strategische ontwikkelingen / overige begrotingsposten	63
3.8 Overzicht van dekkingsmiddelen	65
4 Raming van de belastingopbrengsten	66
4.1 Kostenverdeling en -toerekening	66
4.2 Raming van de belastingopbrengsten	67
4.3 Belastingtarieven 2027	68
4.4 Lastendrukontwikkeling	72
4.5 Kwijtschelding en oninbaar	73
5 Paragrafen	74
5.1 Paragraaf uiteenzetting van de financiële positie	75
5.2 Paragraaf assetmanagement	90
5.3 Paragraaf bedrijfsvoering	95
5.4 Paragraaf verbonden partijen	100
5.5 Openbaarheidsparagraaf	105
5.6 Paragraaf Duurzaamheid	107
FINANCIËLE BEGROTING	108
6 Financiële begroting	109
6.1 Gehanteerde uitgangspunten en normen	109
6.2 Overzicht van baten en lasten per programma	112
6.3 Begroting naar kosten en opbrengstesoorten	114

7 De meerjarenraming 2027-2032 en de ontwikkeling van het belastingvolume 125**VOORSTELLEN 128****BIJLAGEN 129**

Bijlage A	Vaste activa	130
Bijlage B	Reserves en voorzieningen	131
Bijlage C	Vaste schulden	133
Bijlage D	Kostenverdeelstaat	134
Bijlage E	Renteomslagpercentage	135
Bijlage F	Kostendragers, programma's, beleidsproducten incl. dekkingsmiddelen	136
Bijlage G	Treasury	137
Bijlage H	Meerjarig EMU saldo	138
Bijlage I	Investeringslijst	139
Bijlage J	Meerjarige prognose Balans	140
Bijlage K	Incidentele lasten en baten per programma	141
Bijlage L	Programma-ramingen naar onderliggende activiteiten (BBP)	142
Bijlage M	Risicoregister	147
Bijlage N	Afkorting	150

Voorwoord

Samen koers zetten voor de toekomst van Limburg

Voor u ligt de begroting 2027 van Waterschap Limburg. Een begroting die meer is dan cijfers alleen: ze laat zien welke beweging we samen maken naar een toekomst waarin schoon, veilig en voldoende water niet vanzelfsprekend is. Leven met Water moeten we opnieuw uitvinden. Dat vraagt om andere keuzes, nieuwe vormen van samenwerking en een lange adem. Onze koers '**Samen leven met water**' geeft richting aan die ontwikkeling, waarbij water niet alleen een beheeropgave is, maar een verbindend element in de ontwikkeling van Limburg.

2027 wordt voor Waterschap Limburg een belangrijk jaar. We werken toe naar de vaststelling van het nieuwe **Waterbeheerprogramma 2028-2033**, waarin we onze koers vertalen naar concrete doelen, keuzes en maatregelen voor de komende jaren. Tegelijkertijd vinden de waterschapsverkiezingen plaats en treedt een nieuw algemeen bestuur aan. Daarmee kijken we vooruit en zorgen we tegelijkertijd voor continuïteit in de uitvoering van onze opgaven en onze samenwerking met Limburg.

Die opgaven zijn groot. Klimaatverandering, strengere wet- en regelgeving, technologische ontwikkelingen en maatschappelijke verwachtingen vragen om keuzes die lef én realiteitszin vereisen. De droogte van 2026 heeft opnieuw duidelijk gemaakt hoe kwetsbaar ons watersysteem is, terwijl hevige regenval en wateroverlast eveneens een reëel risico blijven. De steeds grotere en sneller wisselende extremen stellen hoge eisen aan de inrichting en het beheer van ons watersysteem.

Daarom blijven we investeren in sterke dijken langs de Maas, robuuste beken en oplossingen om water langer vast te houden, beschikbaar te houden en eerlijk te verdelen. Ook zetten we door op het verbeteren van de waterkwaliteit en beekherstel. De doelen van de Kaderrichtlijn Water vragen in 2027 onverminderd onze aandacht en om concrete maatregelen in het watersysteem en op onze zuiveringen.

In lijn met onze koers zetten we de beweging voort: van voldoende water naar **water eerlijk verdelen** – tussen seizoenen, gebieden en gebruikers; van schoon water naar **water schoon én gezond maken** – voor natuur, landbouw en mens; en van veilig water naar **bewust beschermen tegen water** – met sterke dijken én met risicobewust handelen, ruimte voor water en klimaatadaptatie. Zo benutten we de lessen uit 2021, 2024 en 2026 om Limburg stap voor stap weerbaarder te maken tegen droogte en wateroverlast.

Die beweging kunnen we alleen samen maken. We willen uitgroeien tot **dé Waterpartner van Limburg**: een waterschap dat deskundig, betrouwbaar en verbindend samenwerkt met gemeenten, provincie, het Rijk, natuurorganisaties, agrariërs, bedrijven, kennisinstellingen, buurwaterschappen en inwoners. Partnerschap betekent daarbij niet dat het waterschap overal een antwoord op heeft, maar dat we luisteren, kennis delen, belangen bij elkaar brengen en samen keuzes maken. Niet iedere wens kan worden vervuld, maar door het gesprek vroegtijdig te voeren ontstaan betere afwegingen en meer gedeeld eigenaarschap.

Dat partnerschap krijgt steeds meer vorm in de praktijk. **Samenwerking met inwoners leidde bijvoorbeeld tot de ontwikkeling van waterkeringen in Arcen.** Met het bedrijfsleven ontwikkelen we innovatieve technieken voor een duurzamere waterketen en samen met andere overheden werken we aan het terugdringen van schadelijke lozingen en de risico's van wateroverlast. Ook groeit het Watermanagementcentrum uit tot een kennis- en samenwerkingsplatform waarin regionale, nationale en internationale partners gezamenlijk werken aan beter waterbeheer.

Tegelijkertijd ontwikkelen we ook onze eigen organisatie verder. We willen heldere keuzes maken, eigenaarschap tonen en voorspelbaar en professioneel samenwerken, dichtbij de samenleving. We versterken onze sturing en investeren in vakmanschap, leiderschap, samenwerking, data, digitalisering en innovatie. Daarbij blijven we scherp op wat haalbaar en betaalbaar is. De wateropgaven zijn groot, terwijl capaciteit, middelen en uitvoeringskracht niet onbeperkt zijn. Dat vraagt om prioriteren, realistisch programmeren en een gezonde balans tussen investeren in een toekomstbestendig Limburg en verantwoord omgaan met de lasten voor inwoners en bedrijven.

Deze begroting verbindt daarmee de opgaven van vandaag met de keuzes van morgen. We bouwen verder aan een klimaatbestendig, veilig en leefbaar Limburg en nodigen onze omgeving uit om samen **Leven met Water** vorm te geven en de Stem van het Water krachtig te laten klinken – slagvaardig, verbindend, professioneel en veilig.

Het dagelijks bestuur van het Waterschap Limburg

1 Inleiding

Een organisatie in beweging – samen koersvast naar de toekomst

Met deze begroting 2027 zet Waterschap Limburg een volgende stap in de ontwikkeling als één organisatie. Na de samenvoeging van WL en WBL per 1 januari 2025 en de eerste volledig geïntegreerde begroting in 2026, verschuift het accent van integreren naar professionaliseren en doorontwikkelen. We werken verder aan één organisatie die samenhangend, voorspelbaar en toekomstgericht uitvoering geeft aan de wateropgaven voor Limburg. De koers **Leven met Water** geeft daarbij richting en de Kadernota 2027 vormt de bestuurlijke basis voor deze begroting.

2027 vormt daarbij een overgang tussen de huidige en de volgende bestuursperiode. We bereiden het **Waterbeheerprogramma 2028-2033** voor en zorgen tegelijkertijd voor een stevige basis waarop het nieuwe algemeen bestuur kan voortbouwen. Dat vraagt om heldere besluitvorming en goed inzicht in de opgaven, keuzes en dilemma's voor de komende jaren.

De omgeving waarin we werken verandert snel en niet iedere ontwikkeling laat zich volledig voorspellen. Daarom sturen we op samenhang, leren en aanpassen, maar ook op keuzes maken en verantwoordelijkheid nemen. Waar voldoende zekerheid bestaat, handelen we. Waar onzekerheden groter zijn, werken we met scenario's, plannen en maatregelen die ons stap voor stap verder brengen op basis van wat we op dat moment weten.

Deze begroting maakt zichtbaar hoe de inhoudelijke en organisatorische ontwikkeling met elkaar samenhangen. **Boven water** werken we aan schoon en gezond water, bewust beschermen tegen water en het eerlijk verdelen van water. **Onder water** bouwen we aan de organisatie die nodig is om deze ambities waar te maken: duurzaam, samenwerkend, innovatief en datagedreven. Daarbij versterken we onze sturing, processen en bedrijfsvoering, werken we verder aan professioneel opdrachtgeverschap en opdrachtnemerschap en investeren we in vakmanschap, leiderschap, eigenaarschap en samenwerking. Zo vergroten we onze uitvoeringskracht.

Niet iedere ontwikkeling bevindt zich daarbij in dezelfde fase. Sommige zijn inmiddels stevig verankerd en beschikken over budget, capaciteit en een duidelijke aanpak; andere vragen nog om verdere uitwerking of een gerichte impuls. Daarom worden we kritischer op prioritering, haalbaarheid en uitvoerbaarheid. Niet alles kan tegelijkertijd. Professioneler werken betekent expliciete keuzes maken over wat we doen, wanneer we dat doen en welke capaciteit en middelen daarvoor nodig zijn.

We staan daarmee niet meer aan het begin van de verandering die met de samenvoeging is ingezet. De volgende fase draait om **verankeren, professionaliseren en presteren**. Daarbij kijken we verder dan één begrotingsjaar: onze keuzes zijn geworteld in de koers **Leven met Water** en krijgen verder vorm in het Waterbeheerprogramma 2028-2033. Zo verbinden we de uitvoering van vandaag met de ontwikkeling van morgen en bouwen we stap voor stap aan een organisatie die de wateropgaven voor Limburg haalbaar, betaalbaar en toekomstgericht kan uitvoeren.

1.1 Financiële samenvatting

Begroting 2027: sluitend binnen het kader

Met de Kadernota 2027 heeft het algemeen bestuur de financiële richting voor de begroting bepaald. Daarbij is als uitgangspunt meegegeven dat de stijging van het belastingvolume in 2027 niet hoger uitkomt dan 8,4%. Bij het opstellen van de begroting zijn de uitgangspunten en ontwikkelingen uit de Kadernota nader uitgewerkt en financieel doorgerekend. Ramingen zijn geactualiseerd en autonome ontwikkelingen en eerder genomen besluiten zijn verwerkt en budgetten zijn opnieuw beoordeeld. Ook is bezien welke incidentele lasten uit de tariefegalisatiereserves kunnen worden gedekt.

Op basis van deze uitwerking komt de stijging van het belastingvolume in 2027 uit op 8,4%. Daarmee blijft de begroting binnen het algemeen bestuur meegegeven kader. Om de stijging tot dit percentage te beperken, wordt € 6,705 miljoen uit de tariefegalisatiereserves ingezet. Na deze inzet is de begroting sluitend en structureel in evenwicht.

Ondanks dit sluitende beeld blijft de financiële ruimte beperkt en kunnen niet alle opgaven tegelijkertijd worden opgepakt. Dit vraagt om keuzes. Daarom kiezen we voor adaptief begroten. Binnen deze financiële strategie begroten we realistisch, stellen we prioriteiten en behouden we ruimte om bij te sturen. We verwerken wat op basis van de huidige inzichten noodzakelijk en uitvoerbaar is en wegen nieuwe ontwikkelingen in samenhang af. Gedurende het jaar volgen we de realisatie en stellen prioriteiten bij wanneer ontwikkelingen daartoe aanleiding geven. Zo houden we de ambities, de uitvoerbaarheid en de beschikbare financiële ruimte met elkaar in balans.

Ontwikkeling van de lastendruk: wat betekent dit voor de belastingbetaler?

De stijging van het totale belastingvolume met 8,4% werkt niet voor iedere belastingbetaler op dezelfde manier door. De financiële uitwerking van de Kadernota raakt de taak watersysteembeheer sterker dan de taak zuiveringsbeheer. Het belastingvolume voor de watersysteemheffing stijgt in 2027 met 9,9%; voor de zuiveringsheffing bedraagt de stijging 7,2%. Dit verschil werkt door in de tarieven en daarmee in de lastendruk voor de verschillende groepen belastingbetalers.

Onderstaande tabel toont de indicatieve ontwikkeling van de lastendruk voor vier belangrijke categorieën belastingbetalers.

	2026	2027	Stijging 2027 in €	Stijging 2027 in %
Huishoudens (eenpersoons/meerpersoons – huur/eigen woning)	€ 202 – € 506	€ 219 – € 548	€ 17 – € 42	7,9% – 8,9%
Agrarisch bedrijf (40/60 ha)	€ 4.297 – € 6.222	€ 4.730 – € 6.845	€ 433 – € 623	10,0% – 10,1%
Natuurbeheerder/-eigenaar (1.000 ha)	€ 6.780	€ 7.450	€ 670	9,9%
Bedrijven	€ 34.315	€ 37.292	€ 2.976	8,7% – 14,2%

De percentages zijn indicatief en gebaseerd op representatieve belastingprofielen. De ontwikkeling van een individuele aanslag kan hiervan afwijken, onder meer door de verhouding tussen de watersysteem- en zuiveringsheffing en door verschillen in huishoudsamenstelling, WOZ-waarde, oppervlakte en het aantal vervuilingseenheden.

Een nadere uitwerking van de tarieven en representatieve belastingprofielen is opgenomen in hoofdstuk 4, paragraaf 4.4 Lastendrukontwikkeling.

Reservepositie: ruimte voor tariefmatiging neemt af

De hiervoor genoemde onttrekking van € 6,705 miljoen aan de tariefegalisatiereserves is als volgt verdeeld: € 5,505 miljoen komt ten laste van de reserve watersysteemheffing en € 1,200 miljoen ten laste van de reserve zuiveringsheffing.

ONTWIKKELING TARIEFEGALISATIERESERVES 2027

Tariefegalisatiereserve	Stand begin 2027	Onttrekking 2027	Stand eind 2027
Watersysteemheffing	€ 7,368 mln.	€ 5,505 mln.	€ 1,863 mln.
Zuiveringsheffing	€ 16,838 mln.	€ 1,200 mln.	€ 15,638 mln.
Totaal	€ 24,206 mln.	€ 6,705 mln.	€ 17,501 mln.

Na de onttrekking resteert binnen de tariefegalisatiereserve voor de watersysteemheffing nog € 1,863 miljoen. De ruimte om toekomstige tariefstijgingen of financiële tegenvallers binnen deze taak op te vangen is daarmee beperkt. De reservepositie voor de zuiveringsheffing blijft met € 15,638 miljoen ruimer.

De verwachte positieve uitkomsten van de Najaarsrapportage 2026 en de prognose voor de Jaarrekening 2026 zijn nog niet in deze standen verwerkt. De uiteindelijke reservepositie kan hierdoor gunstiger uitvallen dan in de tabel is weergegeven.

In de meerjarenraming is na 2027 geen verdere inzet van de tariefegalisatiereserves voorzien. Uitgangspunt is dat structurele lasten worden gedekt uit structurele inkomsten.

Weerstandsvermogen op streefwaarde maar met weinig ruimte

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre het waterschap de financiële gevolgen van risico's kan opvangen zonder dat dit direct ten kosten gaat van de uitvoering van taken. De beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserve.

Voor 2027 bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit € 14,484 miljoen. Hiertegenover staat een beschikbare weerstandscapaciteit van € 14,556 miljoen.

WEERSTANDSVERMOGEN 2027

Weerstandsvermogen 2027	Bedrag/ratio
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 14,556 mln.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 14,484 mln.
Weerstandsratio	1,0

Met een weerstandratio van afgerond 1,0 voldoet het waterschap aan de gehanteerde streefwaarde. De marge tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit is echter beperkt. Hierdoor is er weinig ruimte om hoger uitvallende of nieuwe risico's binnen de huidige weerstandscapaciteit op te vangen.

Tegelijkertijd komen verschillende ontwikkelingen op het waterschap af waarvan de financiële gevolgen en bijbehorende risico's nog niet volledig kunnen worden overzien. Voorbeelden zijn inflatie, arbeidsmarktkrapte, veranderende wet- en regelgeving, digitalisering en nieuwe eisen op het gebied van continuïteit en veiligheid. Als onderdeel van de verdere ontwikkeling van het risicomanagement wordt daarom bezien of de huidige streefwaarde van 1,0 ook voor de langere termijn passend is. Op basis daarvan kan op een later moment een bestuurlijke afweging plaatsvinden over de gewenste omvang van de financiële buffer.

Een nadere toelichting op het weerstandsvermogen en de belangrijkste risico's is opgenomen in hoofdstuk 5, Uiteenzetting van de financiële positie.

Meerjarig perspectief: de meerjarenraming is geen vaststaand financieel eindbeeld

De huidige meerjarenraming laat de volgende ontwikkeling van het totale belastingvolume zien:

MEERJARIGE ONTWIKKELING BELASTINGVOLUME

	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Stijging belastingvolume	8,4%	6,9%	6,2%	5,3%	4,1%	4,3%

De jaarlijkse stijging van het belastingvolume neemt na 2027 geleidelijk af en komt vanaf 2031 rond de 4% uit. Deze ontwikkeling is gebaseerd op de huidige inzichten en de keuzes die het algemeen bestuur bij de Kadernota heeft gemaakt.

In de Kadernota zijn daarnaast ontwikkelingen en onzekerheden benoemd die nog verdere inhoudelijke en financiële uitwerking vragen. Deze zijn nog niet of slechts gedeeltelijk in de meerjarenraming verwerkt. De in de Kadernota genoemde signalen en recente landelijke berichten over de toekomstige wateropgaven worden betrokken bij de richting en keuzes van het nieuwe Waterbeheerprogramma 2028-2033. De financiële gevolgen daarvan worden de komende jaren verder uitgewerkt en vertaald in toekomstige begrotingen en meerjarenramingen.

De huidige meerjarenraming vormt daarmee een vertrekpunt en geen vaststaand financieel eindbeeld. De komende jaren staat veel te gebeuren en kan het financiële beeld substantieel wijzigen. Om de maatschappelijke opgaven uitvoerbaar en betaalbaar te houden, zullen duidelijke prioriteiten moeten worden gesteld en scherpe keuzes gemaakt.

1.2 Leeswijzer

Samenhang en beweging in beeld

De Meerjarenbegroting 2027 is opgesteld volgens de vereisten van het aangepaste Waterschapsbesluit. Deze bepalingen zijn in de Meerjarenbegroting 2025 reeds volledig doorgevoerd en vormen nu de standaard. Daarmee is de begroting geen verzameling losse onderdelen meer, maar een geïntegreerd geheel waarin beleid, financiën en toelichting met elkaar verbonden zijn. Zo krijgt de beweging die we als waterschap doormaken ook in de structuur van dit document vorm. Deze begroting bestaat uit de volgende hoofdstukken:

BELEIDSBEGROTING 2027

Hoofdstuk 2 – Externe en interne ontwikkelingen

Een overzicht van maatschappelijke, klimatologische, technologische en financiële trends die direct invloed hebben op onze rol en taken. Deze ontwikkelingen vormen de inhoudelijke basis voor de strategische keuzes die wij maken.

Hoofdstuk 3 – Programmabegroting

Uitwerking van beleidsdoelen en activiteiten in zes inhoudelijke programma's. Hier beschrijven we welke prestaties we leveren en welke middelen daarvoor nodig zijn. Het hoofdstuk sluit af met de algemene dekkingsmiddelen (paragraaf 3.7), inclusief de gereserveerde middelen voor strategische ontwikkelingen zoals continuïteit versterken en transformatieopgaven die onze beweging versterken.

Hoofdstuk 4 – Raming van de belastingopbrengsten

Toelichting op de raming van de belastingopbrengsten, inclusief kostentoerekening, tarieven, ontwikkeling van de lastendruk en het kwijscheldingsbeleid.

Hoofdstuk 5 – Paragrafen

Bevat de wettelijk verplichte paragrafen, zoals de uiteenzetting van de financiële positie, bedrijfsvoering, verbonden partijen en het weerstandsvermogen. Daarnaast zijn een openbaarheidsparagraaf en een duurzaamheidsparagraaf toegevoegd, waarmee we nadrukkelijk laten zien hoe wij transparant en toekomstgericht werken.

FINANCIËLE BEGROTING 2027

Hoofdstuk 6 – Financiële begroting

De financiële uitwerking, met daarin de uitgangspunten, een overzicht van lasten en baten per programma, de investeringsplanning en autorisatie van investeringsbudgetten.

Hoofdstuk 7 – De meerjarenraming 2027-2032 en de ontwikkeling van het belastingvolume

De doorkijk tot en met 2032, met daarin de verwachte ontwikkeling van het belastingvolume en de financiële ruimte voor toekomstige keuzes.

De bijlagen bevatten aanvullende informatie, zoals de stand van investeringen, reserves en voorzieningen, schulden, incidentele baten en lasten, het risicoregister en een lijst van afkortingen.

1.3 Waterschap Limburg in kengetallen

Waar we werken

198 km

waterkeringen

173

coupures

3.051 km

watgangen

485

regenwaterbuffers

2.368

stuwen

198

gemalen

laagste punt
in Limburg: Heijen
7,67 m boven NAP

2.209 km²

werkgebied

17

rioolwaterzuiverings-
installaties

535 km

transportleiding afvalwater

148 miljoen m³

gezuiverd water per jaar

hoogste punt in Limburg:
Drielandenpunt Vaals
322,38 m boven NAP

Voor wie we werken

We werken voor deze
doelgroepen

We zijn er voor

alle 1.138.374 Limburgers

Natuur: flora en fauna

Landbouw

Bedrijven

Met wie we werken

Partijen waarmee we veelal
samenwerken

1 Provincie

31 Gemeenten

Waterpartners
in Limburg

andere
waterschappen

Kennis-
instellingen

Bedrijven

Natuur- en
terreinbeheerorganisaties

735 dijkwachters

789 medewerkers in dienst

225 medewerkers inhuur

30 AB-leden

Beleidsbegroting 2027

2 Externe en interne ontwikkelingen

Weerbaar en wendbaar in een wereld die verandert

De wereld waarin Waterschap Limburg zijn werk doet, wordt minder voorspelbaar. Klimaatverandering, geopolitieke spanningen, economische onzekerheid, technologische ontwikkelingen en veranderende wet- en regelgeving grijpen steeds sterker op elkaar in. De gevolgen daarvan raken rechtstreeks aan onze taak: van droogte en extreme neerslag tot schommelende energieprijzen, cyberdreigingen en verstoringen van toeleveringsketens. Tegelijkertijd nemen onze eigen opgaven en investeringen toe. Dat vraagt in 2027 om een organisatie die niet alleen doelmatig is, maar vooral ook **weerbaar, wendbaar en professioneel**: voorbereid op verstoringen, in staat om prioriteiten te verleggen en scherp op de verbinding tussen ambitie, uitvoering en beschikbare middelen.

Klimaatextremen vragen om een weerbaar watersysteem

Klimaatverandering blijft een van de meest bepalende ontwikkelingen voor ons werk. De droogte in 2026 heeft opnieuw laten zien dat voldoende water niet vanzelfsprekend is. Tegelijkertijd blijft Limburg kwetsbaar voor hevige neerslag en wateroverlast. We moeten daarom steeds beter kunnen omgaan met diverse uitersten: water vasthouden wanneer het beschikbaar is, het eerlijk verdelen wanneer het schaars wordt én ruimte creëren wanneer er juist te veel water is.

Dat vraagt om investeringen in waterkeringen, watersystemen en zuiveringen, maar ook om keuzes in de inrichting van Limburg. Water kan daarbij niet langer achteraf worden ingepast. Vanuit onze rol als dé Waterpartner brengen we de Stem van het Water steeds eerder in bij ruimtelijke ontwikkelingen en gebiedsprocessen.

Vitale infrastructuur in een geopolitiek onzekere wereld

Geopolitieke ontwikkelingen raken ook het waterschap steeds directer. De oorlog in Europa, spanningen elders in de wereld, cyberaanvallen en hybride dreigingen maken duidelijk dat vitale processen niet vanzelfsprekend blijven functioneren. Waterbeheer, zuivering, energievoorziening, telecommunicatie en digitale infrastructuur zijn bovendien sterk met elkaar verweven. Een verstoring in de ene keten kan daardoor snel gevolgen hebben voor een andere.

Voor ons betekent weerbaarheid daarom meer dan cybersecurity alleen. Het gaat ook om fysieke beveiliging, continuïteits- en crisismanagement, voldoende herstellvermogen en het in beeld hebben van kritieke afhankelijkheden. De nieuwe kaders voor cyberbeveiliging en weerbaarheid van kritieke infrastructuur versterken die beweging. We moeten weten welke processen essentieel zijn, waar onze kwetsbaarheden liggen en welke maatregelen nodig zijn om ook onder bijzondere omstandigheden onze maatschappelijke taken te kunnen blijven uitvoeren.

Minder afhankelijk en digitaal weerbaarder

Onze afhankelijkheid van data, digitale systemen, cloudtechnologie en kunstmatige intelligentie neemt toe. Dat biedt grote mogelijkheden voor bijvoorbeeld voorspellend onderhoud, assetmanagement en betere besluitvorming. Tegelijkertijd ontstaan nieuwe kwetsbaarheden.

Wie beheert onze data? Van welke leveranciers en technologieën zijn we afhankelijk? En kunnen essentiële processen blijven functioneren wanneer systemen of leveranciers uitvallen?

Digitale en cloudsoevereiniteit wordt daarmee ook voor Waterschap Limburg een strategisch vraagstuk. Europese ontwikkelingen zijn steeds nadrukkelijker gericht op het beperken van strategische afhankelijkheden en het vergroten van technologische autonomie. Voor ons vraagt dit om bewuste keuzes over architectuur, leveranciers, informatiebeveiliging en data. Niet iedere afhankelijkheid kan of hoeft te worden voorkomen, maar we moeten wel weten welke afhankelijkheden we accepteren en welke niet.

Grip op assets én uitvoeringskracht

Onze zuiveringen, leidingen, gemalen, watergangen en waterkeringen vormen de fysieke basis van onze taakuitvoering. Een belangrijk deel daarvan vraagt de komende decennia om renovatie, aanpassing of vervanging. Ook landelijk blijkt dat juist instandhouding en vervanging van bestaande assets een steeds groter beslag leggen op de financiële ruimte van waterschappen en alle andere overheden. Dat maakt verdere professionalisering van assetmanagement noodzakelijk.

Daarbij gaat het niet alleen om techniek en geld, maar ook om mensen. De arbeidsmarkt blijft krap terwijl de vraag naar specialistische kennis groeit. Datagedreven werken en AI, assetmanagement, juridisering, externe samenwerking en innovatie vragen andere en soms schaarse competenties. De Strategische Personeelsplanning helpt ons daarom gericht keuzes te maken over capaciteit, kennisborging, talentontwikkeling en de vraag welke werkzaamheden we zelf uitvoeren en welke we anders organiseren.

Strategische afhankelijkheden en schaarste

Geopolitieke spanningen en handelsconflicten kunnen leiden tot schommelingen in energieprijzen en tot verminderde beschikbaarheid of hogere prijzen van grondstoffen, chemicaliën, onderdelen en digitale technologie. Actuele vraagstukken zoals netcongestie en de stikstofproblematiek kunnen de uitvoering van investeringen en verduurzaming vertragen of duurder maken. Daarmee wordt leveringszekerheid een steeds belangrijker onderdeel van professioneel opdrachtgeverschap, inkoop en assetmanagement.

We kijken daarom niet alleen naar de laagste kosten op korte termijn, maar ook naar continuïteit, leveringszekerheid en afhankelijkheden in onze ketens. Meer weerbaarheid kan soms betekenen dat we bewust kiezen voor redundantie, alternatieve leveranciers of grotere strategische zekerheid. Dat kan op korte termijn meer kosten, maar verkleint onze kwetsbaarheid op langere termijn.

Financiële ruimte vraagt om scherpere keuzes

De opgaven nemen toe, maar onze financiële en personele ruimte is niet onbeperkt. Ook het landelijke financiële beeld van de waterschappen laat zien dat hogere investeringen en oplopende kapitaallasten op termijn de bestuurlijke bewegingsruimte kunnen verkleinen. Dat maakt het steeds belangrijker om ambities, middelen en uitvoeringskracht met elkaar in balans te brengen.

In 2027 kiezen we daarom voor adaptief begroten en sturen. We werken vanuit een realistische basisbegroting, volgen de realisatie nauwgezet en sturen bij wanneer ontwikkelingen daarom vragen.

Niet iedere nieuwe ontwikkeling leidt automatisch tot extra budget. We maken af wat in gang is gezet en wegen bij nieuwe opgaven nadrukkelijk af wat nu moet, wat later kan en wat mogelijk anders moet. Zo houden we ruimte om te reageren op een wereld die zich niet volledig laat voorspellen.

Koersvast én ruimte voor nieuwe keuzes

2027 is bovendien het jaar van de waterschapsverkiezingen. Dat maakt het een bijzonder jaar: we zorgen voor continuïteit in de uitvoering en werken tegelijkertijd toe naar een nieuw bestuur en het Waterbeheerprogramma 2028-2033. De begroting biedt daarom een stevige basis, maar laat ook ruimte voor nieuwe bestuurlijke keuzes.

Dat past bij de fase waarin Waterschap Limburg zich bevindt. Na de samenvoeging zetten we een volgende stap in onze professionalisering: van inrichting naar beheersing, van ambitie naar uitvoering en van reageren naar vooruitkijken. Juist in een wereld die steeds minder voorspelbaar wordt, moeten wij weten wat onze koers is én voldoende wendbaar zijn om die koers onder veranderende omstandigheden vast te houden.

3 Programmabegroting

Van bestaande structuur naar nieuwe beweging

De Meerjarenbegroting 2027 is de zesde en laatste begroting van de planperiode van het Waterbeheer-programma 2022-2027 (WBP), vastgesteld door ons algemeen bestuur in december 2021.

Dit programma vormt de basis van onze taakuitvoering. In zes begrotingsprogramma's laten we zien hoe we in 2027 werken aan de doelen van dit WBP:

1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	4. Zuiveren en waterketen
2. Klimaatadaptatie	5. Crisisbeheersing
3. Waterkwaliteit en ecologie	6. Bestuur en organisatie

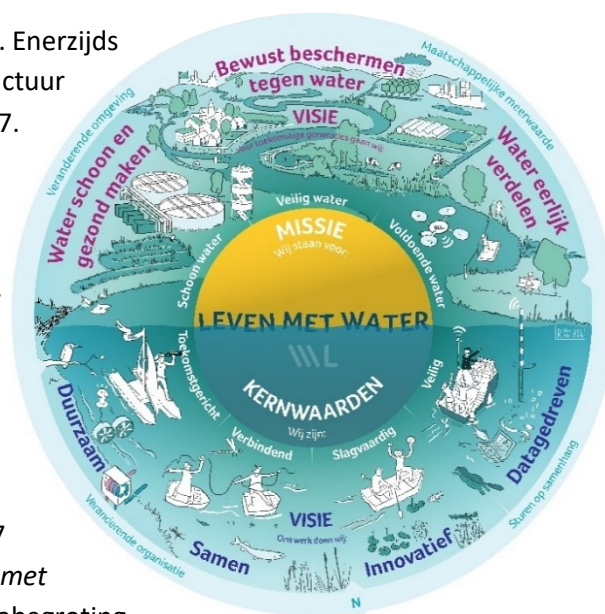
Daarnaast is in de begroting een extra programma '7 Strategische ontwikkelingen / overige begrotingsposten' opgenomen. Hierin zijn de financiële ramingen gekoppeld aan de ontwikkelingen uit de Kadernota 2026.

Tegelijkertijd is onze organisatie op 1 januari 2025 in een nieuwe fase beland. Met de samenvoeging van Waterschap Limburg en Waterschapsbedrijf Limburg is één nieuw waterschap ontstaan. Onze koers 'Leven met water' markeert de beweging die wij maken: van schoon water naar schoon én gezond water, van veilig water naar bewust beschermen tegen water en van voldoende water naar eerlijk verdelen van water. Daarbij gaat het niet alleen om wát we doen (bovenwater), maar ook om hóe we dat doen (onderwater): duurzaam, samen, innovatief en datagedreven.

Een overgangssituatie

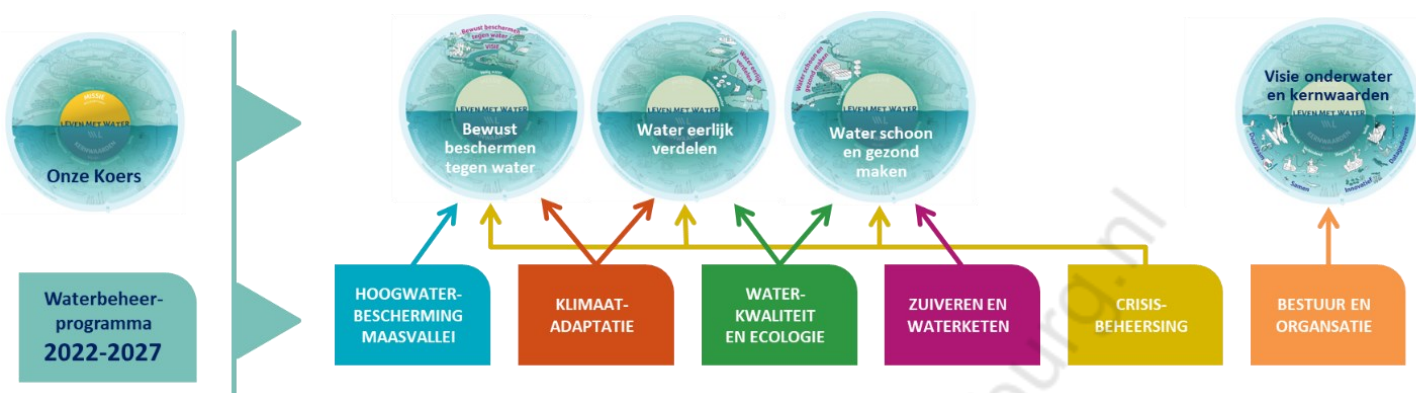
We bevinden ons ook in 2027 in een overgangsfase. Enerzijds volgen we in deze begroting nog de indeling en structuur van het huidige Waterbeheerprogramma 2022-2027. Anderzijds brengen we in de uitvoering en in onze keuzes al nadrukkelijk de nieuwe koers in praktijk. Het is een beweging die voelbaar is in alle programma's: we blijven onze kerntaken uitvoeren, maar scherpen tegelijk onze ambities aan in het licht van klimaatverandering, maatschappelijke verwachtingen en technologische ontwikkelingen.

Vanaf 2028 sluiten we volledig aan bij het nieuwe **Waterbeheerprogramma 2028-2033**, dat eind 2027 wordt vastgesteld. Daarmee wordt de koers 'Leven met water' integraal verankerd in de nieuwe programmabegroting.

Waterbeheerprogramma en onze Koers

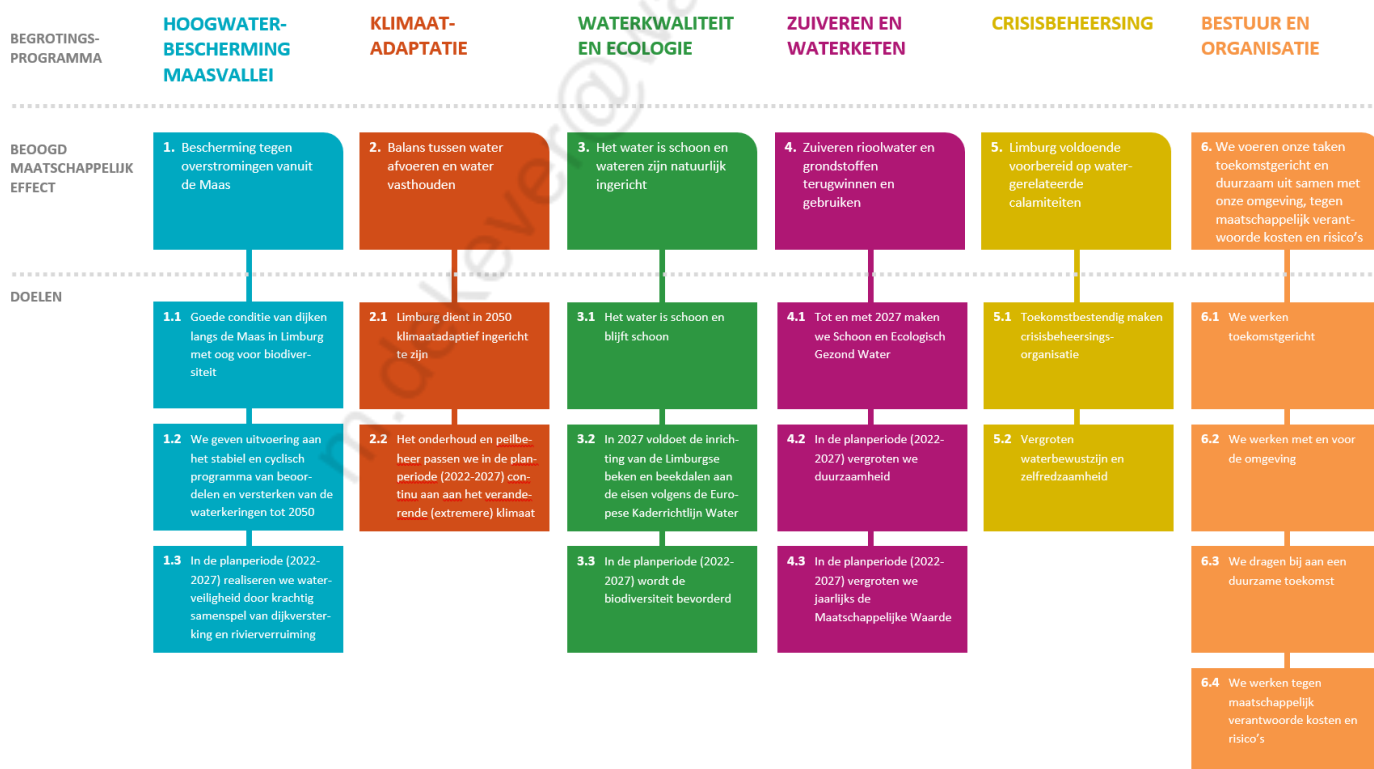
De zes programma's uit het huidige waterbeheerprogramma en de drie opgaves bovenwater én visie onderwater uit onze Koers verhouden zich als volgt tot elkaar:

De Meerjarenbegroting 2027 stellen we nog op volgens de indeling van het huidige WBP. Vanaf 2028 sluiten we aan bij de indeling van het nieuwe Waterbeheerprogramma 2028-2033, dat eind 2027 wordt vastgesteld.

Doelenboom als kompas

Om te monitoren of we slagen in het realiseren van onze opgaven, werken we met de doelenboom. Deze laat per programma zien welke maatschappelijke effecten we op de lange termijn willen bereiken en welke doelen we ons op de korte termijn stellen. De doelenboom vormt de rode draad en het kompas van de programmabegroting die in de volgende hoofdstukken wordt uitgewerkt.

1. Hoogwaterbescherming Maasvallei

waterschap
limburg

Hoogwaterbescherming Maasvallei

rivierverruiming waar dat kan, waterkeringen waar het moet

WAAROM DIT PROGRAMMA?

Om als waterschap aan de waterveiligheidsopgave voor de primaire waterkeringen langs de Maas te voldoen, wordt er gewerkt aan drie samenhangende taken:

1. het beheren en in stand houden van de primaire waterkeringen;
2. het periodiek beoordelen en toetsen van de primaire waterkeringen aan de landelijke normen (omgevingswaarde); en
3. het versterken en/of verbeteren van de primaire waterkeringen die niet aan deze omgevingswaarde voldoen.

Het gezamenlijke doel is om alle primaire waterkeringen in 2050 te laten voldoen aan de wettelijke normen (omgevingswaarde) voor waterveiligheid.

Zo wordt er continu gewerkt aan veilige en toekomstbestendige primaire waterkeringen in Limburg. De uitdaging van Waterschap Limburg is het beschermen van de inwoners en bedrijven in de Maasvallei tegen overstromingen, tot de in 2017 vastgestelde nieuwe norm (huidige omgevingswaarde).

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

BEOOGD EFFECT 1. Bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas.

De uitdaging van Waterschap Limburg is het beschermen van de inwoners en bedrijven in de Maasvallei tegen overstromingen, tot de in 2017 vastgestelde nieuwe norm (huidige omgevingswaarde).

KENGETALLEN

45

dijktrajecten

198 km

primaire waterkeringen

173

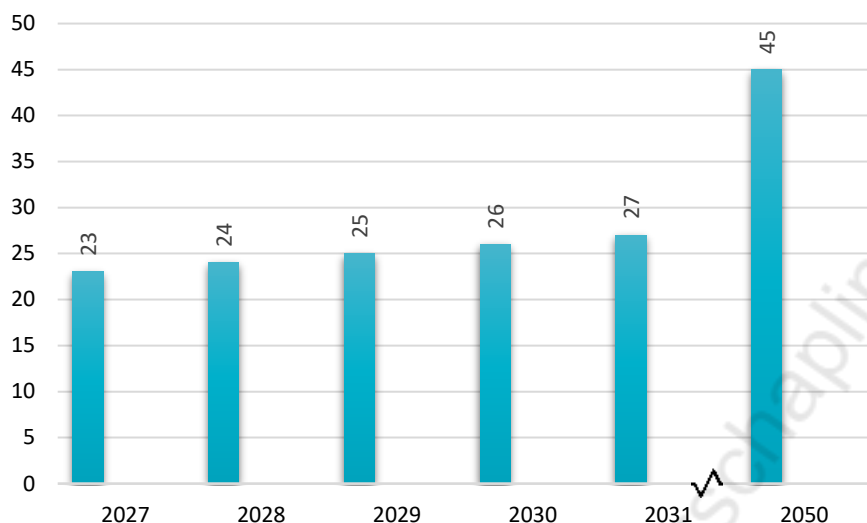
coupures

Hoogwaterbescherming Maasvallei

rivierverruiming waar dat kan, waterkeringen waar het moet

HOE METEN WE DAT?

indicator 1) aantal dijktrajecten dat voldoet aan de omgevingswaarde

TOELICHTING

Door het uitvoeren van activiteiten binnen de cyclus van beheren, onderhouden en in stand houden, het beoordelen en het versterken van primaire waterkeringen is in beeld hoeveel trajecten primaire waterkeringen voldoen aan de omgevingswaarde voor de veiligheid van primaire waterkeringen (voorheen: 'norm' of 'ondergrens'). Op basis van de resultaten van de beoordeling voldeden op 30 juni 2025 21 dijktrajecten aan de omgevingswaarde. Het doel is om in 2050 alle 45 primaire waterkeringen aan de omgevingswaarde te laten voldoen.

Om bovenstaand Beoogd Effect te bereiken streven we de volgende doelen na:

DOEL 1.1

Goede conditie van dijken langs de Maas in Limburg met oog voor biodiversiteit.

DOEL 1.2

We geven uitvoering aan het stabiel en cyclisch programma van beoordelen en versterken van de primaire waterkeringen tot 2050.

DOEL 1.3

In de planperiode (2022-2027) realiseren we waterveiligheid door krachtig samenspel van dijkversterking en rivierverruiming.

Hoogwaterbescherming Maasvallei

rivierverruiming waar dat kan, waterkeringen waar het moet

WAT GAAN WE ERVOOR DOEN?

DOEL 1.1 Goede conditie van dijken langs de Maas in Limburg met oog voor biodiversiteit

In de Kadernota 2027 hebben we gekozen voor de 'proefsluiting' als autonome ontwikkeling (basisscenario). Dit betreft de proefsluitingen van de waterkerende kunstwerken, waarvan jaarlijks 1/6 deel van ons areaal wordt getoetst en beproefd op technisch functioneren en het sluitproces te oefenen.

Ook hebben we gekozen voor Asset base, waterkeren: projecten waterkeringen overig (keuzeruimte). Het gaat om projecten die aan de waterkeringen moeten gebeuren, maar niet passen binnen het HWBP programma of het onderhoudsprogramma. **Er was geen budget gereserveerd voor onvoorziene beschadigingen of problemen aan de primaire waterkeringen, zoals bijvoorbeeld een verzakking bij Tegelen.**

Verder zorgt Waterschap Limburg voor veilige, goed onderhouden waterkeringen langs de Maas en combineert waterveiligheid met aandacht voor natuur en biodiversiteit. Het beheer van **primaire waterkeringen** wordt uitgevoerd volgens de landelijke eisen van de zorgplicht. Dit omvat onder meer inspecties, onderhoud, bediening kunstwerken, gegevensbeheer, crisiszorg, vergunningverlening en toezicht/handhaving. Proefsluitingen van de waterkerende kunstwerken horen hierbij.

Naast veiligheid is biodiversiteit een belangrijk aandachtspunt. Door gericht beheer en onderhoud van de groene dijken wordt gewerkt aan sterke, kruidenrijke grasmatten die zowel het waterkerend vermogen als de natuurwaarden versterken. Maaibeheer wordt afgestemd op de ontwikkeling van bloemen, insecten en andere diersoorten. Door alleen te maaien waar nodig en maaisel af te voeren, ontstaat een soortenrijk leefgebied zonder afbreuk te doen aan de veiligheid van de waterkeringen.

De herinrichting van het assetmanagement, inclusief de verdere invulling van rollen, taken en verantwoordelijkheden, helpt aan verdere borging van de goede condities van de waterkeringen. De uitbreiding van het project "Assetbasis op Orde" naar de waterkeringen levert hieraan een belangrijke bijdrage.

DOEL 1.2 We geven uitvoering aan het stabiel en cyclisch programma van beoordelen en versterken van de waterkeringen tot 2050

In de Kadernota 2027 hebben we gekozen voor 'Maas 2050' als autonome ontwikkeling (basisscenario). Dit betreft een strategische programmering van onze restopgave van dijkversterkingen tot 2050. Door deze analyse te vertalen naar een programmering geeft Waterschap Limburg invulling aan haar ambities die samen met de omgeving zijn bepaald. In maart 2026 heeft het algemeen bestuur ingestemd met deze programmering.

Daarnaast werkt Waterschap Limburg aan een continu proces van beoordelen, programmeren en versterken van waterkeringen, zodat alle **primaire waterkeringen** uiterlijk in 2050 voldoen aan de wettelijke veiligheidsnormen. Door periodiek te toetsen of dijken voldoen aan de eisen voor hoogte en sterkte, ontstaat inzicht in de benodigde versterkingsopgave en kunnen maatregelen tijdig worden voorbereid.

Hoogwaterbescherming Maasvallei

rivierverruiming waar dat kan, waterkeringen waar het moet

In 2027 wordt verder gewerkt aan de wettelijke beoordeling van de dijktrajecten, volgens de afgestemde areaalplanning. Daarbij worden voorlopige beoordelingen uit de eerste landelijke beoordelingsronde omgezet naar definitieve beoordelingen. Hiermee wordt duidelijk welke **primaire waterkeringen** voldoen aan de normen en welke trajecten aanvullende maatregelen nodig hebben om de vereiste veiligheid te bereiken.

De resultaten van deze beoordelingen vormen de basis voor een stabiel, realistisch en uitvoerbaar versterkingsprogramma. **Primaire waterkeringen** die niet aan de wettelijke eisen voldoen, worden aangemeld voor opname in het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Hierdoor kunnen de benodigde financiële middelen worden veiliggesteld en kan de uitvoering worden afgestemd op de landelijke programmering en de afspraken uit de routekaart Maas 2050.

Daarnaast actualiseert het waterschap jaarlijks samen met de landelijke HWBP-organisatie de planning, ramingen en prioriteiten van lopende en toekomstige projecten. Dit biedt inzicht in de benodigde investeringen, subsidieaanvragen en eventuele voorfinanciering. Nieuwe versterkingsprojecten worden zorgvuldig voorbereid via een ingangstoets en een gebiedsgerichte trajectaanpak, waarbij ook andere ruimtelijke opgaven en belangen worden betrokken.

Zo werkt Waterschap Limburg aan een voorspelbare en toekomstbestendige aanpak van waterveiligheid, waarbij beoordeling en versterking van **primaire waterkeringen** structureel met elkaar verbonden zijn.

DOEL 1.3 In de planperiode (2022-2027) realiseren we waterveiligheid door krachtig samenspel van dijkversterking en rivierverruiming

Voor de Kadernota 2027 is inzichtelijk gemaakt wat de investeringskosten gaan zijn voor de volgende fase (planuitwerking en realisatie) van het Zuidelijk Maasdal dat gaat starten vanaf 2028. Tot op heden was dit enkel gedaan voor de verkenningsfase. Het AB heeft op 6 mei 2026 een besluit genomen over de rentelasten van Lob van Gennep waar voorfinanciering dient plaats te vinden en die vanuit een regionale verdeling van lasten deels voor rekening van ons waterschap komen. De regionale partners hebben gezocht naar een oplossing om deze rentelasten gezamenlijk te dekken. In een constructieve samenwerking is die oplossing ook gevonden, met voor alle partijen een aanzienlijke, maar haalbare bijdrage.

Waterschap Limburg werkt aan een toekomstbestendige waterveiligheid door dijkversterking te combineren met rivierverruiming en integrale gebiedsontwikkeling. Het uitgangspunt is: ruimte voor de rivier waar dat kan en waterkeringen waar dat nodig is. Door de Maas meer ruimte te geven, kunnen waterstandspieken tijdens hoogwater dalen en wordt de druk op dijken verminderd. Tegelijkertijd blijft dijkversterking noodzakelijk om te voldoen aan de wettelijke veiligheidsnormen.

Het waterschap participeert actief in het Deltaprogramma Maas en het programma Ruimte voor de Rivier 2.0. Samen met Rijk, provincies en andere partners wordt gewerkt aan de lange termijnstrategie voor hoogwaterbescherming, waterberging en rivierbeheer. Daarbij zet Waterschap Limburg in op rivierverruiming als maatregel die niet alleen bijdraagt aan waterveiligheid, maar ook kansen biedt voor natuurontwikkeling, recreatie, landbouw en ruimtelijke kwaliteit. De uitkomsten van deze programma's vormen belangrijke kaders voor toekomstige dijkversterkingen en gebiedsontwikkelingen.

Hoogwaterbescherming Maasvallei

rivierverruiming waar dat kan, waterkeringen waar het moet

Tegelijkertijd werken we verder aan de realisatie van **primaire waterkeringen**, zodat ze gaan voldoen aan de wettelijke normen. Binnen het programma Hoogwaterbescherming Limburg (HWBP-WL) zijn twaalf dijkversterkingsprojecten, twee dijkverleggingen en vijf integrale gebiedsontwikkelingen opgenomen. Deze projecten bevinden zich in verschillende fasen van voorbereiding en uitvoering. Via periodieke voortgangsrapportages wordt inzicht gegeven in de voortgang en resultaten van deze projecten. Zo wordt stap voor stap gewerkt aan een veilig en veerkrachtig Maasdal.

ENKELE PROJECTEN IN 2027 UITGELICHT

Zuidelijk Maasdal

In het Zuidelijk Maasdal (van Eijsden tot en met Itteren) wordt samengewerkt aan een veilig, leefbaar en toekomstbestendig Maasdal. De aanpak richt zich op hoogwaterveiligheid, een veilige vaarweg en behoud van economische bedrijvigheid. Door rivierverruiming en versterking van **primaire waterkeringen** wordt toegewerkt naar het voldoen aan de omgevingswaarde in 2050.

Lob van Gennep

In het projectgebied Lob van Gennep, in Noord-Limburg, ligt ongeveer 16 kilometer **primaire waterkering**, die niet voldoet aan de wettelijke omgevingswaarde (waterveiligheidsnorm). De **primaire waterkeringen** worden versterkt en verhoogd volgens de norm. Naast het verbeteren van de hoogwaterveiligheid, wordt in dit project ook gelijk de kans benut om het gebied aantrekkelijker te maken voor natuur en recreatie.

Vierwaarden

Project Vierwaarden (gebied Venlo, Velden, Grubbenvorst, Lottum, Arcen (Hertogbroek)) richt zich op hoogwaterbescherming langs de Maas door dijkversterking en rivierverruiming. Tegelijkertijd worden natuur en ruimtelijke ontwikkeling verbeterd, onder andere met fiets- en wandelpaden. Behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit staan centraal, zodat het gebied veiliger, mooier en duurzamer wordt.

Hoogwaterbescherming Maasvallei

rivierverruiming waar dat kan, waterkeringen waar het moet

Wat mag het kosten?

Exploitatie

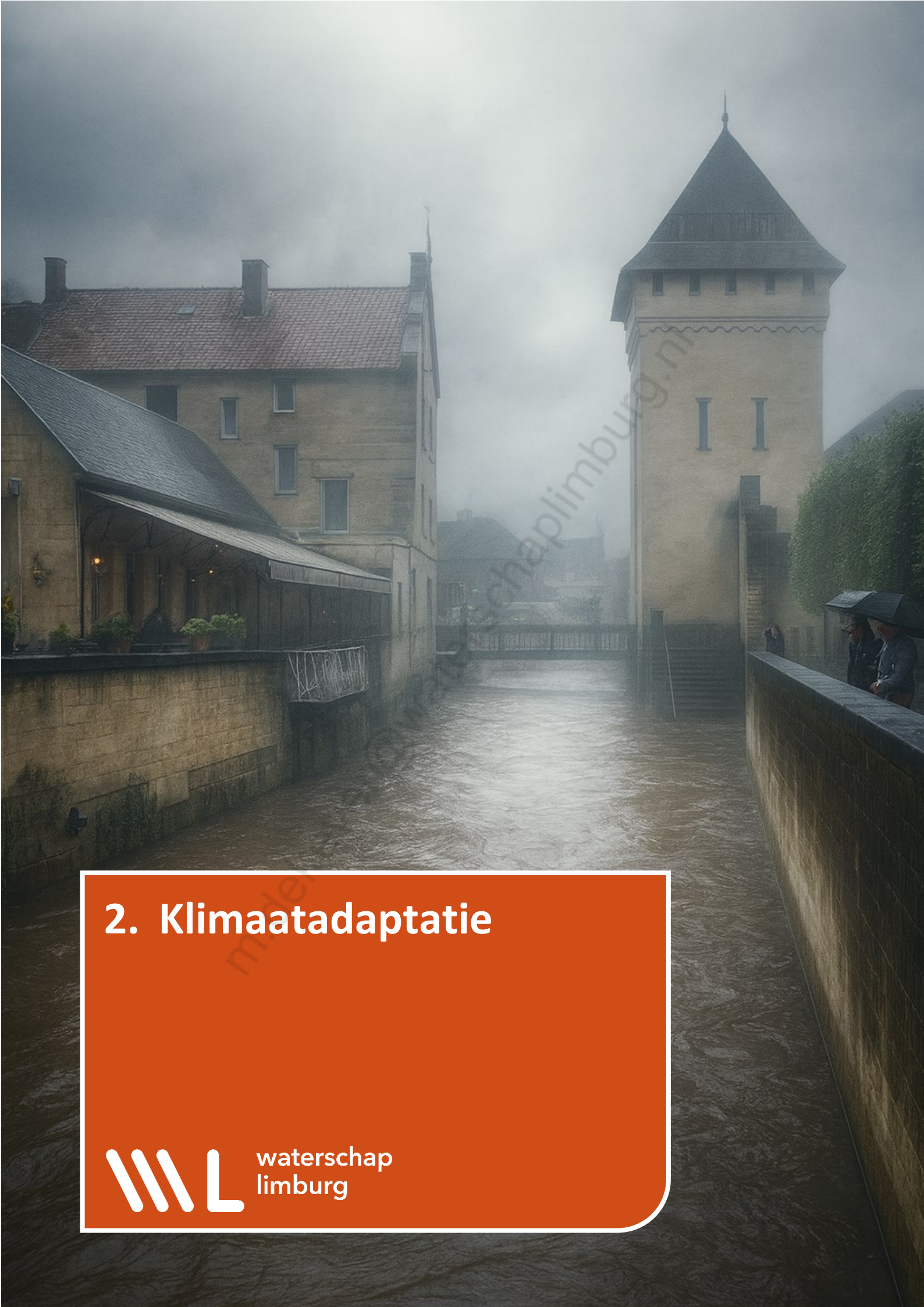
Programma Hoogwaterbescherming Maasvallei	2026	2027
	Prim. Begroting	Prim. Begroting
Kosten	3.158.600	1.767.300
Opbrengsten	-	-
Netto kosten	3.158.600	1.767.300
Kapitaallasten investeringen programma	8.699.300	9.403.000
Doorber. kosten van progr. Bestuur en Organisatie (bedrijfsvoering)	16.712.400	20.500.100
Totaal na doorberekening	28.570.300	31.670.400

Investeringsen

Binnen dit programma zijn de investeringsuitgaven geraamd op € 157.669.000, terwijl de geraamde inkomsten € 137.729.000 bedragen. Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de projecten die onder dit programma vallen:

INVESTERINGEN PER PROGRAMMA	
PROJECT	OMSCHRIJVING
P400001	HWBP solidariteitsbijdrage (NL)
P410006	#HWBP-Algemeen
P410016	HWBP Programmateamkosten
P416004	HWBP-R Well
P416504	HWBP-R Arcen
P416806	HWBP-R Steyl
P416811	HWBP Verkenning Vierwaarden
P416904	HWBP-V Blerick-Groot Boller
P416905	#HWBP-P Blerick groot Boller
P417003	HWBP-P Baarlo
P417004	HWBP-R Baarlo
P417102	HWBP-R Belfeld
P417501	HWBP-P Buggenum
P417502	HWBP-R Buggenum
P417604	HWBP-R Alexanderhaven C
P417606	HWBP-P Roerdelta
P417607	HWBP-R Roerdelta
P417904	HWBP-P Thorn
P417905	HWBP-R Thorn
P419002	HWBP-P 'T Bat
P419003	HWBP-R 'T Bat
P419004	HWBP-v Zuidelijk Maasdal
P410015	HWBP Niet-subsidiabele kosten (100% WL)
P410020	HWBP Innovatie Toepassing GCL's
P410025	Innovatie uitvoeringskwaliteit en uitvoeringskennis
P415402	HWBP-P Lob van Gennep
P415403	HWBP-R Lob van Gennep
P425601	PDV-Realisatie DR56 Afferden

PROGRAMMA HOOGWATERBESCHERMING MAASVALLEI

2. Klimaatadaptatie

waterschap
limburg

Klimaatadaptatie

inrichten op te veel en te weinig water, maar deels schade accepteren

WAAROM DIT PROGRAMMA?

Ons klimaat verandert snel en extremen zijn inmiddels realiteit. Limburg kampte de afgelopen decennia regelmatig met ernstige wateroverlast (o.a. 2010, 2014, 2016, 2018, 2021) en met langdurige droogteperiodes (2018-2020, 2022, 2025, 2026), soms zelfs met natuurbranden. Deze reeksen laten zien hoe snel de extremen elkaar opvolgen en dat we hierop voorbereid moeten zijn. De verwachtingen zijn helder: hevige buien van meer dan 50 mm per uur, regenperiodes van honderden millimeters in enkele dagen, zomers van tegen de 40 graden en maanden zonder neerslag. Dit zijn geen doemscenario's, maar omstandigheden waarmee we rekening houden.

Klimaatadaptatie betekent Limburg zo inrichten dat we met deze extremen kunnen omgaan. Soms door schade te voorkomen, soms door schade te beperken en te accepteren dat niet alles kan. Het is een beweging waarin we zoeken naar balans: tussen veiligheid en leefbaarheid, tussen beschikbaarheid en verdeling van water, en tussen investeren en omgaan met beperkingen. Daarbij moeten we keuzes maken. We kunnen niet overal tegelijk alles oplossen. Daarom richten we ons op de grootste risico's en de meeste maatschappelijke meerwaarde. Klimaatadaptatie vraagt om weerbaarheid, wendbaarheid en samenwerking – met partners én inwoners – om Limburg toekomstbestendig te houden.

Zomer 2026

De zomer van 2026 verliep extreem droog en heet. Daar waren drie factoren:

1. extreme droogte;
2. voeding watersysteem;
3. grondwaterstanden.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

BEOOGD EFFECT 2. Balans tussen water afvoeren en water vasthouden.

Landelijk is afgesproken dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht, dat we al in 2020 klimaatrobuust handelen en dat dit dan verankerd is in plannen.

KENGETALLEN

3.051 km
watergangen

485
regenwaterbuffers

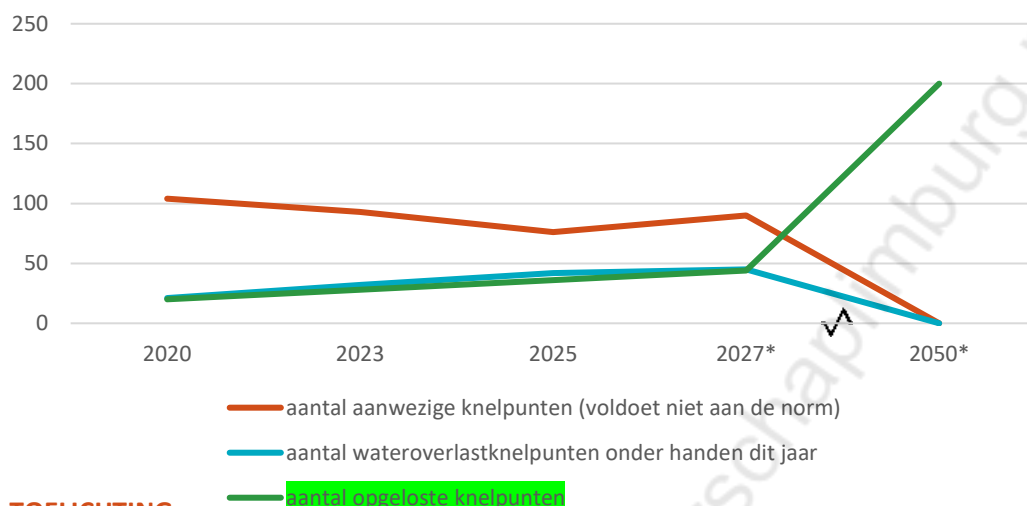
2.368
stuwen

Klimaatadaptatie

inrichten op te veel en te weinig water, maar deels schade accepteren

HOE METEN WE DAT?

indicator 2) aantal aanwezige knelpunten (voldoet niet aan de norm)

TOELICHTING

Er waren aan het begin van de planperiode (2022-2027) 104 locaties waar we nog niet aan de normering wateroverlast voldeden. Vanuit het programma Water in Balans en diverse andere projecten werken we nu continu aan het oplossen van deze knelpunten.

Vanuit nieuwe inzichten en uitvoering Watersysteemtoets kunnen er ook nieuwe knelpunten bij komen. Hiervoor hanteren we een termijn voor het treffen van maatregelen van 15 jaar. We streven ernaar in 2050 alle knelpunten opgelost te hebben.

* prognose

Om bovenstaand Beoogd Effect te bereiken streven we de volgende doelen na:

DOEL 2.1

Limburg dient in 2050 klimaatadaptief ingericht te zijn.

DOEL 2.2

Het onderhoud en peilbeheer passen we in de planperiode (2022-2027) continu aan aan het veranderende (extremere) klimaat.

Klimaatadaptatie

inrichten op te veel en te weinig water, maar deels schade accepteren

WAT GAAN WE ERVOOR DOEN?

DOEL 2.1 Limburg dient in 2050 klimaatadaptief ingericht te zijn

We werken verder aan de uitwerking van de Reflectie Watersysteemherstel. Daarbij brengen we de uitgangspunten en de prioritering van stroomgebieden in beeld. Met een multicriteria-analyse bepalen we in welke stroomgebieden de integrale opgave voor waterkwaliteit, ecologie, waterkwantiteit en klimaatadaptatie het grootst is. Op basis hiervan voeren we watersysteemanalyses uit, waarmee inzicht wordt verkregen in de werking van het watersysteem en in de maatregelen die het meest bijdragen aan herstel. Deze analyses vormen de inhoudelijke basis voor gebiedsprocessen, waarin samen met gebiedspartners wordt toegewerkt naar een integraal en gedragen maatregelenpakket. Ter voorbereiding stellen we een plan van aanpak op, waarin de meest passende werkwijze wordt uitgewerkt en inzichtelijk wordt gemaakt wat dit betekent voor capaciteit, kosten, governance, benodigde voorbereidingen en de inrichting van gebiedsprocessen.

We blijven daarnaast investeren in het IBRAHYM-grondwatermodel door actualisatie en doorontwikkeling. Hiermee blijft het model geschikt als basis voor watersysteemanalyses en voor effect- en maatregelverkenningen binnen de thema's waterbeschikbaarheid, klimaatverandering en droogte. Zo kunnen de effecten van maatregelen en ontwikkelingen op het grond- en oppervlaktewatersysteem beter worden onderbouwd en meegewogen in de besluitvorming.

Voor Water in Balans is aanvullend € 107 miljoen investeringsbudget nodig om de vigerende scope uit te voeren. Dit als gevolg van onder meer indexering, vertraging, meer maatregelen dan voorzien om de (wettelijke) opgave van de tweede en derde tranche te realiseren en risicobuffers voor onzekerheden. Hierdoor verschuiven investeringen naar latere jaren en kunnen de kapitaallasten tot een maximum van 2,4% in 2034 stijgen ten opzichte van de begroting 2026. In een later AB-besluit worden de keuzes en definitieve gevolgen voor latere jaren bepaald. Voor de Begroting 2027 betekent dit nog geen verhoging van kapitaallasten.

Verder werkt Waterschap Limburg samen met overheden, inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners aan een klimaatbestendige inrichting van Limburg. Centraal staat het herstellen van de natuurlijke waterkringloop door neerslag beter te infiltreren en langer vast te houden in de bodem. Hiermee wordt de beschikbaarheid van zoetwater vergroot en worden de gevolgen van droogte beperkt. In 2027 worden de afspraken uit het Convenant Voldoende Zoetwater verder uitgewerkt en uitgevoerd, evenals maatregelen uit het Deltaplan Hoge Zandgronden.

Via de programma's Water in Balans en Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) wordt samen met partners gewerkt aan gebiedsgerichte klimaatadaptatieprogramma's. Binnen Water in Balans voeren wij onze wettelijke inspanningsverplichting uit om ons eigen watersysteem te laten voldoen aan de vigerende norm. Daar waar mogelijk en dit haalbaar en betaalbaar is, trachten we een beschermingsniveau van 1:100 te realiseren in bebouwd gebied, ook al is de provinciale norm lager. Dit doen we in verschillende tranches waarin de knelpunten die uit de watersysteemtoets komen, worden aangepakt.

Doel van het programma WRL is om de openbare ruimte (zowel stedelijk als landelijk) nog robuuster in te richten als het gaat om waterveiligheid en wateroverlast. Hierbij staan drie pijlers centraal: een robuuster watersysteem, water en bodem als sturend principe bij ruimtelijke ontwikkelingen en het vergroten van klimaatbewustzijn en zelfredzaamheid. Voor verschillende stroomgebieden worden maatregelen en handelingsperspectieven uitgewerkt.

Klimaatadaptatie

inrichten op te veel en te weinig water, maar deels schade accepteren

Bewustwording en participatie vormen een belangrijk onderdeel van de aanpak. Via het platform Waterklaar, onze eigen communicatiekanalen en met publiekscampagnes worden inwoners, bedrijven en woningcorporaties gestimuleerd om regenwater af te koppelen, te vergroenen en zelf maatregelen te nemen tegen wateroverlast en droogte. Deze boodschap wordt ook tijdens interactie met bewoners en stakeholders voor het voetlicht gebracht. Zo werkt Waterschap Limburg stap voor stap aan een klimaatrobuust en toekomstbestendig Limburg in 2050.

DOEL 2.2 Het onderhoud en peilbeheer passen we in de planperiode (2022-2027) continu aan aan het veranderende (extremere) klimaat

In de Kadernota 2027 hebben we stilgestaan bij enkele overschrijdingen. Zo zijn de afgelopen jaren op meerdere onderhoudsposten structurele, omvangrijke overschrijdingen ontstaan. Deze zijn tot nu toe incidenteel opgevangen door meevallers elders. Voor een structurele oplossing zijn verschillende financiële strategieën mogelijk, elk met een eigen risicoprofiel.

Daarnaast stijgen de kosten voor bagger- en profielonderhoud door beverschade, aangepast maaionderhoud, hogere marktprijzen en meer werkorders. Na een eerdere overschrijding wordt structureel € 1,3 miljoen extra geraamd. Dit bedrag vangen we volledig binnen de bestaande begroting op, mede dankzij beschikbare ruimte in Programma 7.

Voor grondaankoop worden investeringsbudgetten gevraagd voor gronden die nodig zijn voor onderhoud, zoals bredere onderhoudspaden.

De aanbesteding van het nieuwe maaicontract en een later AB-besluit bepalen de definitieve gevolgen. De in de kadernota gekozen midden variant voorziet vanaf 2027 in de minimaal noodzakelijke inzet om tijdig op deze uitbreiding te anticiperen.

Voor het watersysteem richt de in de Kadernota 2027 gekozen midden variant zich op beperkte capaciteitsuitbreiding voor peilbeheer en planmatig inspecteren. Daarmee worden beheerinformatie, onderhoudsbehoefte en programmering beter in beeld gebracht.

Waterschap Limburg past het beheer van het watersysteem voortdurend aan om beter om te gaan met de gevolgen van klimaatverandering, zoals langere droge periodes en extremere neerslag. Daarbij staat het vasthouden, aanvoeren en zorgvuldig gebruiken van water centraal.

Goed en robuust onderhoud vormt een belangrijke basis voor het functioneren van het watersysteem. Bij de uitvoering van de programmabegroting wordt daarom, binnen de integrale afweging van de maatschappelijke opgaven en de beschikbare financiële middelen, zoveel mogelijk ingezet op het tijdig en doelmatig uitvoeren van noodzakelijk beheer en onderhoud.

Daarbij wordt rekening gehouden met ontwikkelingen die de onderhoudsopgave vergroten, zoals klimaatverandering, de groei van de beverpopulatie, meer baggerwerkzaamheden door toegenomen verzanding, de toename van invasieve exoten en veranderende eisen aan het groen- en maaionderhoud. De beschikbare capaciteit en middelen worden gericht ingezet op de locaties waar risico's voor de wateraanvoer en -afvoer, waterveiligheid, ecologische kwaliteit of bereikbaarheid voor onderhoud het grootst zijn. Ook wordt gewerkt aan verbetering van de onderhoudsdata en meer planmatig en risicogestuurd beheer.

Klimaatadaptatie

inrichten op te veel en te weinig water, maar deels schade accepteren

Het peilbeheer in watergangen is primair gericht op het zo lang mogelijk vasthouden van water in het gebied. Door water vast te houden wanneer dat mogelijk is en pas af te voeren wanneer dat noodzakelijk wordt, draagt het waterschap bij aan een robuuster watersysteem en een grotere beschikbaarheid van water tijdens droge perioden. Vanwege het grillige karakter van het veranderende klimaat worden stuwen geautomatiseerd om tijdig te kunnen reageren op natte weersomstandigheden.

Daarnaast werkt het waterschap aan het optimaliseren van de aanvoer en verdeling van water vanuit het Limburgse en Belgische kanalenstelsel naar hoger gelegen gebieden. De beschikbaarheid van Maaswater is beperkt, terwijl de vraag naar water toeneemt door klimaatverandering en vaker voorkomende droogte. Daarom wordt het beschikbare water zo efficiënt mogelijk verdeeld en benut, zodat de watervoorziening voor natuur, landbouw en andere functies beter kan worden geborgd.

Ook wordt ingezet op een duurzamer gebruik van grondwater. Het doel is dat er op termijn minder water wordt onttrokken dan door neerslag wordt aangevuld. Om hierover goede afspraken te kunnen maken en gericht beleid te ontwikkelen, werkt het waterschap aan het verbeteren van de kwaliteit van gegevens over grondwateronttrekkingen. Met deze aanpak werkt Waterschap Limburg aan een klimaatbestendig watersysteem waarin water langer wordt vastgehouden, efficiënter wordt verdeeld en duurzamer wordt gebruikt. Zo wordt de beschikbaarheid van water ook in droge perioden beter gewaarborgd.

ENKELE PROJECTEN IN 2027 UITGELICHT

Aanpak wateroverlast Simpelveld en Bocholtz

In het gehele afstroomgebied van de Eyserbeek rondom de kernen Simpelveld en Bocholtz worden maatregelen getroffen om de wateroverlast te verminderen. In het gebied heerst zowel een norm van 1:25 voor bebouwd gebied, als 1:100. De omvang van het gebied, het buitenland wat om de hoek ligt en de verschillen in norm maken de opgave complex. Met een set van ruim 40 maatregelen, ook in Duitsland, zorgen we ervoor dat de wateroverlast flink wordt beperkt. De maatregelen die de gemeente neemt dragen bij aan de totale opgave in het gebied.

Aanpak wateroverlast Voerendaal

Ook in de kern Voerendaal voldoet ons watersysteem niet aan de vigerende norm. Veel water stroomt vanaf het heuvelland door de kern van Voerendaal. Wij zorgen dat die afstroming wordt beperkt. Dit doen we door het nemen van maatregelen in het landelijk gebied, maar ook door agrariërs te overtuigen van andere teeltmaatregelen. Ondanks deze inspanningen komt er nog steeds een behoorlijke hoeveelheid water tot afstroming. Het is ons gelukt om samen met de projectontwikkelaar van de woningopgave in het gebied en de gemeente, afspraken te maken over een omleiding.

Corio Glana Highlight 20 fase 2

De herinrichting van de Geleenbeek in het centrum van Sittard is onderdeel van gebiedsontwikkeling Corio Glana. Binnen HL20 fase 2 werken Waterschap Limburg en de gemeente Sittard-Geleen samen aan de Geleenbeek en Parklaan. Door de beek meer ruimte te geven en natuurlijker in te richten, wordt wateroverlast bij hevige neerslag beperkt en het watersysteem klimaatbestendiger. Tegelijkertijd verbeteren waterkwaliteit, ecologische waarden en de inrichting van de openbare ruimte. Zo draagt het project integraal bij aan waterveiligheid, ecologie en een toekomstbestendig stadscentrum.

Klimaatadaptatie

inrichten op te veel en te weinig water, maar deels schade accepteren

Wat mag het kosten?

Exploitatie

Programma Klimaatadaptatie	2026	2027
	Prim. Begroting	Prim. Begroting
Kosten	18.314.800	20.057.700
Opbrengsten	773.800	789.300
Netto kosten	17.541.000	19.268.400
Kapitaallasten investeringen programma	14.815.600	15.780.900
Doorber. kosten van progr. Bestuur en Organisatie (bedrijfsvoering)	47.876.500	57.632.400
Totaal na doorberekening	80.233.100	92.681.700

Investeringsen

- Binnen dit programma zijn de investeringsuitgaven geraamd op € 47.438.000, terwijl de geraamde inkomsten € 1.500.000 bedragen. Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de projecten die onder dit programma vallen:

INVESTERINGEN PER PROGRAMMA	
PROJECT	OMSCHRIJVING

P086209	Herinrichting Geleenbeek Corio-Glana, highlight 16 en 17
P111702	Ontkluizing keutelbeek in de kernen Beek en Neerbeek, fase 1B/2
P111704	Ontkluizing Keutelbeek Geleen
P115203	Corio Glana highlight 20, fase 2

Projecten Beekherstel

P360040	Optimalisatie hoofdstelsel wateraanvoer (Noordervaart en Peelkanalen)
---------	---

Projecten Verdrogingsbestrijding

P003107	WiB-Valkenburg
P012101	Mechelderbeekdal
P016902	Water in Balans - Fromberg - Etenaken
P021001	WiB Valkenburg F3
P029401	WiB-Eys
P029402	WiB-Bocholtz en Simpelveld
P038401	Lemiers en Oud Lemiers
P045401	Aanpak wateroverlast Slenaken, Beutenaken, Pesaken
P049301	Aanpak wateroverlast Voer
P057601	WiB-Eygelshoven
P085301	Aanpak wateroverlast Quabeeksgub en Etzenradergub
P090301	WiB-Voerendaal
P093001	Wijnandsrade
P111705	WiB-Beek
P119902	Aanpak wateroverlast Catsop
P360019	WB21 toets 2015
P360034	Water in balans
P360044	Gebiedspilot Meerssen - Water in Balans
	KD008 - Programmaplan Water in Balans

Projecten Wateroverlast

P360042	Vervangingsinvesteringen assets
P360052	Ontwikkeling voorspellingsmodellen voor wateroverlast en Ontwikkeling klimaat-adaptatiemodel
P503003	Tractiemiddelen 2019-2022

Projecten Vervanging en aanpassing assets

PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE

A photograph of a small, clear stream flowing through a dense, green forest. The water is shallow and reflects the surrounding foliage. Several large, moss-covered rocks are scattered in the stream, creating small cascades. In the foreground, on the left bank, there are several tall, green plants with clusters of small white flowers. The background is filled with thick green trees and undergrowth, with sunlight filtering through the canopy.

3. Waterkwaliteit en ecologie

waterschap
limburg

Waterkwaliteit en ecologie

de basis voor een gezonde leefomgeving

WAAROM DIT PROGRAMMA?

Schoon en natuurlijk water is de basis voor een gezonde leefomgeving. We hebben het nodig voor veilig drinkwater, voor landbouw en voedselproductie, voor natuur en recreatie. Water met zo min mogelijk vervuilende stoffen en beken en plassen die zo natuurlijk mogelijk zijn ingericht, maakt onze watersystemen robuust, zelfreinigend en een geschikt leefgebied voor planten en dieren. Maar die basis staat onder druk. Vanuit huishoudens, landbouw en industrie komen talloze stoffen in het water terecht, zowel bekende als nieuwe stoffen, waarvan de effecten vaak nog onbekend zijn. Sommige zijn schadelijk voor het waterleven en in sommige gevallen ook voor de gezondheid van mensen. Ook het veranderende klimaat vergroot de opgave: piekafvoeren worden afgewisseld door langdurige droogte, waardoor zuurstoftekorten, algenbloei en zelfs droogvallende beken vaker voorkomen.

Onze koers vraagt dat we de beweging maken van schoon water naar schoon én gezond water. Dat betekent dat we niet alleen afvalwater zuiveren, maar breder kijken: naar het stedelijk gebied, het landelijk gebied en ook naar de internationale context. Waterkwaliteit stopt niet bij grenzen. Daarom werken we samen met partners en sectoren aan een integrale aanpak.

Een belangrijke pijler daarbij is watersysteemherstel. Door beken, beekdalen en andere watersystemen weer natuurlijker in te richten, versterken we het zelfreinigend vermogen van het water, vergroten we de biodiversiteit en maken we het watersysteem beter bestand tegen droogte en extreme neerslag. De pilots beekdalbrede aanpak Groote Molenbeek en Geul zijn hiervan concrete voorbeelden. In deze pilots werken we samen met gebiedspartners aan een integrale aanpak voor waterkwaliteit, waterkwantiteit, natuur, bodem en landgebruik op de schaal van het hele beekdal. De ervaringen uit deze pilots helpen ons om effectieve maatregelen te ontwikkelen en de aanpak van watersysteemherstel ook elders toe te passen.

We zorgen dat de maatregelen samenhangend worden uitgevoerd en daadwerkelijk bijdragen aan het halen van de doelen. Zo bouwen we stapsgewijs aan watersystemen die toekomstbestendig zijn, waar mens en natuur in balans kunnen floreren.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

BEOOGD EFFECT 3. Het water is schoon en wateren zijn natuurlijk ingericht.

We willen in 2027 onze KRW-maatregelen zo maximaal mogelijk uitgevoerd hebben. We verwachten van onze partners (gemeenten, landbouw, industrie en natuurbeheerders) dat zij ook hun rol pakken en maatregelen uitvoeren of deze opvoeren voor het volgende Stroomgebiedbeheerplan. Ook buiten de KRW-waterlichamen werken we aan de doelen voor een gezonde water-ecologie. Oppervlakte- en grondwater zijn schoon en het overgrote deel van de natuurbeken is natuurlijk ingericht en ruim beschaduwd en wordt natuurvriendelijk onderhouden, met behoud van de afvoerfunctie.

KENGETALLEN

3.051 km
watergangen

42
KRW-waterlichamen

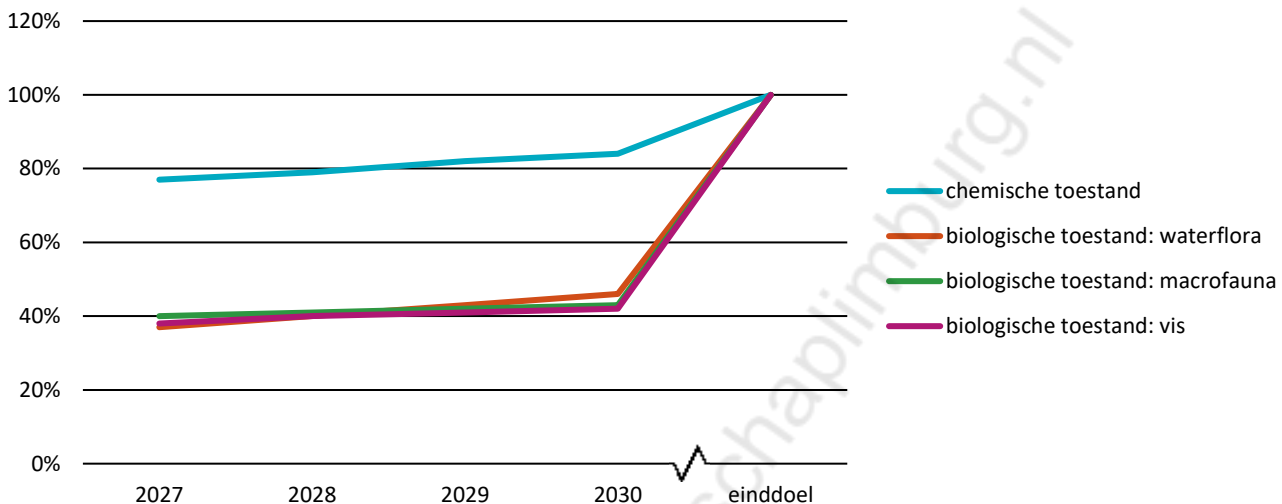
39
zwemwaterlocaties

Waterkwaliteit en ecologie

de basis voor een gezonde leefomgeving

HOE METEN WE DAT?

indicator 3) % KRW-lichamen dat voldoet aan de norm

TOELICHTING

De berekening van de chemische toestand is gebaseerd op het aandeel stoffen (131 stoffen) dat aan de norm voldoet in de 42 KRW-waterlichamen. De prognose is gebaseerd op de trend vanaf 2021. Hiermee kan globaal de ontwikkeling van de waterkwaliteit worden gevolgd. WL heeft beperkt invloed op deze indicator.

De biologische kwaliteitselementen worden beoordeeld per waterlichaam, dus hier is het percentage ook het aandeel KRW-waterlichamen dat voldoet. De beoordeling is per periode van elf jaar, dus veranderingen worden vertraagd zichtbaar. De verwachting is gebaseerd op beoordelingen vanaf 2017.

Om bovenstaand Beoogd Effect te bereiken streven we de volgende doelen na:

DOEL 3.1

Het water is schoon en blijft schoon.

DOEL 3.2

In 2027 voldoet de inrichting van de Limburgse beken en beekdalen aan de eisen volgens de Europese Kaderrichtlijn Water.

DOEL 3.3

In de planperiode (2022-2027) wordt de biodiversiteit bevorderd.

Waterkwaliteit en ecologie

de basis voor een gezonde leefomgeving

WAT GAAN WE ERVOOR DOEN?

DOEL 3.1 Het water is schoon en blijft schoon

Waterschap Limburg werkt aan schoon en gezond water door vervuiling te voorkomen, afvalwater beter te zuiveren en samen te werken met inwoners, bedrijven, gemeenten en buurlanden. Een belangrijke opgave is het verder verbeteren van de prestaties van de rioolwaterzuiveringsinstallaties, zodat deze voldoen aan het Limburgs Effluent Beleid en bijdragen aan het behalen van de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Daarnaast worden de gevolgen van nieuwe Europese regelgeving voor afvalwater en medicijnresten vertaald naar toekomstige investeringen en maatregelen.

Om de belasting van het watersysteem te verminderen, zet het waterschap in op het terugdringen van medicijnresten, plastic afval en microplastics. Dit gebeurt door monitoring, samenwerking met de zorgsector, bewustwordingscampagnes en deelname aan opruimacties zoals de Maas Cleanup. Ook wordt onderzocht of innovatieve maatregelen, zoals een bellenscherm in de Jeker, effectief kunnen bijdragen aan het verminderen van zwerfafval.

Voor directe en indirecte lozingen van vervuild water worden vergunningen geactualiseerd, toezicht en handhaving geïntensiveerd en wordt samengewerkt met de agrarische sector aan maatregelen die uitspoeling van nutriënten beperken. Hierbij spelen initiatieven zoals het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, moerasfilterpilots en datagedreven monitoring een belangrijke rol.

Samen met gemeenten werkt het waterschap aan het verminderen van de impact van riooloverstorten en aan het stimuleren van maatregelen zoals het afkoppelen van regenwater. Via het platform Waterklaar worden inwoners en bedrijven actief betrokken bij het verbeteren van de waterkwaliteit.

Omdat water geen grenzen kent, wordt intensief samengewerkt met België en Duitsland om grensoverschrijdende waterkwaliteitsvraagstukken gezamenlijk aan te pakken. Tot slot blijft het waterschap de kwaliteit van zwemwaterlocaties monitoren, zodat veilig recreatief gebruik van het water gewaarborgd blijft. Hierdoor wordt stap voor stap gewerkt aan een schoon, gezond en toekomstbestendig watersysteem in Limburg.

DOEL 3.2 In 2027 voldoet de inrichting van de Limburgse beken en beekdalen aan de eisen volgens de Europese Kaderrichtlijn Water

Het Programma Watersystemen heeft in de Kadernota 2027 een signaal afgegeven. Het Programma Watersystemen omvat circa 80 projecten voor KRW, beekherstel, assetvervanging, wateroverlast en droogtebestrijding. Door hogere grondprijzen, indexatie, langere procedures en complexere uitvoering stijgt het benodigde investeringsbudget van € 168 naar € 217 miljoen. Ook is uitbreiding van de projectorganisatie en specialistische expertise nodig.

In een later AB-besluit worden keuzes voorgelegd en definitieve gevolgen door de kapitaallasten na 2027 inzichtelijk gemaakt. Voor de Begroting 2027 zijn de reeds genomen besluiten over de inrichting van de Thornerbeek en Kwistbeek en de vispassage Epermolen verwerkt.

Waterkwaliteit en ecologie

de basis voor een gezonde leefomgeving

Waterschap Limburg werkt aan het herstel en de toekomstbestendige inrichting van beken en beekdalen, zodat deze voldoen aan de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De laatste planperiode tot en met 2027 wordt benut om zoveel als mogelijk de resterende KRW-waterlichamen ecologisch in te richten en de waterkwaliteit, biodiversiteit en natuurlijke veerkracht van het watersysteem verder te verbeteren.

In 2026 zijn de ecologische KRW-doelen geactualiseerd en begin 2026 ter vaststelling aangeboden aan de provincie. Tegelijkertijd wordt verder gewerkt aan beekherstelprojecten, hoewel een deel van de uitvoering door langere voorbereidingstrajecten, complexere regelgeving, capaciteitsdruk en schaarste op de grondmarkt is doorgeschoven naar de periode na 2027. Daarnaast worden de inzichten uit de reflectie op watersysteemherstel verder uitgewerkt en vertaald naar het nieuwe waterbeheerprogramma en de dagelijkse praktijk.

Een belangrijk onderdeel van de aanpak vormt de ontwikkeling van twee pilotgebieden voor integrale beekdalinrichting: de Groote Molenbeek en de Geul. In het stroomgebied van de Groote Molenbeek wordt verder gewerkt aan projecten zoals het doorstroommoeras Rieterdijk, de laggzone Kabroeksebeek en de voorbereiding van subirrigatie in de Mariapeel. Het plangebied voor de pilot beekdalbrede aanpak stroomgebied Geul is de Mechelderbeek, als belangrijke zijtak van de Geul. Voor de Geul wordt door de Provincie Limburg in samenwerking met het waterschap een proces uitgewerkt voor een gebiedsgerichte aanpak van de Mechelderbeek om uiteindelijk te komen tot gedragen maatregelen die bijdragen aan watersysteemherstel van de Mechelderbeek.

DOEL 3.3 In de planperiode (2022-2027) wordt de biodiversiteit bevorderd

Waterschap Limburg zet zich in voor het versterken van de biodiversiteit in en rond het watersysteem. Daarbij ligt de focus op het verbeteren van leefgebieden voor planten en dieren, het herstellen van ecologische verbindingen en het toepassen van natuurvriendelijk beheer en onderhoud.

Een belangrijke activiteit is het oplossen van vismigratieknelpunten, zodat vissen zich vrij door het watersysteem kunnen verplaatsen. In 2027 wordt gewerkt aan de realisatie van meerdere vismigratieprojecten, waarbij de voortgang deels afhankelijk is van juridische procedures. Daarnaast wordt samen met de Provincie Limburg onderzocht hoe moet worden omgegaan met resterende knelpunten in de Geul en Gulp. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijke invloed van de invasieve zwartbekgrondel op beschermde vissoorten en wordt gewerkt aan een passende uitvoeringsstrategie.

Ook het beheer van de bever krijgt verdere aandacht. In samenwerking met de Provincie Limburg wordt de digitale ondersteuning voor beverbeheer doorontwikkeld. Het dashboard Bever en de bijbehorende gegevensstromen worden uitgebreid, zodat meldingen, monitoring en beheermaatregelen beter kunnen worden ondersteund en verantwoord. Daarnaast vormt ecologisch onderhoud een vast onderdeel van de jaarlijkse beheerpraktijk. Door onderhoudswerkzaamheden zorgvuldig af te stemmen op ecologische waarden wordt schade aan flora en fauna beperkt en wordt de biodiversiteit actief gestimuleerd. Jaarlijks worden hiervoor concrete beheermaatregelen vastgesteld in samenwerking met inspectieteams en aannemers.

Waterkwaliteit en ecologie

de basis voor een gezonde leefomgeving

Om biodiversiteit verder te versterken ontwikkelt en implementeert het waterschap een aandachtsoortenlijst. Deze lijst bevat planten- en diersoorten die extra bescherming krijgen tijdens onderhoudswerkzaamheden. Door deze soorten bewust te ontzien en het maaibeheer hierop af te stemmen, wordt de ecologische kwaliteit van het watersysteem verder verbeterd. Zo draagt Waterschap Limburg bij aan een robuust, soortenrijk en toekomstbestendig watersysteem waarin natuur en waterbeheer elkaar versterken.

ENKELE PROJECTEN IN 2027 UITGELICHT

Herinrichting Grote Molenbeek Wittenbrugweg

Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo, gemeente Horst aan de Maas en Waterschap Limburg richten de Groote Molenbeek en het omliggende gebied opnieuw in. De beek krijgt een natuurlijker, meanderend verloop, waardoor water langer wordt vastgehouden en piekafvoeren beter worden opgevangen. Ook worden waterbuffers en poelen aangelegd om overstortwater op te vangen en de waterkwaliteit te verbeteren. Daarnaast worden natuurwaarden en biodiversiteit versterkt en krijgt het gebied meer recreatieve kwaliteit. Het project draagt zo bij aan de KRW-doelen en een robuust, klimaatadaptief beekdal.

Herinrichting Worm

Binnen het project Herinrichting Worm Rimburch werken Waterschap Limburg, de Duitse waterbeheerder en betrokken overheden samen aan herstel van deze grensoverschrijdende beek. De natuurlijke beekstructuur wordt hersteld om de ecologische kwaliteit en het functioneren van het watersysteem te verbeteren. Door maatregelen aan beide zijden van de grens goed op elkaar af te stemmen, wordt kennis en expertise gezamenlijk benut. Het project draagt bij aan de KRW-doelstellingen door verbetering van de waterkwaliteit, versterking van de ecologische inrichting en vergroting van de biodiversiteit in het grensgebied.

Herinrichting Rode Beek Millen-Susteren

Waterschap Limburg en Duitse overheden werken samen aan herstel van de Rode Beek en het omliggende beekdal. De beek krijgt een natuurlijker profiel en maatregelen aan oevers, kunstwerken en voorzieningen voor vismigratie verbeteren het ecologisch functioneren. Ook worden de waterkwaliteit en de verbinding tussen natuurgebieden aan beide zijden van de grens versterkt. Door de grensoverschrijdende samenwerking kunnen maatregelen integraal worden afgestemd. Het project draagt daarmee bij aan de KRW-doelstellingen, versterkt de biodiversiteit en maakt het beeksysteem natuurlijker en toekomstbestendiger.

Waterkwaliteit en ecologie

de basis voor een gezonde leefomgeving

Wat mag het kosten?

Exploitatie

Programma Waterkwaliteit en ecologie	2026	2027
	Prim. Begroting	Prim. Begroting
Kosten	3.087.100	3.764.100
Opbrengsten	500.000	-
Netto kosten	2.587.100	3.764.100
Kapitaallasten investeringen programma	662.600	2.078.300
Doorber. kosten van progr. Bestuur en Organisatie (bedrijfsvoering)	3.562.800	4.299.900
Totaal na doorberekening	6.812.500	10.142.300

Investeringsen

Binnen dit programma zijn de investeringsuitgaven geraamd op € 50.822.000, terwijl de geraamde inkomsten € 3.543.000 bedragen. Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de projecten die onder dit programma vallen:

INVESTERINGEN PER PROGRAMMA	
PROJECT	OMSCHRIJVING
P000104	Herinrichting Maasnielderbeek bovenloop (resterend deel)
P003103	Vispassage Epermolen
P003108	Herstel vismigratieknelpunt Commandeursmolen
P003109	Herstel vismigratieknelpunt Wijlre/Otten
P057302	Herinrichting Worm (Nato-depot - Rimborg)
P071002	Herinrichting Vlootbeek Benedenloop (Reigersbroek - Linnerweg)
P080105	Herinrichting Rode Beek Millen-Susteren
P086202	Herinrichting Geleenbeek Echt - Sifon
P086204	Herinrichting Geleenbeek Millen - Nieuwstadt
P086205	Herinrichting Geleenbeek Oud-Roosteren A2
P086206	Herinrichting Geleenbeek Katsbek Nieuwstadt - Oud Roosteren
P086212	Herinrichting Geleenbeek Sittard - Millen
P139002	Herinrichting Aalsbeek Bovenloop
P146803	Herstel vismigratieknelpunt stuw Leukerweg
P150001	Herinrichting Gansbeek / Paterslossing
P151402	Herinrichting benedenloop Wellse Molenbeek
P180901	Herinrichting benedenloop Kwistbeek
P251504	Pilot herstel watersysteem lagzone Kabroeksebeek
P254502	Herinrichting Oude Graaf
P260501	Herinrichting Uffelsebeek en Haelensebeek bovenloop
P265202	Herinrichting Roggelsebeek, incl Neerpeelbeek en Bevelandsbeek
P277401	Herinrichting beekmonding Swalm
P316101	Herinrichting Thornerbeek
P316201	Herstel vismigratieknelpunt Armenmolen
P316807	Pilot Beekdalontwikkeling Groote Molenbeek/Mariapeel (XP005)
P316808	Herinrichting Groote Molenbeek Wittebrugweg
P316809	Herstel water-ecosysteem doorstrooimoeras Rieterdijk - Deeltraject Pilot Beekdalontwikkeling Groote Molenbeek/Mariapeel
P323401	Herinrichting Aa
P325202	Herinrichting benedenloop Lingsforterbeek
P360013	Strategische grondverwerving (SGV) Watersysteemprojecten
P360060	Herstel diverse vismigratie knelpunten
P360068	Innovatieve uitvoeringspilot waterkwaliteitsverbetering landelijk gebied m.b.v. drainblocks
	Grondaankopen werkpaden onderhoud

PROGRAMMA WATERKWALITEIT EN ECOLOGIE

4. Zuiveren en waterketen

Zuiveren en waterketen

geen afval, maar een bron van energie, grondstoffen en gezuiverd water

WAAROM DIT PROGRAMMA?

Door klimaatverandering valt in kortere tijd meer regen en komt er steeds meer druk te staan op het gemeentelijk rioolstelsel. Dat vraagt om een flexibel systeem voor transport en zuivering, waarin we beter kunnen omgaan met pieken en schommelingen. De klassieke rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) leveren een bijdrage aan betere waterkwaliteit, maar zijn ook grootverbruikers van energie en grondstoffen. Onze koers vraagt om een nieuwe benadering: rioolwater is geen afval, maar een bron van energie, grondstoffen en schoon water. Hierbij past dat we onze conventionele zuiveringsinstallaties geleidelijk ombouwen naar modulaire systemen. Zo kunnen we afvalwater op maat zuiveren, optimaal energie en grondstoffen terugwinnen en gezuiverd water van de gewenste kwaliteit leveren. Een groeiende uitdaging vormen de microverontreinigingen: medicijnresten, gewasbeschermingsmiddelen, zeer zorgwekkende stoffen en andere nieuwe stoffen. Deze vragen om een ketenaanpak – niet alleen bij de zuivering, maar ook bij de bron. Dat betekent dat we de hele waterketen meenemen: huishoudens, farmaceutische bedrijven, gemeenten, buitenlandse partners en kennisinstellingen. We zoeken daarbij actief naar nieuwe vormen van samenwerking.

In de samenwerking met gemeenten zien we een toename in onze dienstverlening voor gemeenten tegen een passende vergoeding, zoals bij gemalen, IBA's en leidingen. Want waterkwaliteit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Alleen samen kunnen we de beweging maken naar een circulaire, klimaatbestendige waterketen waarin elke druppel telt.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

BEOOGD EFFECT 4. Zuiveren rioolwater en grondstoffen terugwinnen en gebruiken.

In de planperiode 2022-2027 werkt Waterschap Limburg aan de zuiveringstaak om te komen tot schoon en ecologisch gezond water.

KENGETALLEN

17

rioolwaterzuiveringsinstallaties

535 km

transportleiding afvalwater

148 m³

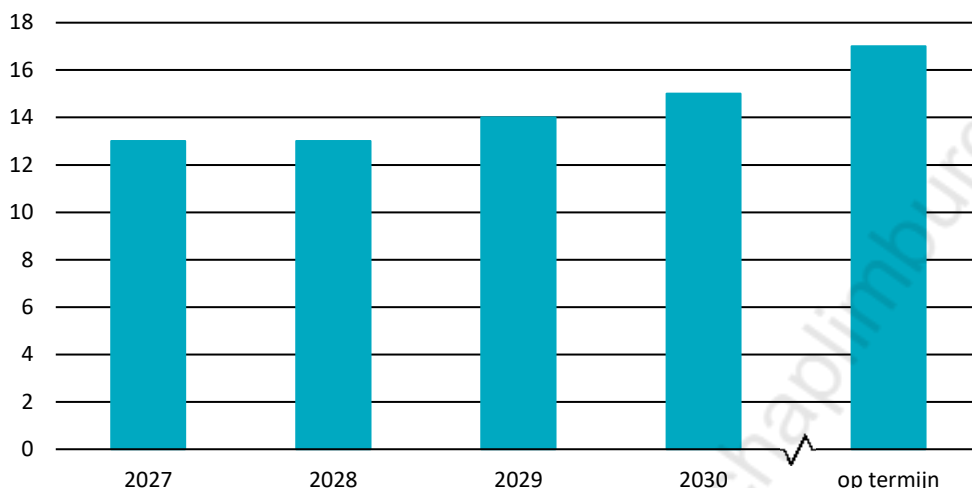
gezuiverd water per jaar

Zuiveren en waterketen

geen afval, maar een bron van energie, grondstoffen en gezuiverd water

HOE METEN WE DAT?

indicator 4) aantal rwzi's dat voldoet aan het Limburgs Effluentbeleid

TOELICHTING

Naar verwachting voldoen in 2027 13 van de 17 rwzi's aan het huidige Limburgs effluentbeleid. De rwzi's Roermond en Gennep kampen met versturende (externe) lozingen, waardoor de LEB normen overschreden worden. Aanpak van deze lozingen dient bij de bron te gebeuren en kan niet op de rwzi opgelost worden. Zonder deze versturende lozingen zouden de rwzi's voldoen aan het LEB. Om aan de afgesproken normen te voldoen, dienen er extra maatregelen genomen te worden op de rwzi's Susteren en Hoensbroek. Susteren is reeds ontworpen en is opgenomen in de planning, maar zal naar verwachting pas in 2029 voldoen. Hoensbroek betreft een complexere opgave die integraal wordt bekeken en er een helder KRW dossier is opgebouwd waarom het acceptabel is om niet voor eind 2027 te voldoen aan de vastgestelde eisen in het LEB.

Om bovenstaand Beoogd Effect te bereiken streven we de volgende doelen na:

DOEL 4.1

We maken schoon en ecologisch gezond water

DOEL 4.2

We vergroten de duurzaamheid

DOEL 4.3

We vergroten de maatschappelijke waarde

Zuiveren en waterketen

geen afval, maar een bron van energie, grondstoffen en gezuiverd water

WAT GAAN WE ERVOOR DOEN?

DOEL 4.1 We maken schoon en ecologisch gezond water

Waterschap Limburg werkt aan schoon en ecologisch gezond water door afvalwater steeds beter te zuiveren en de belasting van het watersysteem verder te verminderen. Daarbij staan het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), het nakomen van afspraken met gemeenten en het terugdringen van microverontreinigingen centraal. Om te voldoen aan de eisen van het Limburgs Effluent Beleid (LEB) worden de rwzi's verder aangepast. In 2027 worden maatregelen voorbereid en uitgevoerd op verschillende rwzi's, waaronder Susteren, Meijel en Venray. Tegelijkertijd wordt onderzocht welke aanvullende maatregelen nodig zijn naar aanleiding van nieuwe Europese regelgeving en de evaluatie van het LEB. Ook wordt gewerkt aan het aanpakken van verstorende lozingen aan de bron, omdat deze de prestaties van zuiveringen negatief kunnen beïnvloeden. Hiervoor wordt ingezet op bronopsporing, samenwerking met bevoegde gezagen en versterking van toezicht en handhaving. Daarnaast wordt samen met een aantal andere waterschappen influentbeleid vastgesteld.

Met gemeenten worden nieuwe afnameafspraken gemaakt over de verwerking van afvalwater. Om deze afspraken te kunnen realiseren worden gemalen gerenoveerd en waar nodig aangepast aan de benodigde capaciteit.

Een belangrijk onderdeel van de opgave is het terugdringen van medicijnresten en andere microverontreinigingen. In 2027 worden maatregelen verder uitgewerkt in lijn met de herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater. De in 2024 gerealiseerde installatie voor medicijnrestenverwijdering op rwzi Simpelveld levert hierbij waardevolle praktijkervaring op. Ook wordt samengewerkt aan innovatieve oplossingen, zoals een tijdelijke zuiveringsinstallatie bij het Maastricht UMC+.

Met deze maatregelen werkt Waterschap Limburg aan een toekomstbestendige afvalwaterketen die bijdraagt aan schoon water, gezonde ecosystemen en het behalen van de Europese waterkwaliteitsdoelen.

DOEL 4.2 We vergroten de duurzaamheid

We streven ernaar dat de zuiveringsactiviteiten netto geen negatief effect hebben op het klimaat. Toepassing van aquathermie is hierbij een overweging waarbij we versterkt ingezet hebben op de ontwikkeling in Maastricht-Limmel. Met het vaststellen van het Strategisch Kader Duurzaamheid en het Programma Duurzaamheid (Q4 2026) geven we verdere invulling aan dit doel en de plek in het begrotingsdocument.

DOEL 4.3 We vergroten de maatschappelijke waarde

Waterkwaliteit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Middels het uitvoeren van werkzaamheden voor derden, zoals de gemeentelijke beheer- en onderhoudstaken van gemalen, IBA's en leidingen, geven we verdere invulling aan dit doel.

Zuiveren en waterketen

geen afval, maar een bron van energie, grondstoffen en gezuiverd water

ENKELE PROJECTEN IN 2027 UITGELICHT

Nabehandeling rwzi Venray

Het project is gericht op het laten voldoen van rwzi Venray aan de aangescherpte eisen voor de verwijdering van stikstof en fosfor. De huidige zuivering kan deze toekomstige effluenteisen niet structureel met voldoende zekerheid halen. De belangrijkste maatregel is de realisatie van een nageschakelde, modulaire zandfiltratie volgens het Verdygo-concept.

Uitbreiding en vervanging roostergoedinstallatie rwzi Susteren

Het project Roostergoed Susteren richt zich op het verbeteren en toekomstbestendig maken van het ontvangwerk en de verwijdering van roostergoed op rwzi Susteren. De bestaande installatie is storingsgevoelig, waardoor regelmatig problemen ontstaan bij de afvalwaterinname en in voorkomende gevallen zelfs innamestops noodzakelijk zijn.

Onderzoek beluchting rwzi Hoensbroek

Het project Beluchting Hoensbroek richt zich op de integrale renovatie en modernisering van het beluchtingssysteem van rwzi Hoensbroek. De huidige installaties naderen het einde van hun technische levensduur en moeten worden aangepast om de zuivering ook voor de komende jaren bedrijfszeker, energie-efficiënt en toekomstbestendig te houden.

Zuiveren en waterketen

geen afval, maar een bron van energie, grondstoffen en gezuiverd water

Wat mag het kosten?

Exploitatie

Programma Zuiveren en waterketen	2026	2027
	Prim. Begroting	Prim. Begroting
Kosten	52.501.100	53.523.800
Opbrengsten	2.699.300	2.781.800
Netto kosten	49.801.800	50.742.000
Kapitaallasten investeringen programma	32.287.700	37.149.900
Doorber. kosten van progr. Bestuur en Organisatie (bedrijfsvoering)	43.117.800	52.740.800
Totaal na doorberekening	125.207.300	140.632.700

Investeringsen

Binnen dit programma zijn de investeringsuitgaven geraamd op € 103.903.000, terwijl de geraamde inkomsten € 453.000 bedragen. Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de projecten die onder dit programma vallen:

INVESTERINGEN PER PROGRAMMA	
PROJECT	OMSCHRIJVING
P11286U	Toegangscontrole kantoor en RWZI's
P11315U	Superlocal gesloten waterkring
P11379U	Maatregelen verduurzamen mobiliteit
P11428U	Assettbase op orde rioolgemalen+Rwzi
P39999U	Risicoprofiel ZTW
Overige bedrijfsmiddelen	
P11422U	Rg WBL aanpas.debietmetingen+drukmet
P27076U	Rg Reuver renovatie
P27077U	Rtl Maasbree-Venlo verv.transportl.
P27079U	Rtl Baarlo-Blerick, verv.leiding
P27081U	rg kronenberg renovatie
P27082U	rg horst renovatie-
P27083U	rg sevenum renovatie
P27090U	Rtl Kessel-Baarlo vervangen leiding
P33031U	Rtl Broekhuizenvorst verv.transport
P33032U	Rtl Wellerlooi-Meerlo verv.leidAC300
P33033U	Rtl Well - Wanssum - Meerlo verv.rtl
P33034U	Rg Well hoogwaterbeveiliging HWBP
P33035U	Rg Ysselsteyn renovatie
P33037U	Rg Leunen renovatie
P47014U	Rg Budschoop renovatie

INVESTERINGEN PER PROGRAMMA	
PROJECT	OMSCHRIJVING
P47015U	Rg Stramproy renovatie
P51027U	Aanleg buffer Geleen
P57023U	Rg Geulle renovatie
P57024U	Rg Bunde renovatie
P61014U	Rg Oost-Maerland renovatie
P63024U	lanceerinrichting rtl mook rwzi gnn
P65037U	Rg Nieuwstadt renovatie
P67016U	Rg Neeritter renovatie
P67017U	Rg Grathem renovatie
P69001U	Rg Elsloo renovatie gemaal
P69003U	Rtl Meers - Rwzi Stein verv. Rtl
P69005U	Rg de Bamert
P69006U	Rtl Urmond aanp transportleiding
P73057U	rg nunhem renovatie gemaal
P69007U	rg berg aan de maas renovatie gemaal
P69009U	Rg Urmond (de Bath) renovatie gemaal
P59010U	rg st hubertusparochie renovatie gemaal
P69010U	Rg Meers renovatie gemaal
P51033U	Rtl Nuth - Hoensbroek verv rtl
P61015U	Rtl Oost-Maerland rwzi Heugem
P69004U	Rtl Urmond - Stein verv
P73058U	rtl vlodrop-herkenbosch verv riolwatertransportleiding
P73060U	rtl herkenbosch-rwzi rrm verv rioolwatertransportleiding
Transport	
P26088U	Rwzi VNL ren. roostergoedverwijdering
P32017U	Rwzi Venray, KRW maatreg. 2022-2029
P32022U	rwzi vnr renovatie influentgemaal
P46044U	RWZI WRT Nereda verdygo packageplant
P46045U	Rwzi WRT uitbreiding zuiveringscapac
P50070U	rwzi hns vervangen bekabeling
P50071U	rwzi hns beluchting aanpassen
P52007U	rwzi Meijel; KRW-eisen 2021
P52009U	Rwzi MJL renovatie influentgemaal
P54021U	RWZI Simpelveld; impl. poederkool
P56031U	rwzl limmel gasfakkel plaatsen
P62024U	Rwzi GNN renovatie actiefslibtank
P64066U	Rwzi Susteren, KRW maatrgl.2022-2029
P64071U	Rwzi Susteren, onderz. vuilverwijd.
P72030U	rwzi Roermond, mechanische voorindik
P72043U	Rwzi RRM bedrijfszekerheid schakelruimte K1
P72049U	Rwzi RRM verv chemicalien doseerinst
P78008U	Renovatie rwzi Rimborg
Zuiveren	
P26081U	RWZI Venlo: slibontwatering
P72045U	rwzi rrm gashouder sgt
Slib	
PROGRAMMA ZUIVEREN EN WATERKETEN	

5. Crisisbeheersing

waterschap
limburg

Crisisbeheersing

flexibel en slagvaardig optreden bij een watercalamiteit

WAAROM DIT PROGRAMMA?

Ons werk met water is nooit zonder risico. Overstromingen, hevige regen, droogte, illegale lozingen of storingen kunnen ieder moment leiden tot een crisis. Ook onze eigen bedrijfsvoering kan getroffen worden, bijvoorbeeld door een stroom- of internetstoring of zelfs een pandemie. Dat vraagt om een organisatie die niet alleen haar reguliere taken goed uitvoert, maar ook flexibel en slagvaardig kan handelen wanneer de situatie daarom vraagt. Daarom hebben we een crisisbeheersingsorganisatie die snel kan opschalen, noodmaatregelen kan treffen en helder communiceert met de omgeving. Zo vergroten we onze weerbaarheid en maken we zichtbaar dat veiligheid nooit vanzelfsprekend is, maar het resultaat van voortdurende voorbereiding en samenwerking.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

BEOOGD EFFECT 5. Limburg voldoende voorbereid op watergerelateerde calamiteiten.

De crisisbeheersingsorganisatie is een speciale organisatie die in actie komt wanneer sprake is van een (dreigende) calamiteit. De aard en omvang van de calamiteit en de grootte en impact van de gevolgen bepalen de omvang en benodigde capaciteit van de crisisbeheersingsorganisatie.

KENGETALLEN

1.138.374

Limburgers

2.209 km²

werkgebied

735

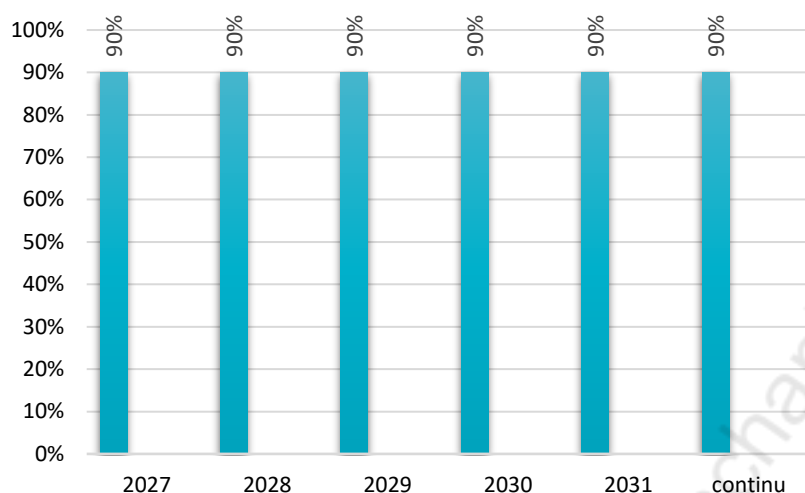
dijkwachten

Crisisbeheersing

flexibel en slagvaardig optreden bij een watercalamiteit

HOE METEN WE DAT?

indicator 5) % verbeterpunten uit evaluaties dat binnen de afgesproken termijn is geïmplementeerd

TOELICHTING

Als lerende organisatie evalueren we alle opschalingsmomenten vanaf coördinatiefase 2 en hoger. Bij incidenten met kleinere impact en opschaling tot slechts coördinatiefase 1 wordt situationeel bekeken of een evaluatie meerwaarde biedt en zo ja in welke vorm en omvang. Bij evaluaties focussen we op de resultaten van de inzet van de crisisbeheersingsorganisatie. Wij implementeren de uit deze evaluaties voortgekomen verbeterpunten in onze planvorming en/of ons opleidings- en trainingsprogramma (OTO). We koppelen aan de implementatie van elk verbeterpunt een reële realisatietermijn, waarbij wij er doorlopend naar streven tenminste 90% van deze verbeterpunten binnen de afgesproken termijn geïmplementeerd te hebben.

Om bovenstaand Beoogd Effect te bereiken streven we de volgende doelen na:

DOEL 5.1

Toekomstbestendig maken crisisbeheersingsorganisatie.

DOEL 5.2

Vergroten waterbewustzijn en zelfredzaamheid.

Crisisbeheersing

flexibel en slagvaardig optreden bij een watercalamiteit

WAT GAAN WE ERVOOR DOEN?

DOEL 5.1 Toekomstbestendig maken crisisbeheersingsorganisatie

Waterschap Limburg werkt aan een professionele en toekomstbestendige crisisbeheersingsorganisatie die effectief kan optreden bij calamiteiten, hoogwater en andere crisissituaties. Daarbij staan voorbereiding, samenwerking en vakbekwaamheid centraal.

Een belangrijke basis hiervoor vormen actuele crisis- en bestrijdingsplannen. In deze plannen is vastgelegd hoe het waterschap handelt vóór, tijdens en na een calamiteit. Binnen de organisatie wordt actief aandacht besteed aan de bekendheid en toepassing van de geactualiseerde plannen door middel van kennissessies, e-learnings, bijeenkomsten en interne communicatie.

Om ervoor te zorgen dat medewerkers en crisisorganisaties goed voorbereid zijn op daadwerkelijke incidenten, worden jaarlijks diverse calamiteitenoefeningen georganiseerd. Er vinden zowel interne als multidisciplinaire oefeningen plaats. Hierbij wordt niet alleen geoefend binnen het waterschap zelf, maar ook samen met partners zoals de veiligheidsregio's en Rijkswaterstaat. Door regelmatig te oefenen worden rollen, verantwoordelijkheden en werkwijzen getest en verder verbeterd.

Daarnaast wordt de samenwerking met crisispartners verder versterkt. Effectieve crisisbeheersing vraagt om een goede afstemming tussen het waterschap, gemeenten, veiligheidsregio's, Rijkswaterstaat en hulpdiensten. Daarom wordt geïnvesteerd in structureel overleg, kennisuitwisseling en gezamenlijke voorbereiding.

Met deze activiteiten versterkt Waterschap Limburg zijn vermogen om snel, effectief en in samenhang met partners op te treden bij crisissituaties. Daarmee wordt de organisatie beter voorbereid op toekomstige uitdagingen die voortkomen uit klimaatverandering, extreem weer en andere risico's voor waterveiligheid en het watersysteem.

DOEL 5.2 Vergroten waterbewustzijn en zelfredzaamheid

Waterschap Limburg werkt aan het vergroten van het waterbewustzijn en de zelfredzaamheid van inwoners, bedrijven en ketenpartners. Door betere informatievoorziening, nauwkeurigere voorspellingen en duidelijke communicatie wil het waterschap ervoor zorgen dat mensen beter voorbereid zijn op hoogwater, wateroverlast, droogte en de gevolgen van klimaatverandering.

Om tijdig inzicht te krijgen in dreigende situaties worden meetsystemen, prognosemodellen en overstromingssimulaties voortdurend verbeterd. Deze systemen ondersteunen het waterschap bij het voorspellen van afvoeren, waterstanden en mogelijke overstromingen en vormen de basis voor een effectieve crisisbeheersing.

Daarnaast werkt het waterschap samen met andere waterschappen, kennisinstituten en betrokken partijen aan betere waarschuwingssystemen en nauwkeurigere neerslagvoorspellingen. Hiermee kunnen ketenpartners, inwoners en bedrijven sneller en beter worden geïnformeerd over mogelijke risico's in beekdalen en andere kwetsbare gebieden. Een belangrijk onderdeel van het beleid is het stimuleren van zelfredzaamheid. Inwoners en bedrijven moeten weten welke risico's zij lopen, welke bescherming de overheid biedt en welke verantwoordelijkheid zij zelf hebben. Via onder andere de WaterstandLimburg-app krijgen gebruikers toegang tot actuele waterstanden en meetgegevens, zodat zij zelf tijdig maatregelen kunnen nemen. Ook tijdens perioden van extreme droogte wordt actief informatie gedeeld om gebruikers van oppervlaktewater handelingsperspectief te bieden.

Crisisbeheersing

flexibel en slagvaardig optreden bij een watercalamiteit

Verder zet het waterschap in op bewustwording rond klimaatadaptatie. Daarbij wordt duidelijk gemaakt dat overheden niet alle gevolgen van extreem weer kunnen voorkomen en dat eigen maatregelen steeds belangrijker worden. In advisering aan overheden en initiatiefnemers brengt het waterschap risico's van wateroverlast nadrukkelijk onder de aandacht en stimuleert het klimaatbestendige keuzes bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Met deze aanpak draagt Waterschap Limburg bij aan een samenleving die beter voorbereid is op de gevolgen van hoogwater, droogte en klimaatverandering en die weet welke rol iedereen daarin zelf heeft.

m.dekever@waterschaplimburg.nl

Crisisbeheersing

flexibel en slagvaardig optreden bij een watercalamiteit

Wat mag het kosten?

Exploitatie

Programma Crisisbeheersing	2026	2027
	Prim. Begroting	Prim. Begroting
Kosten	768.900	859.200
Opbrengsten	-	-
Netto kosten	768.900	859.200
Kapitaallasten investeringen programma	510.800	514.600
Doorber. kosten van progr. Bestuur en Organisatie (bedrijfsvoering)	2.142.800	2.539.700
Totaal na doorberekening	3.422.500	3.913.500

Investeringen

Binnen dit programma zijn de investeringsuitgaven geraamd op € 800.000. Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de projecten die onder dit programma vallen:

INVESTERINGEN PER PROGRAMMA	
PROJECT	OMSCHRIJVING
P505001	Vervanging pompen hoogwaterbestrijding/vergroten capaciteit
P505003	Aanschaf extra noodmaterialen, mobiele keringen 2024 en 2025
PROGRAMMA CRISISBEHEERSING	

6. Bestuur en organisatie

Bestuur en organisatie

werken aan een duurzame, innovatie- en toekomstgerichte organisatie

WAAROM DIT PROGRAMMA?

De wereld om ons heen verandert snel en is complex. Klimaatopgaven worden groter, maatschappelijke verwachtingen nemen toe en samenwerking met partners wordt steeds intensiever, vanwege de complexiteit van de opgaves. Ook economische en politieke onzekerheden hebben hun invloed. Voor Waterschap Limburg betekent dit dat we onze rol als waterbeheerder voortdurend opnieuw moeten invullen. Zelf hebben we de ambitie uitgesproken om dé waterpartner in Limburg te worden.

Om die waterpartner te worden, zetten we in op innovatie, wendbaarheid en een open houding naar de omgeving. We zijn kostenbewust, duurzaam en toekomstgericht, maar vooral ook een organisatie die samenwerkt, leert en zich blijft ontwikkelen. Dit programma gaat over de manier waarop we onszelf organiseren: hoe we keuzes maken, hoe we met elkaar omgaan en hoe we ons verbinden met onze omgeving. Het gaat over de beweging onderwater die ons in staat stelt bovenwater resultaten te boeken - schoon en gezond water, bewust beschermen tegen water en water eerlijk verdelen voor Limburg.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

BEOOGD EFFECT 6. Wij voeren onze taken toekomstgericht en duurzaam uit samen met onze omgeving, tegen maatschappelijk verantwoorde kosten en risico's.

We willen dé waterpartner van Limburg zijn: betrouwbaar, zichtbaar en vernieuwend. Dat betekent een transparante bestuurscultuur, proactieve informatievoorziening en een soepel samenspel tussen bestuur en organisatie, gericht op het realiseren van onze doelen. Omgevingsgericht werken vraagt van ons dat we wendbaar zijn, open en in verbinding. Innovatie is daarbij geen doel op zich, maar een manier om vanuit vernieuwing en samenwerking te bouwen aan duurzaam waterbeheer. Niet alles kan, daarom gaat het niet alleen om wat we móeten en willen, maar vooral om de vraag: welke waarde voegen we toe voor Limburg, binnen de grenzen van wat haalbaar en betaalbaar is? Schaarste aan mensen en middelen daagt ons uit tot innovatie en creativiteit.

KENGETALLEN

30

Leden algemeen bestuur

789

medewerkers in dienst

225

medewerkers inhuur

> € 300.000.000

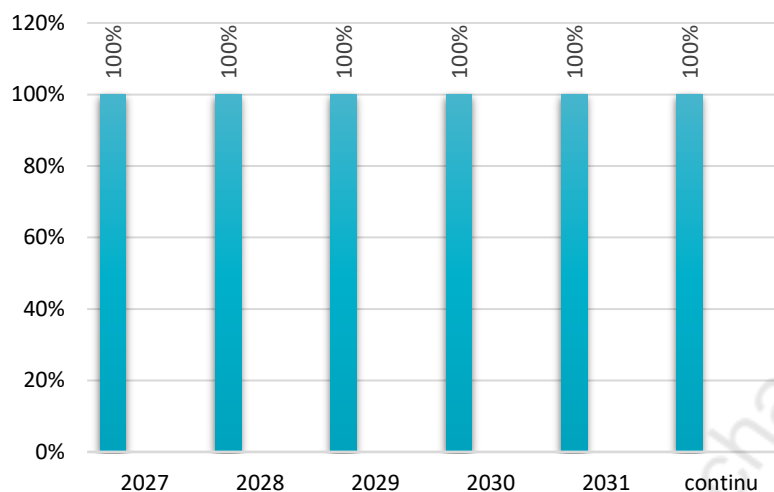
begroting

Bestuur en organisatie

werken aan een duurzame, innovatie- en toekomstgerichte organisatie

HOE METEN WE DAT?

indicator 6) % klachten binnen wettelijke termijn afgehandeld

TOELICHTING

Een wettelijke termijn is enkel gekoppeld aan de formele klachtbehandeling (2e fase). Het overgrote deel van de klachten wordt afgedaan in de eerste fase (informele klachtbehandeling).

Om bovenstaand Beoogd Effect te bereiken streven we de volgende doelen na:

DOEL
6.1

We werken toekomstgericht.

DOEL
6.2

We werken met en voor de omgeving.

DOEL
6.3

We dragen bij aan een duurzame toekomst.

DOEL
6.4

We werken tegen maatschappelijk verantwoorde kosten en risico's.

Bestuur en organisatie

werken aan een duurzame, innovatie- en toekomstgerichte organisatie

WAT GAAN WE ERVOOR DOEN?

DOEL 6.1 We werken toekomstgericht

Waterschap Limburg werkt aan een toekomstbestendige organisatie die in staat is om de wateropgaven van de toekomst effectief, efficiënt en datagedreven uit te voeren. Daarbij staan professioneel assetmanagement, digitalisering, betrouwbare informatie, een wendbare organisatie en een moderne bedrijfsvoering centraal. Om investeringen en onderhoud doelgericht te kunnen plannen, wordt assetmanagement verder ontwikkeld. Hierbij wordt gewerkt aan een datagedreven aanpak voor beheer, onderhoud en vervanging van waterkeringen, watergangen, gemalen, stuwen, zuiveringen en andere assets. Ook wordt ingezet op strategische grondverwerving om toekomstige projecten en gebiedsontwikkelingen mogelijk te maken.

Betrouwbare data vormen een belangrijke basis voor de uitvoering van de taken van het waterschap. Daarom worden monitoringsnetwerken, meetgegevens en het Watermanagementcentrum verder ontwikkeld. Hiermee ontstaat steeds beter inzicht in de toestand van het watersysteem en kunnen ontwikkelingen zoals hoogwater, droogte en wateroverlast eerder wordenesignaleerd en voorspeld.

Daarnaast investeert het waterschap in een wendbare organisatie die kan inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen, technologische innovaties en veranderingen op de arbeidsmarkt. Dit gebeurt onder meer via strategische personeelsplanning (SPP), modernisering van werving en selectie, versterking van projectbeheersing, verdere professionalisering van de planning- en control cyclus en aandacht voor veiligheid en duurzame inzetbaarheid van medewerkers.

Digitalisering is een belangrijke randvoorwaarde voor deze ontwikkeling. Via het Informatieknooppunt wordt datagedreven werken verder uitgebouwd en worden informatievoorziening, dashboards en stuurinformatie verbeterd. Tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in informatiebeveiliging, privacybescherming en digitale dienstverlening, zodat gegevens veilig worden beheerd en inwoners en partners steeds beter digitaal kunnen worden bediend.

Met deze maatregelen bouwt Waterschap Limburg aan een moderne, lerende en toekomstgerichte organisatie die haar maatschappelijke opgaven ook op de lange termijn effectief kan uitvoeren.

DOEL 6.2 We werken met en voor de omgeving

Waterschap Limburg werkt samen met inwoners, bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Daarbij staat de omgeving centraal en wordt ingezet op transparantie, samenwerking, participatie en het versterken van waterbewustzijn.

Het waterschap zorgt voor duidelijke regels, vergunningverlening en handhaving, waarbij activiteiten zoveel mogelijk worden ondersteund met algemene regels en alleen waar nodig vergunningen worden verleend. Daarnaast wordt gewerkt aan een transparante organisatie met een toegankelijke planning- en control cyclus, heldere rapportages en een goede financiële verantwoording. Door proactieve communicatie over projecten, beleid en wateropgaven worden inwoners en belanghebbenden beter geïnformeerd en betrokken. Ook worden complexe waterschapstaken begrijpelijk gemaakt met onder meer animaties en publiekscommunicatie. We zijn toegankelijk via diverse kanalen, zoals de in 2026 geheel vernieuwde website, het meldingenloket en zijn onze medewerkers in de buitendienst toegankelijk en ambassadeurs voor het waterschap.

Bestuur en organisatie

werken aan een duurzame, innovatie- en toekomstgerichte organisatie

Samenwerking met andere overheden en maatschappelijke partners is essentieel om wateropgaven te realiseren. Daarom brengt het waterschap zijn belangen op het gebied van waterkwaliteit, waterbeschikbaarheid, waterveiligheid en klimaatadaptatie vroegtijdig in bij ruimtelijke plannen en omgevingsvisies. Daarbij wordt gewerkt volgens het principe 'water en bodem sturend' en worden kansen benut om waterdoelen te combineren met andere maatschappelijke opgaven.

Het waterschap investeert daarnaast in duurzaam relatiebeheer op bestuurlijk, ambtelijk en gebiedsniveau. Door vaste contacten, kennisuitwisseling en samenwerking wordt draagvlak gecreëerd voor gezamenlijke oplossingen.

Onder het motto 'iedereen is waterbeheerder' wordt ingezet op educatie, bewustwording en gedragsverandering. Via gastlessen, publiekscampagnes, educatieve programma's en subsidieregelingen worden inwoners gestimuleerd om zelf bij te dragen aan een klimaatbestendig en gezond watersysteem.

Tot slot werkt Waterschap Limburg intensief samen met waterbeheerders in Nederland, Duitsland en België. Grensoverschrijdende projecten, zoals de stresstest voor de Roer, dragen bij aan een beter begrip van waterveiligheidsrisico's en een gezamenlijke aanpak van toekomstige wateropgaven.

DOEL 6.3 We dragen bij aan een duurzame toekomst

Waterschap Limburg werkt aan een duurzame bedrijfsvoering door klimaatneutraal en circulair te werken. Daarbij wordt o.a. ingezet op het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen, het verduurzamen van energiegebruik, mobiliteit en inkoop, en het structureel verankeren van duurzaamheid binnen de organisatie. Ook spannen we ons in om onze circulaire ambities te behalen door in te zetten op grondstoffen coördinatie, terugwinning van grondstoffen zoals Kaumera, de inkoop van een circulaire HDPE leiding bij het traject Kessel-Baarlo, de toepassing van biobased oeverbeschoeiing en de inkoop van duurzamere alternatieven voor polymeren.

De afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet. Zo wordt sinds eind 2022 uitsluitend groene elektriciteit ingekocht, lopen op dit moment diverse onderzoeken naar de verduurzaming van onze procesemissies (zoals methaan en lachgas), is het gasverbruik van gebouwen aanzienlijk verminderd door onder meer de inzet van warmtepompen, zijn diverse projecten binnen waterkeren emissieloos uitgevoerd en is het wagenpark bijna volledig geëlektrificeerd. Ook blijven we proactief zoeken naar kansen voor energieneutraliteit zoals windenergie en aquathermie, zoals de intentieovereenkomst in Maastricht-Limmel.

Tegelijkertijd wordt gewerkt aan vervolgstappen richting een hoger ambitieniveau conform het Strategisch kader Duurzaamheid, waarbij ook de uitstoot in de keten wordt meegenomen. Het waterschap bereidt zich voor op toekomstige duurzaamheidsrapportages en volgt daarbij de ontwikkelingen rond de Europese CSRD-richtlijn en de daarvoor ontwikkelde VSME-standaard (Voluntary Sustainability Reporting Standard for non-listed SMEs). Hoewel nog niet duidelijk is of en in welke vorm deze verplichtingen ook voor waterschappen gaan gelden, wil Waterschap Limburg een voorbeeldrol vervullen door tijdig en op een proportionele manier inzicht te ontwikkelen in de maatschappelijke en milieueffecten van de eigen activiteiten. De VSME-standaard biedt hiervoor een praktisch kader.

Bestuur en organisatie

werken aan een duurzame, innovatie- en toekomstgerichte organisatie

DOEL 6.4 We werken tegen maatschappelijk verantwoorde kosten en risico's

Waterschap Limburg streeft naar een doelmatige en financieel verantwoorde uitvoering van zijn taken. Daarbij staat centraal dat maatschappelijke opgaven worden gerealiseerd tegen aanvaardbare kosten, met een bewuste afweging van risico's, middelen en resultaten. Door integraal te sturen op prestaties, financiën en risico's blijft het waterschap betaalbaar en worden beschikbare middelen zo effectief mogelijk ingezet.

Om de besluitvorming verder te verbeteren wordt gewerkt aan de verdere implementatie van portfoliomanagement. Hiermee kunnen projecten, programma's en investeringen in samenhang worden beoordeeld en geprioriteerd. Dit ondersteunt het maken van weloverwogen keuzes over de inzet van mensen, middelen en capaciteit.

Portfoliomanagement wordt verbonden met afdelingsplannen, waarin de relatie tussen doelen, activiteiten en beschikbare middelen inzichtelijk wordt gemaakt. Daarnaast worden sturingsdashboards verder ontwikkeld, waarbij gebruik wordt gemaakt van data uit het Informatieknooppunt. Hierdoor ontstaat beter inzicht in voortgang, prestaties en financiële ontwikkelingen, wat zowel de interne sturing als de bestuurlijke verantwoording versterkt.

Naast kostenbewust werken zet het waterschap sterk in op professioneel risicomanagement. We werken aan de implementatie van één uniforme systematiek voor prestatie- en risicomanagement binnen de gehele organisatie. Hiermee worden eerdere werkwijzen verder geharmoniseerd en ontstaat een eenduidige aanpak voor het identificeren, beoordelen en beheersen van risico's.

Een belangrijk aandachtspunt daarbij is het vergroten van het risicobewustzijn binnen de organisatie. Door doelen, activiteiten, risico's en beheersmaatregelen nadrukkelijk met elkaar te verbinden, kan het waterschap beter anticiperen op onzekerheden, kansen benutten en tijdig bijsturen waar nodig. Zo wordt gewerkt aan een organisatie die financieel gezond, bestuurbaar en veerkrachtig blijft, terwijl zij haar maatschappelijke ambities verantwoord kan realiseren.

Bestuur en organisatie

werken aan een duurzame, innovatie- en toekomstgerichte organisatie

Wat mag het kosten?

Exploitatie

Programma Bestuur en Organisatie	2026	2027
	Prim. Begroting	Prim. Begroting
Kosten (exclusief kapitaallasten)	144.579.800	173.027.700
Rente en afschrijvingen (kapitaallasten) investeringsprogramma WL	60.654.700	68.197.300
Opbrengsten	16.798.000	17.948.100
Netto kosten	188.436.500	223.276.900
Door te berekenen naar andere programma's:		
Doorber. kapitaallasten naar andere programma's	-56.976.000	-64.926.700
Doorber. kosten naar overige programma's (bedrijfsvoeringskosten)	-113.412.300	-137.712.900
Totaal na doorberekening	18.048.200	20.637.300

Investeringsen

Binnen dit programma zijn de investeringsuitgaven geraamd op € 1.050.000. Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de projecten die onder dit programma vallen:

INVESTERINGEN PER PROGRAMMA	
PROJECT	OMSCHRIJVING
P502019	Roadmap Informatievoorziening 2022-2027
	Projecten facilitair
PROGRAMMA BESTUUR EN ORGANISATIE	

programma

7. Strategische ontwikkelingen / overige begrotingsposten

Waarom dit programma?

De financiële ramingen in dit programma zijn gekoppeld aan de ontwikkelingen uit de Kadernota 2026. Om de ramingen specifiek toe te wijzen aan andere programma's is een nadere uitwerking en concretisering van de ontwikkelingen en thema's nodig, die ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet voorhanden was. Zodra financieel duidelijk is welke omvang, inzet en bestemming per onderwerp nodig zijn, kan aan de hand van de voorschriften de juiste plek in de begroting worden bepaald. De ramingen worden vervolgens via een begrotingswijziging toegedeeld aan de betreffende programma's in de begroting. Deze werkwijze bevordert het totaaloverzicht en inzicht en ondersteunt tegelijkertijd de borging van een rechtmatige besteding.

In het kader van de rechtmatigheid wordt de toewijzing en inzet van middelen geformaliseerd via de voor- en najaarsrapportage 2026, waarbij wij tevens rapporteren over de stand van zaken.

Toepassing probabilistisch ramen

Om begroting en realisatie dicht bij elkaar te brengen is de strategie gekozen om in 2026 voor een aantal specifieke begrotingsposten op dit programma de methode van probabilistisch toe te passen. Hierbij wordt een bepaalde risicomarge ingecalculleerd. Zo is het eerste jaar voor structurele en incidentele posten uitgegaan van respectievelijk 80 en 60 procent van de oorspronkelijke raming 2026.

Wat mag het kosten?

Exploitatie

Programma Strategische ontwikkelingen en overige begrotingsposten	2026 Prim. Begroting	2027 Prim. Begroting
Kosten	17.560.000	8.076.500
Opbrengsten	-	-
Netto kosten	17.560.000	8.076.500

De op dit programma onderliggende begrotingsposten vloeien voort uit de opgenomen en beschreven ontwikkelingen in de kadernota 2026 zoals vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur op 2 juli 2025 en voor zover de middelen nog niet voor 2027 zijn 'afgeroepen'.

De specificatie is hieronder opgenomen en is als volgt:

Code EL 4	NAAM	PRIM. BEGROTING 2026	PRIMITIEVE BEGROTING 2027			
		2026 Netto kosten	2027 Dir. Lasten	2027 Kapl.+KVS	2027 Lasten	2027 Baten
XKN26001	Aanbesteding maaicontracten	2.000.000	2.040.000	-	2.040.000	-
XKN26002	Wijziging gedragscode natuurbescherming en -beheer	1.500.000	1.530.000	-	1.530.000	-
XKN26003	Agio kapitaalverstrekking SNB uitvoering 4 projecten	140.000	-	-	-	-
XKN26004	Beleidsplan waterkeringen: sanering schotbalk keringen	80.000	300.000	-	300.000	-
XKN26005	Multidisciplinaire hoogwateroefening	120.000	-	-	-	-
XKN26006	Inrichting beheer en lijn overdracht waterk. projecten	160.000	200.000	-	200.000	-
XKN26007	Communicatie	246.000	210.000	-	210.000	-
XKN26008	Catering (aanbesteding)	120.000	-	-	-	-
XKN26009	Doorvoeren adviezen AB werkgroep 'ondersteuning AB'	75.000	-	-	-	-
XKN26010	Versterking bestuurondersteuning (+1fte)	100.000	-	-	-	-
XKN26011	Harmonisatie en herwaardering functies, recruitment etc.	905.000	-	-	-	-
XKN26012	Aanbesteding wagenpark	1.200.000	-	-	-	-
XKN26013	Meerkt n a.g.v. taakstelling kostenbesp. HWBP	70.000	70.000	-	70.000	-
XKN26014	UWTTD medicijnresten	360.000	-	-	-	-
XKN26015	Risicogestuurde aanpak wateroverlast	160.000	200.000	-	200.000	-
XKN26016	Natuurlijk systeemherstel	240.000	300.000	-	300.000	-
XKN26017	Vismigratiekelpunten als onderdeel visie	60.000	-	-	-	-
XKN26018	Convenant zoetwater	300.000	-	-	-	-
XKN26019	De waterpartner: leven met water	424.000	-	-	-	-
XKN26020	Datagedreven, applicaties en digitale veiligheid	640.000	-	-	-	-
XKN26021	De samenvoeging; nieuwe organisatie	560.000	-	-	-	-
XKN26022	Assetbase waterkeringen	300.000	-	-	-	-
XKN26023	Assetbase Watersysteem	300.000	-	-	-	-
XKN26024	Verantwoording	320.000	270.000	-	270.000	-
XKN26025	VTH toekomstbestendig opbouwen en doorontwikkelen	300.000	-	-	-	-
XKN26026	Beveiliging waterzuiveringen-> via investeringsstaat	-	250.000	-	250.000	-
XKN26027	Waterbeheerprogramma 2028-2033	136.000	-	-	-	-
XKN26028	Assetbase Waterketen	2.240.000	-	-	-	-
XKN26029	KRW impuls programma	1.640.000	157.000	-	157.000	-
XKN26030	KRW waterketenprojecten	-770.000	-	-	-	-
XKN26031	Assetbase Watersysteem (variant)	1.282.000	-	-	-	-
XKN26032	Datagedreven, applicaties en digitale veiligheid (variant)	1.792.000	101.500	-	101.500	-
XKN26033	Veranderende organisatie: De samenvoeging (variant)	560.000	-	-	-	-
XBEG26001	Toek. kstnontw. rwzi's -Waterketen (v.a. 2027)	-	2.448.000	-	2.448.000	-
Totaal		17.560.000	8.076.500	-	8.076.500	-

overzicht van

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

In de zeven programma's van deze begroting zijn de specifieke lasten en baten per programma opgenomen. Daarnaast heeft het waterschap ook baten en lasten die niet aan een programma zijn toe te rekenen. Het (gewijzigde) Waterschapsbesluit schrijft voor dat deze in een overzicht worden weer-gegeven.

Tabel: Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(bedragen x € 1.000,-)		Begroting 2027	Lasten	Baten
Totaal exploitatie (programma 1 t/m 7)		307.755	329.274	21.519
Onvoorzien	+	1.315	1.315	-
Vennootschapsbelasting	+	-	-	-
Onderuitputting exploitatie	-/-	500	-500	
Dividend en overige opbrengsten	-/-	2.775	-	2.775
Totaal netto kosten		305.795	330.089	24.294
Opbrengst waterschapsbelastingen, inclusief kwijtschelding en oninbaarverklaringen		299.090		
Nadelig exploitatieresultaat		6.705		

4 Raming van de belastingopbrengsten

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de opbouw en onderbouwing van de waterschapsbelastingen. We lichten toe hoe de belastingopbrengsten voor 2027 zijn geraamd, hoe de kostentoerekening plaatsvindt en welke mate van kostendekkendheid daarbij is gehanteerd. Ook worden de tarieven voor 2027 toegelicht en geïllustreerd aan de hand van enkele rekenvoorbeelden. Tot slot wordt ingegaan op het kwijtscheldingsbeleid.

Aan bod komen de volgende onderdelen:

- Kostenverdeling en -toerekening
- Raming van de belastingopbrengsten en kostendekkendheid
- Tarieven 2027 en rekenvoorbeelden
- Kwijtscheldingsbeleid

4.1 Kostenverdeling en -toerekening

Voor de verantwoording en sturing van de kosten hanteert het waterschap de door de Unie van Waterschappen vastgestelde BBP-structuur (Beheerproductenstructuur). Binnen deze structuur wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsbeheerproducten, die zijn onderverdeeld in primaire en ondersteunende beheerproducten. De kosten van ondersteunende beheerproducten worden via de kostenverdeelstaat doorberekend aan de primaire producten.

Alle indirecte kosten worden via de kostenverdeelstaat doorberekend naar de primaire beheerproducten. De opzet van de kostenverdeelstaat is passend bij de opzet en inrichting van de organisatie. De indirecte kosten worden naar rato van de inzet van fte (omgerekend naar een procentuele verdeelsleutel) doorberekend naar de primaire beheerproducten. Het gehanteerde uitgangspunt sluit aan bij het vigerend wettelijke kader en wat bedrijfseconomisch gezien gebruikelijk en logisch is. Het is redelijk om een relatie te veronderstellen tussen de inzet van personeel op een bepaald primair beheerproduct en de hoogte van de indirecte uitgaven ten behoeve van die inzet. Voor de actualisatie van de verdeelsleutel gaan we uit van tenminste 1 maal in de 5 jaren waarbij we aansluiten bij de wettelijke termijn van de herziening van kostentoedelingsverordening watersysteemheffing.

Uiteindelijk worden alle kosten op een transparante en verantwoorde toegerekend aan de twee hoofdtaken van het waterschap:

1. Watersysteembeheer

Omvat de kosten voor het beheer van de waterhoeveelheid, het onderhouden van waterkeringen, het verbeteren van de waterkwaliteit en een deel van de kosten voor het heffen en innen van belastingen. Deze kosten worden gedragen door inwoners en eigenaren van gebouwen, gronden, en natuurgebieden.

2. Zuiveringsbeheer

Omvat de kosten voor de inzameling, transport en zuivering van afvalwater, de verwerking van zuiveringsslib en eveneens een deel van de kosten voor belastingheffing en -inning. Daarnaast wordt een deel van de kosten van eigen plannen, bestuur, externe communicatie en vergunningverlening en handhaving van de Wvo, tot het zuiveringsbeheer gerekend. Deze kosten worden verhaald op huishoudens en bedrijven op basis van het aantal vervuilingseenheden.

Voor producten die niet rechtstreeks aan één van beide hoofdtaken kunnen worden toegerekend, wordt een verdeelsleutel toegepast. Deze is gebaseerd op art. 122 lid d van de Waterschapswet en de daarbij behorende memorie van toelichting.

4.2 Raming van de belastingopbrengsten

De netto kosten per kostendrager worden gedekt door de opbrengsten uit waterschapsbelastingen. Hierbij wordt rekening gehouden met kwijtscheldingen, oninbare vorderingen en de eventuele toevoegingen en onttrekkingen aan de egaliseringsreserves voor de ontwikkeling van waterschapslasten.

De kostentoerekening en de specificatie van de benodigde belastingopbrengsten voor 2027 worden als volgt weergegeven:

Op grond van de wettelijke voorschriften is bepaald op welke kosten aan welke kostendrager (lees wettelijke taak) toegerekend mogen worden.

Een uitgebreidere specificatie van de kostentoerekening is opgenomen in bijlage F.

In de kadernota 2027 heeft het algemeen bestuur een aantal bestuurlijke keuzes vastgelegd, die in deze begroting zijn verwerkt. Hierbij is een maximale belastingvolumestijging van maximaal 8,4% als richtlijn gehanteerd. Met de voorliggende begroting wordt hieraan voldaan.

Het totale belastingvolume 2027 stijgt ten opzichte van 2026 met 8,4%. Naar taak is de opbrengstontwikkeling 9,9% bij de watersysteemheffing en 7,2% bij de zuiveringsheffing.

(bedragen x € 1.000,-)		Begroting 2027	Kostendrager	
			Watersysteem beheer	Zuiverings beheer
Totaal netto kosten		305.795	138.821	166.974
Correctie oninbaarheid	+	1.700	750	950
Correctie kwijtschelding	+	8.891	3.114	5.777
Subtotaal		316.386	142.685	173.701
Onttrekking egaliseringsreserve watersysteemheffing	-/-	955		955
Onttrekking egaliseringsreserve watersysteemheffing	-/-	5.750	5.750	
Op te leggen bruto belastingvolume na verrekening met egalis		309.681	136.935	172.746

Prognose stand egaliseringsreserves per 31-12-2027:

Egaliseringsreserve watersysteemheffing	1.618	
Egaliseringsreserve zuiveringsheffing		15.883

4.3 Belastingtarieven 2027

Het waterschap heft de volgende belastingen:

- **Watersysteemheffing:** De watersysteemheffing is gebaseerd op de kosten die we maken voor het watersysteembeheer. Deze heffing wordt opgebracht door inwoners en de eigenaren van gebouwde, ongebouwde onroerende zaken en natuurterreinen.
- **Verontreinigingsheffing:** Voor het direct lozen van afvalwater op het oppervlaktewater wordt een aanslag verontreinigingsheffing opgelegd. Het tarief voor de verontreinigingsheffing is gelijk aan het tarief van de zuiveringsheffing.
- **Zuiveringsheffing:** De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringsslib.

De 'Kostentoedelingsverordening Watersysteemheffing Waterschap Limburg 2026', die op 26 november 2025 door het Algemeen Bestuur is vastgesteld (inwerkingtreding 1-1-2026), vormt de basis voor de berekening van de tarieven van het watersysteembeheer. De kostentoedeling dient éénmaal in de 5 jaar opnieuw te worden vastgesteld.

Door de herziening van het belastingstelsel is per 1 januari 2026 bij de categorie gebouwd sprake van een verplichte tariefdifferentiatie woningen - niet woningen en bedraagt de tariefdifferentiatie verharde wegen bij de categorie ongebouwd (wettelijk) maximaal 100%.

Voor de berekening van de tarieven 2027 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De geraamde opbrengst waterschapslasten is op basis van de begroting aangepast met het stijgingspercentage van de watersysteemheffing (9,9%) en het stijgingspercentage van de zuiveringsheffing (7,2%).
- De voor het belastingjaar 2027 gehanteerde belastingmaatstaven, zijn gebaseerd op de prognoses 2027 van medio september 2026. Overeenkomstig de uitvoeringsovereenkomst met de BsGW worden de geactualiseerde gegevens voor 2027 medio september 2026 ontvangen. Een en ander vertaald in de notitie 'prognose opbrengst waterschapshoeffingen 2027' van de BsGW. Die laatste zal als uitgangspunt dienen bij de bepaling van de definitieve belastingtarieven.

Watersysteemheffing en verontreinigingsheffing

De watersysteemheffing voor de diverse categorieën belastingbetalers is gebaseerd op de door het algemeen bestuur vastgestelde 'kostentoedelingsverordening watersysteemheffing Waterschap Limburg 2026'.

Watersysteemheffing	Kostentoedelingsverordening 2026
Ingezetenen	40,00%
Zakelijk gerechtigden gebouwd	49,50%
Zakelijk gerechtigden ongebouwd	10,24%
Zakelijk gerechtigden natuurterreinen	0,26%
Totaal	100,00%

De belastingtarieven worden berekend op basis van het kostenveroorzakingsprincipe, waarbij:

- **Gebouwd:** Het tarief is een percentage van de WOZ-waarde. In de huidige prognose is rekening gehouden met een autonome groei van 0,15% en een waardestijging van het bestaande onroerend goed van 5,5% voor woningen en 3% voor niet-woningen.
- **Ongebouwd en natuur:** Het tarief is de opbrengst gedeeld door het aantal belastbare hectares. Waterschapseigendommen zijn vrijgesteld, wat vooral de categorie ongebouwd beïnvloedt. Verder heeft er in 2027 een verschuiving in de categorie 'overig ongebouwd' naar 'natuur en wegen' plaatsgevonden.
- **Ingezetenen:** Het aantal huishoudens in 2027 wordt geprognosticeerd op 515.000 en is toegenomen met 2.000 t.o.v. 2026.

Onderstaande tabel geeft weer hoe de opbrengsten worden verdeeld naar de belastingcategorieën en vertaald naar de belastingtarieven:

Categorie	Belasting-opbrengst*	Maatstaven	Tarief 2027	Tarief 2026
Ongebouwd (per hectare)	13.415.300			
• Openbare landwegen		8.540	€ 213,14	€ 192,48
• Overig ongebouwd		108.800	€ 106,57	€ 96,24
Natuur (per hectare)	365.000	50.000	€ 7,30	€ 6,78
Gebouwd (percentage WOZ-waarde)	66.534.700			
• Woningen		204,3 mld.	0,02779%	0,02701%
• Niet woningen		31,6 mld.	0,03080%	0,02973%
Ingezetenen (per heffingseenheid)	56.071.000	515.000	€ 108,88	€ 99,55
	136.386.000			

De toename van de belastingtarieven wordt met name veroorzaakt door toename van de kosten van de watersysteemtaak. De ontwikkeling in de belastingmaatstaven hebben een geringer effect.

Verontreinigingsheffing

De verontreinigingsheffing blijft bestaan voor directe lozingen. Het tarief voor de verontreinigingsheffing is gelijk aan het tarief van de zuiveringsheffing en wordt - evenals de zuiveringsheffing - geheven op basis van het aantal vervuilingswaarde die directe lozers (woningen en bedrijven) produceren. Onderstaande tabel geeft weer hoe de opbrengsten worden verdeeld naar de belastingcategorieën:

Categorie	Belasting-opbrengst	Maatstaven (ve's)	Tarief 2027	Tarief 2026
Verontreinigingsheffing	549.500			
• Bedrijven		5.000	€ 109,89	€ 102,23
• Huishoudens		0	€ 109,89	€ 102,23
	549.500			

Het aantal ve's van de directe lozingen in 2027 is 5.000. Dit aantal is gebaseerd op de realisatiegegevens van de DSM-Chemelot-locatie. Ten opzichte van vorig jaar is de raming met 500 ve's gedaald.

Op basis van het (herziene) Waterschapsbesluit moet het waterschap inzicht bieden in de mate van kostendekkendheid van de waterschapsbelastingen.

Overzicht kostendekkendheid watersysteemheffing	(x € 1.000,-)		
	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto kosten watersysteemtaak	96.384	125.933	138.821
Bij: correctie kwijtschelding	2.181	2.959	3.114
Bij: correctie oninbaarheid	673	775	750
Totale kosten	99.238	129.667	142.685
Opbrengst watersysteemheffing & verontreinigingsheffing*	102.864	124.667	136.935
Dekkingspercentage	103,7%	96,1%	96,0%
Verrekening reserves	3.626	5.000-	5.750-

* De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt ten goede van de watersysteemtaak en heeft daarmee een matigend effect op de op te brengen watersysteemheffing.

Zuiveringsheffing

De zuiveringsheffing is gebaseerd op het aantal vervuilingseenheden (ve's) geproduceerd door woningen en bedrijven. Voor woningen wordt dit forfaitair berekend, waarbij één- en meerpersoonshuishoudens een vast aantal ve's toegewezen krijgen. Voor bedrijven zijn de ve's voor 90% afhankelijk van variabele factoren en worden jaarlijks gebaseerd op de daadwerkelijke vervuiling.

Het tarief van de zuiveringsheffing wordt bepaald door de opbrengst zuiveringsbeheer te delen door het aantal ve's indirecte lozingen

Onderstaande tabel geeft weer hoe de opbrengsten worden verdeeld naar de belastingcategorieën:

Categorie	Belasting-opbrengst	Maatstaven (ve's)	Tarief 2027	Tarief 2026
Zuiveringsheffing				
• Bedrijven	43.626.300	397.000	€ 109,89	€ 102,23
• Huishoudens	129.119.600	1.175.000	€ 109,89	€ 102,23
	172.745.900	1.572.000		

Als gevolg van de herziening van het belastingstelsel per 1 januari 2026 moet vanaf 2026 een onderscheid worden gemaakt in lozingen die via een gemeentelijk rioleringsstelsel worden aangeleverd aan een rioolzuiveringsinstallatie (rwzi) en de separate afvalstromen.

Een separate afvalstroom is een afvalstroom die niet via het gemeentelijk rioleringsstelsel wordt aangeleverd aan een rwzi. Dit kan per as (tankwagen) of middels (het inprikken op) een leiding van het waterschap die de rwzi bereikt. In de nieuwe belastingwetgeving is opgenomen dat het zuiveren van separate afvalstromen geen wettelijke taak van het waterschap is en niet meer mogen worden bekostigd uit de zuiveringsheffing. Hiervoor dient een privaatrechtelijk overeenkomst te worden afgesloten met de separate lozers. Het waterschap heeft 13 bedrijven als separate lozers aangemerkt waarmee in 2027 3.900 ve's zijn gemoeid en niet in de zuiveringsheffing zijn betrokken. Wel moet worden opgemerkt dat deze ve's door het waterschap geheven worden middels de privaatrechtelijke weg waardoor dit financieel gezien budgettair neutraal verloopt.

Hoewel het aantal woningen in het beheergebied is toegenomen heeft dit geen directe invloed op het aantal ve's voor woningen omdat het aantal eenpersoonshuishoudens, die minder ve's genereren dan meerpersoonshuishoudens, nog altijd toeneemt door vergrijzing en de komst van (internationale) werknemers naar Limburg. Voor 2027 wordt een stabilisatie van het aantal ve's voor woningen verwacht.

Bij bedrijven zijn de vervuilingswaarden variabel door aanpassingen aan producten, productieprocessen en marktontwikkelingen. Een beter zuiveringsrendement, veranderingen in productie, en bedrijfsbeëindigingen kunnen leiden tot een afname van de vervuilingswaarden bij bedrijven. Als voorbeeld kan de onverwachte sluiting van een fritesfabrikant in Noord-Limburg worden genoemd. Ook hebben afgelopen tijd diverse winkelketens hun vestigingen gesloten, is sprake van een teruggang van het winkelaanbod in dorpen en neemt het aantal cafés en kleine garage- en autoreparatiebedrijven af. Verder neemt het aantal agrarische bedrijven af als gevolg van deelname

aan opkoopregelingen of het ontbreken van een opvolger. Dit heeft ook invloed op bedrijven die toeleveren aan de agrarische sector.

Op basis van de laatst bekende prognoses voor 2027 daalt het aantal ve's ten opzichte van vorig jaar met 4.000 ve's.

Onderstaande tabel laat de kostendekkendheid van de zuiveringsheffing zien.

Overzicht kostendekkendheid zuiveringsheffing	(x € 1.000,-)		
	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto kosten zuiveringstaak	123.386	151.924	166.974
Bij: correctie kwijschelding	4.551	5.797	5.777
Bij: correctie oninbaarheid	1.220	951	950
Totale kosten	129.157	158.672	173.701
Opbrengst Zuiveringsheffing	141.766	161.072	172.746
Dekkingspercentage	109,8%	101,5%	99,5%
Verrekening reserves	12.609	2.400	955-

4.4 Lastendrukontwikkeling

De gemiddelde lastenontwikkeling van het waterschap voor ingezetenen en ingelanden is inzichtelijk te maken door de ontwikkeling in beeld te brengen van een eenpersoons- en een meerpersoonshuishouden, een agrarisch bedrijf, een natuurterrein en een groothandel en productiebedrijf. Hierbij wordt aangesloten op de profielen die door de Unie van Waterschappen worden gebruikt voor de periode 2025 t/m 2028 aangevuld met nog enkele andere varianten.

De onderstaande tabel geeft indicatief de ontwikkeling van de belastingdruk 2027 weer ten opzichte van 2026.

Voorbeeldsituatie	Indicatieve lastendrukontwikkeling 2026-2027				
	Lastendruk 2026	Begroting 2027 Lastendruk	Stijging 2027 op jaarbasis	Stijging 2026 op maandbasis	Stijging % t.o.v. 2026
Meerpersoonshuishouden (3ve), eigen woning Woz € 370K (2026) en 390K (2027)	€ 506	€ 547	€ 41	€ 3	8,1%
Meerpersoonshuishouden (3ve), huren	€ 406	€ 439	€ 33	€ 3	8,1%
Eénpersoonshuishouden (1ve), eigen woning Woz € 370K (2026) en 390K (2027)	€ 302	€ 327	€ 25	€ 2	8,3%
Eénpersoonshuishouden (1ve), huren	€ 202	€ 219	€ 17	€ 1	8,4%
Agrarisch bedrijf 60 ha, 3ve, Woz € 520K (2026) en € 536K (2027)	€ 6.222	€ 6.889	€ 667	€ 56	10,7%
Agrarisch bedrijf 40 ha, 3ve, Woz € 520K (2026) en € 536K (2027)	€ 4.297	€ 4.757	€ 460	€ 38	10,7%
Prod.bedrijf voedingsmidd., 300 ve, Woz € 13,5 mln (2026) en € 13,9 mln (2027)	€ 34.315	€ 37.250	€ 2.934	€ 245	8,6%
Klein bedrijf, 5ve, Woz € 300K (2026) en € 309K (2027)	€ 592	€ 645	€ 53	€ 4	9,0%
Middelgroot bedrijf, 50ve, Woz € 5 miljoen (2026) en € 5,15 mln (2027)	€ 6.462	€ 7.081	€ 619	€ 52	9,6%
Groot bedrijf 500ve, Woz € 30 miljoen (2026) en € 30,9 mln (2027)	€ 59.218	€ 64.462	€ 5.244	€ 437	8,9%
Groothandel, 7ve, Woz € 2,7 miljoen (2026) en € 2,78 mln (2027)	€ 1.445	€ 1.626	€ 181	€ 15	12,5%
Wegenbeheerders/-eigenaren 300ha	€ 57.744	€ 63.942	€ 6.198	€ 517	10,7%
Natuurbeheerders/-eigenaren 1.000ha	€ 6.780	€ 7.300	€ 520	€ 43	7,7%

Verschillen in de percentages ontstaan door de directe kostentoerekening volgens de kostentoedelingsverordening, verschillen in de verhouding watersysteem- en zuiveringsheffing op de totale belastingaanslag en ontwikkelingen in de belastingmaatstaf. Die verschillen ontstaan niet door willekeur maar door toepassing van de vastgelegde rekenregels.

Naarmate de zuiveringsheffing een relatief groter aandeel heeft op de totale belastingaanslag, is dempende werking van het lagere stijgingspercentage van die zuiveringsheffing groter. Omgekeerd geldt dat hoe groter het aandeel van de watersysteemheffing op de belastingaanslag, hoe meer het hogere stijgingspercentage van de watersysteemheffing van invloed is. Daarnaast speelt de wettelijk voorgeschreven tariefdifferentie woningen en niet-woningen in de watersysteemheffing ook nog een rol. Het op te brengen bedrag in de categorie gebouwd komt net wat meer voor rekening van de niet-woningen (lees bedrijfsruimten) dan voor de woonruimten (zie paragraaf 4.3 'Belastingtarieven 2027').

Alle voorgenoemde factoren en specifieke omstandigheden van de belastingplichtige zorgen er voor dat stijgingspercentages in de tabel per definitie afwijken van de totale lastendrukstijging Limburgbreed (+8,4%).

4.5 Kwijtschelding en oninbaar

Op basis van artikel 144 van de Waterschapswet geldt een kwijtscheldingsnorm van 100%. Dit betekent dat volledige kwijtschelding wordt verleend aan huishoudens met een inkomen op of onder het norminkomen. Het waterschap sluit daarbij aan bij de gemeentelijke beoordeling van het recht op kwijtschelding.

Kwijtschelding wordt uitsluitend verleend voor de watersysteemheffing voor ingezetenen en de zuiveringsheffing voor particuliere huishoudens. De onderstaande tabel geeft inzicht in de ontwikkeling van de uitgaven voor kwijtschelding en de post oninbaar.

Overzicht kwijtschelding en oninbaar (bedragen x € 1,-)	Rekening 2025	Begroting 2026 na wijz.	Begroting 2027
<i>Watersysteemheffing</i>			
• Kwijtschelding	2.602.229	2.958.800	3.114.300
• Oninbaar	662.068	774.600	750.100
<i>Zuiveringsheffing</i>			
• Kwijtschelding	4.469.810	5.797.100	5.777.400
• Oninbaar	932.543	951.000	950.100
Totaal	8.666.650	10.481.500	10.591.900

In 2026 zijn op basis van bijgestelde inzichten (BsGW) de opslagpercentages voor kwijtschelding en oninbaar verlaagd. In 2027 zijn de opslagpercentages op basis van ervaringen verder verlaagd. Dit heeft een dempend effect gehad op de stijging van het op te leggen belastingvolume.

5 Paragrafen

Artikel 4.13 van het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de begroting paragrafen moeten worden opgenomen waarin de beleidslijnen met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten worden vastgelegd. Deze paragrafen bundelen informatie die anders verspreid in de begroting zou staan, en bieden zo een overzicht op hoofdlijnen.

De begroting bevat ten minste de volgende verplichte paragrafen:

- Uiteenzetting van de financiële positie
- Assetmanagement
- Bedrijfsvoering
- Openbaarheid (Wet open overheid)
- Verbonden partijen

Daarnaast bevat de begroting een paragraaf Duurzaamheid. Deze niet-verplichte paragraaf is in de Begroting 2026 voor het eerst opgenomen en maakt vanaf de Begroting 2027 structureel deel uit van de paragrafen. Hiermee bieden we in samenhang inzicht in het beleid, de voortgang, de resultaten en de financiële aspecten van onze inzet op duurzaamheid.

De paragraaf Verbonden partijen is ten opzichte van vorig jaar aangepast. Bij de vorm en opzet is, voor zover toepasbaar voor Waterschap Limburg, aansluiting gezocht bij de *Notitie verbonden partijen 2025* van de Commissie BBV. Hierdoor worden het publieke belang, de bestuurlijke en financiële betrokkenheid, de financiële positie, het risicoprofiel en de belangrijkste ontwikkelingen per verbonden partij op een gestructureerde en onderling vergelijkbare wijze weergegeven.

5.1 Paragraaf uiteenzetting van de financiële positie

De paragraaf Uiteenzetting van de financiële positie geeft een samenhangend en integraal beeld van de financiële positie van het waterschap. De paragraaf bevat informatie over de financiering, het weerstandsvermogen en de risicobeheersing. Ook worden het verloop van bestemmingsreserves en voorzieningen en de financiële kengetallen toegelicht. Deze kengetallen geven inzicht in de financiële ruimte en weerbaarheid.

FINANCIERING

De treasuryfunctie omvat het beheer, de sturing en de verantwoording van financiële vermogenswaarden, geldstromen, financiële posities en de daaraan verbonden risico's. Het doel is om de uitvoering van beleid te financieren en tijdelijk overtollige middelen doelmatig te beleggen. Dit vraagt om adequaat optreden binnen een steeds dynamischere geld- en kapitaalmarkt.

Binnen het financieringsbeleid staat drie componenten centraal:

1. de rentevisie
2. de liquiditeitspositie
3. het treasurybeheer

De kaders voor de uitvoering van de treasuryfunctie zijn vastgelegd in het op 27 november 2024 vastgestelde '*Treasurystatuut 2025 Waterschap Limburg*'.

Rentevisie

In de financiële uitgangspunten voor 2027-2032 is voor de rekenrente 2027 voor kortlopende geldleningen uitgegaan van een rentepercentage van 3,0%. Op basis van de huidige rentestanden is dit percentage iets te hoog. Indien de inflatiedruk echter blijft toenemen kan dit een verhogend effect hebben op het rentepercentage voor kort geld.

Door de wereldse gebeurtenissen is de inflatie in 2026 in de eurozone hoger dan de 2% die door de Europese Centrale Bank (ECB) als norm/doelstelling wordt gehanteerd. Om de inflatie te beteugelen heeft de ECB het rente-instrument ingezet en in juni 2026 voor de eerste keer in 3 jaar een renteverhoging doorgevoerd en de refirente en depositorente verhoogd met 0,25% tot respectievelijk 2,40% en 2,25%. De herfinancieringsrente (lees refirente) is de rente die banken en financiële instellingen betalen aan de ECB wanneer zij geld opnemen. De depositorente van de ECB is het tarief waartegen banken overtollig geld kunnen stallen bij de ECB.

Rente en inflatie zijn gevoelig voor onzekerheid en onrust die 'geopolitieke spanningen' met zich meebrengen. Hierdoor is de renteontwikkeling moeilijk te voorspellen. Zoals reeds aangegeven is op basis van de huidige rentestand en de diverse financiële indicatoren het gehanteerde percentage voor de korte rente in de begroting 2027 van 3,0% wellicht iets te hoog. Voor de berekening van de eventuele rentekosten 2027 is rekening gehouden met de effecten van de financiering van eventuele liquiditeitstekorten met (goedkope) kasgeldleningen.

Bij een eventuele negatieve liquiditeitspositie van het waterschap heeft een eventuele verdere verhoging van de korte rente uiteraard een financieel effect.

In de financiële uitgangspunten 2027-2032 is voor de lange rente voor 2027 uitgegaan van een rentepercentage van 3,75%. Op basis van de huidige rentestanden kan worden geconcludeerd dat dit percentage nog actueel is. De ontwikkeling van de lange rente is echter moeilijker in te schatten, omdat deze niet wordt bepaald door de ECB, maar door de markt.

Omdat de basisfinanciering voor 2027 nog moet worden afgesloten is een renterisico niet uit te sluiten.

Liquiditeitspositie

Wat betreft de liquiditeitspositie kan worden opgemerkt dat het leeuwendeel van het jaar sprake is van een negatieve liquiditeitspositie. Het beleid is gericht op de beperking van de rekening-courantrente. Indien (tijdelijke) liquiditeitstekorten, binnen de kaders van de Wet Fido, de kasgeldlimiet niet overschrijden kunnen deze door middel van het instrument van kasgeldleningen worden gefinancierd.

Schatkistbankieren

Met ingang 13 december 2013 is het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden van kracht geworden. In verband met het inregelen van het schatkistbankieren voor NWB-klanten is de ingangsdatum voor de waterschappen vastgesteld op 4 februari 2014.

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden moeten worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor hoeft de Nederlandse staat minder geld te lenen op de financiële markten met als resultaat een daling van de staatsschuld.

Voor de uitvoering hiervan is de rekeningcourant van een decentrale overheid bij het ministerie van Financiën gekoppeld aan een betaalrekening die deze overheid heeft bij de huisbank, in het geval van ons waterschap de NWB-bank. Het waterschap moet zelf de overtollige middelen naar deze rekening overmaken. Een drempelbedrag van 2% van het jaarlijks begrotingstotaal mag buiten de schatkist worden gehouden. Dit wordt per kwartaal beoordeeld.

Kasgeldlimiet

Indien bij een negatieve liquiditeitspositie van het waterschap de kasgeldlimiet, die voor 2027 € 75,9 miljoen bedraagt (te weten 23% van het begrotingstotaal) drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden, is het op grond van de Wet Fido verplicht de vlottende schuld te consolideren door middel van een vaste geldlening. Indien dit aan de orde is, dient het negatieve rekening-courantsaldo, dat uitstaat tegen de lage debetrente, te worden omgezet in een vaste geldlening.

Treasurybeheer

Risicobeheer

In dit onderdeel wordt het risicoprofiel van het waterschap in kaart gebracht. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende typen financiële risico's: renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's en – indien van toepassing – valutarisico's.

Het renterisico op de vlottende schuld wordt beperkt door toepassing van de kasgeldlimiet. Deze limiet is wettelijk vastgelegd en wordt bepaald op basis van het begrotingstotaal, vermenigvuldigd met het percentage zoals vastgesteld in de vigerende ministeriële regeling.

De kasgeldlimiet kan als volgt worden weergegeven.

Kasgeldlimiet (x € 1.000)	Ultimo 2027
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	70.920

De berekening van de kasgeldlimiet is opgenomen in bijlage G.

Naast de kasgeldlimiet geeft de renterisiconorm inzicht in de feitelijke risico's op de vaste schuld. In de Wet Fido is de renterisiconorm voor de waterschappen bepaald op 30% van het begrotingstotaal. Dit betekent dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal.

De renterisiconorm kan voor 2027 als volgt worden weergegeven:

Toets renterisiconorm	2027
Renterisiconorm	99.027
Renterisico op vaste schuld	44.805
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	54.222

Uit bovenstaand overzicht kan worden afgeleid dat het waterschap voldoet aan de toets van de renterisiconorm. De berekening van de renterisiconorm is eveneens opgenomen in bijlage G. In bijlage C is een overzicht van de vaste schulden opgenomen.

Kredietrisico's op verstrekte geldleningen zijn niet aan de orde, omdat geen leningen van dien aard aan derden zijn en naar verwachting ook niet worden verstrekt. Het liquiditeitsrisico wordt beperkt door de treasuryactiviteiten te baseren op een liquiditeitsprognose met een looptijd van minimaal een jaar.

Het koersrisico op buitenlandse valuta is voor de reguliere activiteiten nihil aangezien het waterschap betalingen en ontvangsten verricht in euro's.

Waterschapsfinanciering

Conform het op 27 november 2024 vastgestelde 'Treasurystatuut 2025' gelden bij het aantrekken van financieringen voor een periode van een jaar en langer de volgende uitgangspunten:

- slechts voor de uitoefening van de publieke taak worden financieringen aangetrokken
- financiering met externe financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt door primair de beschikbare interne financieringsmiddelen te gebruiken om het renteresultaat te optimaliseren;
- toegestane instrumenten bij het aantrekken van financieringen zijn o.a. onderhandse geldleningen en medium term notes (MTN).

Met betrekking tot het saldo- en liquiditeitenbeheer worden de in het Treasurystatuut 2025 opgenomen richtlijnen strikt nageleefd.

Kasbeheer

Om de kosten voor het geldstroomverkeer te kunnen beperken, wordt de gehanteerde beleidslijn voortgezet. Dit betekent dat het liquiditeitsgebruik beperkt wordt door de geldstromen op waterschapsniveau op elkaar af te stemmen, het betalingsverkeer door één bank (NWB) elektronisch te laten uitvoeren en de betalingsopdrachten uitsluitend centraal door financiën te laten verwerken.

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de mate waarin het waterschap financiële tegenvallers kan opvangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van kerntaken en de continuïteit van de dienstverlening. Het fungeert als buffer voor risico's die, ondanks beheersmaatregelen, niet volledig kunnen worden voorkomen of afgedekt.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de belangrijkste risico's die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van het waterschap.

Daarbij worden zowel de aard als de omvang van deze risico's in beeld gebracht. Op basis van deze inventarisatie wordt het benodigde weerstandsvermogen bepaald. Dit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit, waarmee de weerstandsratio wordt berekend.

Risico's en benodigde weerstandscapaciteit

De risico-inventarisatie is uitgevoerd volgens de RISMAN-methodiek. Daarbij zijn strategische, tactische en operationele risico's geïnventariseerd en beoordeeld. Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met reeds getroffen beheersmaatregelen. Op basis van de resterende risico's wordt aan de hand van de ingeschatte kans en financiële impact de benodigde weerstandscapaciteit bepaald.

De geactualiseerde risico-inventarisatie resulteert in een benodigde weerstandscapaciteit van € 14,484 miljoen. Dit is nagenoeg gelijk aan de benodigde weerstandscapaciteit bij de vorige inventarisatie van € 14,556 miljoen. Ook de verdeling van de benodigde weerstandscapaciteit over het watersysteem en de waterzuivering is nagenoeg ongewijzigd.

Hoewel het totale risicoprofiel daarmee vrijwel gelijk blijft, hebben zich binnen de onderliggende risico's enkele verschuivingen voorgedaan. De belangrijkste toename betreft het risico van stijgende inflatie, waarvoor de kans hoger wordt ingeschat. Daartegenover staat met name een afname van het financiële risico rond de verwerking van zuiveringsslib. Daarnaast zijn enkele kleinere risico's geactualiseerd. Per saldo leiden deze wijzigingen tot een beperkte afname van de benodigde weerstandscapaciteit.

Het volledige risicoregister is opgenomen in bijlage M. Daarin zijn tevens de gehanteerde methodiek en de onderliggende kans- en gevolklassen toegelicht.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve en bedraagt € 14,556 miljoen. Binnen deze reserve wordt onderscheid gemaakt tussen de weerstandscapaciteit voor de watersysteemtaak en de zuiveringstaak.

Bij de Begroting 2026 is de weerstandscapaciteit aangevuld tot het niveau van de destijds benodigde capaciteit. De actuele risico-inventarisatie geeft, gezien de beperkte wijziging van het risicoprofiel, geen aanleiding om de beschikbare weerstandscapaciteit of de verdeling daarvan over beide taken aan te passen.

Weerstandsratio

Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio die inzicht geeft in de mate waarin WL in staat is de geïdentificeerde risico's financieel op te vangen:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Voor de waardering van deze ratio wordt doorgaans aangesloten bij de normtabel van de Universiteit Twente:

Weerstandsratio	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Normtabel Universiteit Twente

Het waterschap hanteert een streefwaarde van **1,0** (voldoende).

Op basis van een beschikbare weerstandscapaciteit van € 14,556 miljoen en een benodigde weerstandscapaciteit van € 14,484 miljoen bedraagt de weerstandsratio afgerond 1,0. Daarmee voldoet het weerstandsvermogen aan de gehanteerde streefwaarde. Gezien het beperkte verschil tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit en de aanhoudende geopolitieke en economische onzekerheden wordt de beschikbare weerstandscapaciteit op het huidige niveau gehandhaafd.

De beperkte marge betekent dat er weinig ruimte is voor risico's die hoger uitvallen dan geraamd of voor nieuwe, nog niet gekwantificeerde risico's.

De gewenste omvang van het weerstandsvermogen hangt samen met het risicoprofiel dat Waterschap Limburg wil hanteren en de mate van zekerheid die het bestuur daarbij wenselijk acht. In samenhang met de verdere ontwikkeling van het risicomanagement kan daarom worden gezien of de huidige streefwaarde van 1,0 ook voor de langere termijn passend is.

Aandachtspunten en overige risico's

Naast de gekwantificeerde risico's zijn er ontwikkelingen en onzekerheden waarvan de mogelijke financiële gevolgen niet of nog onvoldoende betrouwbaar kunnen worden bepaald. Deze worden niet

meegenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen, maar zijn wel relevant voor het beeld van de financiële positie en de uitvoering van de begroting. Daarnaast wordt hieronder een aantal risico's uit het risicoregister nader toegelicht vanwege hun omvang, actualiteit of strategische betekenis.

Onzekerheden vanuit de Kadernota 2027

In de Kadernota 2027 zijn verschillende ontwikkelingen en onzekerheden benoemd die van invloed kunnen zijn op de uitvoering van de opgaven en de financiële positie van Waterschap Limburg. Een belangrijk deel hiervan maakt reeds onderdeel uit van de reguliere risicomatrix. Dit betreft onder meer risico's op het gebied van arbeidsmarkt en kennisbehoud, inflatie en rente, stikstof, samenwerking met partners, projectuitvoering, informatiebeveiliging en wijzigingen in wet- en regelgeving. Deze risico's zijn, voor zover mogelijk, gekwantificeerd en betrokken bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen.

Daarnaast bevat de Kadernota onzekerheden die samenhangen met de strategische keuzes voor de komende periode. De omvang en samenloop van de opgaven stellen hoge eisen aan de realisatiekracht van de organisatie. Het risico bestaat dat voorgenomen activiteiten en opgaven niet of niet tijdig worden gerealiseerd, bijvoorbeeld doordat beschikbare capaciteit, kennis en middelen niet volledig aansluiten op de omvang en planning van de opgaven. Dit kan ertoe leiden dat bestuurlijke doelen later worden gerealiseerd en dat de uitvoering en financiële realisatie afwijken van de begroting.

Deze onzekerheid hangt samen met verschillende reeds in de risicomatrix opgenomen risico's, waaronder de krappe arbeidsmarkt, uitstroom van medewerkers op sleutelposities, kennisbehoud en risico's in de uitvoering van projecten. Het gaat hierbij echter om de bredere samenloop van deze factoren en het effect daarvan op de totale uitvoerbaarheid van de opgaven.

Strategische ontwikkelingen en toekomstige keuzes

In 2027 vinden de waterschapsverkiezingen plaats en treedt een nieuw bestuur aan. Om ruimte te laten voor nadere keuzes door het toekomstige bestuur zijn in de Kadernota 2027 verschillende strategische ontwikkelingen en opgaven nog niet uitgewerkt in concrete voorstellen en als signalen opgenomen. De financiële consequenties hiervan zijn nog niet of niet volledig in de begroting verwerkt.

Dit betreft onder meer ontwikkelingen binnen de uitvoeringsprogramma's 'Watersystemen', 'Water in Balans' en 'Transport en Zuiveren' en aanvullende opgaven zoals WRL en **Asset base op orde**. De uiteindelijke financiële gevolgen zijn afhankelijk van de verdere uitwerking en de keuzes die worden gemaakt ten aanzien van ambitie, prioritering en fasering. Deze keuzes kunnen in de komende jaren tot aanvullende financiële lasten leiden, waarvan de omvang op dit moment nog niet betrouwbaar kan worden bepaald.

Voor het einde van deze bestuursperiode wordt in beeld gebracht welke keuzes gemaakt kunnen worden m.b.t. ambities, fasering en prioritering. Dat doen we per uitvoeringsprogramma én WL-breed, met als resultaat een aantal nog te maken integrale keuzes die leiden tot varianten voor het Meerjaren Investeringsprogramma en de consequenties daarvan op exploitatiebudget en belastingvolume.

Ontwikkeling investeringsopgave

De actuele investeringsprognoses laten voor de komende jaren een hoger investeringsvolume zien dan waarmee in het bestaande meerjarige investeringskader rekening is gehouden. Dit hangt onder meer samen met voortschrijdend inzicht bij de verdere uitwerking van projecten. Voor de Begroting 2027 blijft het bestaande investeringskader het uitgangspunt, aangevuld met de financiële gevolgen van reeds genomen bestuurlijke besluiten. Hiermee wordt ruimte gehouden om de investeringsportefeuille eerst integraal af te wegen op onder meer prioriteit, fasering en uitvoerbaarheid.

Het risico bestaat dat niet alle geprogrammeerde investeringen binnen het beschikbare kader en de voorziene planning kunnen worden uitgevoerd. Hogere kosten bij lopende projecten kunnen ertoe leiden dat middelen eerder worden ingezet dan voorzien, waardoor herprioritering, herprogrammering of uitstel van andere projecten noodzakelijk kan zijn. De investeringsopgave wordt verder integraal uitgewerkt. Eventuele financiële consequenties en noodzakelijke keuzes worden via de P&C-cyclus aan het bestuur voorgelegd.

Risico's binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

Op basis van de risico-inventarisatie die binnen het HWBP plaatsvindt zijn de programmarisico's, waarvoor geen risicoreservering bij het HWBP aanwezig is, geïntegreerd in de risicoanalyse van WL en meegenomen bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen.

De belangrijkste risico's zijn:

- Onvoldoende landelijke budget- en programmeringsruimte
- Projectoverstijgende invloed van strategische stakeholders
- Oplopende voorfinanciering en rentelasten
- Toenemend financieel risicoprofiel door overgang naar realisatie
- Aanscherping van natuurcompensatie-eisen
- Onvoldoende capaciteit en regie voor kabels en leidingen
- Onvoldoende personele continuïteit en kennisborging

Deze risico's worden vier keer per jaar geactualiseerd en opgenomen in de bestuurlijke voortgangsrapportage van het HWBP. Gezien de financiële omvang en het strategische belang van de HWBP-projecten is het essentieel dat we deze risico's structureel en zorgvuldig blijven monitoren.

Nieuw onderhoudscontract maaibeheer

De aanbesteding voor het nieuwe onderhoudscontract loopt momenteel. Op basis van de beschikbare informatie wordt rekening gehouden met hogere kosten ten opzichte van de huidige budgetten. De definitieve financiële gevolgen zijn echter pas bekend na afronding van de aanbesteding en zijn daarom nog niet in de Begroting 2027 verwerkt.

Het risico bestaat dat de beschikbare budgetten vanaf 2027 onvoldoende zijn om de kosten van het nieuwe onderhoudscontract te dekken. Zodra de aanbesteding is afgerond en de financiële gevolgen bekend zijn, worden deze verwerkt in de P&C-cyclus. De gevolgen voor 2027 worden betrokken bij de Voorjaarsrapportage 2027. De structurele gevolgen worden meegenomen bij de Kadernota 2028.

Afvalstoffenbelasting en verwerking zuiveringsslib

Met ingang van 2027 vervalt de vrijstelling voor de afvalstoffenbelasting voor het verbranden van zuiveringsslib. Echter slib verwerkt in speciale slibverbrandingsinstallaties of cementovens, de zogenaamde mono verbranding, valt niet onder de reikwijdte van de afvalstoffenbelasting. Waterschap Limburg verwacht het zuiveringsslib vanaf 2027 enkel aan te bieden bij deze zogeheten speciale slibverbrandingsinstallaties of cementovens. Dit verwachten wij zowel voor het slib dat wij in Nederland laten verwerken als het slib dat in het buitenland wordt verwerkt. Zo lang er voldoende verwerkingscapaciteit is bij de mono verbranders heeft de maatregel dan ook geen financieel effect.

ONTWIKKELING VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN

Reserves en voorzieningen Reserves en voorzieningen maken deel uit van de financiële positie van Waterschap Limburg. Reserves behoren tot het eigen vermogen en worden door het algemeen bestuur voor specifieke doelen ingezet. Voorzieningen worden aangehouden voor verplichtingen, risico's en kosten die over meerdere jaren worden geëgaliseerd. Uitgaven waarvoor een voorziening is gevormd, worden rechtstreeks ten laste van die voorziening gebracht.

Onderstaand overzicht toont de verwachte stand en het verloop van de reserves en voorzieningen in 2027. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- de algemene reserve;
- de bestemmingsreserves voor tariefegalisatie;
- de overige bestemmingsreserves;
- de voorzieningen.

De toelichting richt zich op de voorgenomen mutaties in 2027. De doelstellingen en beleidskaders van de afzonderlijke reserves en voorzieningen zijn vastgelegd in de *Nota reserves en voorzieningen 2025 Waterschap Limburg*. Het volledige meerjarige verloop is opgenomen in bijlage B.

Samenvattend beeld

Categorie (Bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-2027	Toevoegingen 2027	Onttrekkingen 2027	Stand 31-12-2027
Algemene reserve	14.555	0	0	14.555
Tariefsegalisatiereserves	24.206	0	6.705	17.501
Overige bestemmingsreserves	12.390	0	6.463	5.927
Totaal reserves	51.151	0	13.168	37.983
Voorzieningen	22.538	808	4.976	18.370
Totaal reserves en voorzieningen	73.689	808	18.144	56.353

De standen per 1 januari 2027 zijn geraamd op basis van de verwachte realisatie over 2026. De definitieve beginstanden worden vastgesteld bij de jaarrekening 2026.

Beoordeling van de reserve en voorzieningenpositie

In 2027 wordt naar verwachting € 13,168 miljoen aan de reserves onttrokken. Hierdoor nemen de reserves af van € 51,151 miljoen naar € 37,983 miljoen. De voorzieningen nemen in 2027 naar verwachting per saldo met € 4,168 miljoen af. De geraamde eindstand bedraagt € 18,37 miljoen. De belangrijkste ontwikkelingen worden hierna per categorie toegelicht.

Algemene reserve

De algemene reserve maakt deel uit van de weerstandscapaciteit van het waterschap. De omvang van de algemene reserve bedraagt op dit moment € 14,555 miljoen.

De beoordeling van de toereikendheid van de algemene reserve in relatie tot de geïnventariseerde risico's is opgenomen bij het onderdeel *Weerstandsvermogen en risicobeheersing*.

Tariefegaliseringsreserves

De tariefegaliseringsreserves worden gebruikt om ongewenste schommelingen in de belastingtarieven tussen begrotingsjaren te beperken. In 2027 wordt € 6,705 miljoen aan deze reserves. De gezamenlijke eindstand 2027 bedraagt naar verwachting € 17,501 miljoen.

Tariefegaliseringsreserve (Bedragen x € 1.000)	Stand per 01-01-2027	Toevoegingen 2027	Onttrekkingen 2027	Stand per 31-12-2027
Watersysteembeheer	7.368	0	5.750	1.618
Zuiveringsbeheer	16.838	0	955	15.883
Totaal tariefegaliseringsreserves				

Aan de egaliseringsreserve watersysteembeheer wordt in 2027 € 5,75 miljoen onttrokken. Aan de egaliseringsreserve zuiveringsbeheer wordt in 2027 € 0,955 miljoen onttrokken. Deze mutaties houden verband met de dekking van de exploitatiekosten van de watersysteem-en de zuiveringstaak in 2027 om een sluitende begroting te presenteren. Een en ander overeenkomstig de Kadernota 2027.

Door de inzet van de tariefegaliseringsreserves is in 2027 minder belastingopbrengst nodig. Hiermee wordt de stijging van de belastingtarieven in 2027 beperkt. De onttrekkingen hebben een incidenteel karakter. Wanneer deze dekking in latere jaren wegvalt, kan hiervan een opwaarts effect op de belastingtarieven uitgaan. In de meerjarenraming wordt op voorhand de inzet van de egaliseringsreserves buiten beschouwing gelaten. Op basis van voortschrijdend inzicht wordt van jaar tot jaar voor het eerst volgende jaar beoordeeld bekeken óf en in hoeverre het verantwoord om reserves incidenteel in te zetten. Een en ander in het streven naar een structureel sluitende begroting waarbij de structurele lasten door structurele baten zijn afgedekt. Voor de jaren 2028 tot en met 2032 zijn daarom ter dekking van de exploitatie geen onttrekkingen aan de egaliseringsreserves geraamd.

Overige bestemmingsreserves

De overige bestemmingsreserves zijn gevormd voor door het algemeen bestuur vastgestelde doelen. We houden in 2027 er rekening mee dat zo'n € 6,5 miljoen aan deze reserves wordt onttrokken op basis van bestemming en verrekening van het rekeningsaldo 2026. Feitelijke instelling van, toevoeging en onttrekking aan reserves vindt alleen plaats op basis van een besluit van het algemeen bestuur.

In de hiernavolgende tabel zijn de verwachte mutaties gespecificeerd.

Bestemmingsreserve (Bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-2027	Mutaties 2027	Stand 31-12-2027
Bestemmingsreserve riooloverstorten	2.926	-500	2.426
Bestemmingsreserve stimulering verbetering watersystemen; overstortregeling	74	-74	0
Bestemmingsreserve subsidies afkoppelen regenwater	972	-215	757
Bestemmingsreserve waterkwaliteit/NLP next Generation	57	-57	0
Bestemmingsreserve herziening richtlijn stedelijk afvalwater (HRSA).	110	-110	0
Bestemmingsreserve gegevensinwinning geo-data.	172	-172	0
Bestemmingsreserve IT middelen	405	-405	0
Bestemmingsreserve implementatie VTH zaaksysteem Mozard	300	-185	115
Bestemmingsreserve functie-aanpassingen	1.024	-1.024	0
Bestemmingsreserve cofinanciering GLB-NSP	1.133	0	1.133
Bestemmingsreserve stimulering in de landbouw	272	-200	72
Bestemmingsreserve Integratie WL/WBL	2.000	-2.000	0
Bestemmingsreserve KRW-impuls WL	344	-320	24
Bestemmingsreserve programma stroomversnellers	500	-500	0
Bestemmingsreserve onderhoud waterkeringen	2.100	-700	1.400
Totaal bestemmingsreserves	12.390	-6.463	5.927

Voorzieningen

Voorzieningen worden aangehouden voor verplichtingen, risico's en kostenegalisatie. In 2027 wordt €0,81 miljoen aan de voorzieningen toegevoegd en € 4,98 miljoen rechtstreeks aan de voorzieningen onttrokken.

Per saldo nemen de voorzieningen in 2027 met € 4,17 miljoen af.

In de hiernavolgende tabel zijn de verwachte mutaties gespecificeerd.

Voorziening (Bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-2027	Mutaties 2027	Stand 31-12-2027
Voorzieningen voor arbeidsgelateerde verplichtingen			
Pensioen / uitkeringsverplichtingen	5.488	-234	5.254
Persoonsgebonden basisbudget	2.764	120	2.884
Vitaliteit persoonsgebonden basisbudget (PBB)	352	-50	302
Individueel keuze budget (IKB)	5.118	0	5.118
Voorzieningen voor onderhoudswerkzaamheden			
Voorziening MJOP kantoor Roermond	1.140	288	1.427
Onderhoud bedrijfspand Rijksweg Noord 305	142	-4	138
Onderhoud Hoogwaterloods Horst	59	-3	57
Onderhoud Waterkrachtcentrale ECI	129	-114	16
Voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven			
Natschade peilopzet Maas	1.186	-136	1.050
Overige voorzieningen			
Watercrisis 2021	6.160	-4.036	2.124
Totaal voorzieningen	22.538	-4.168	18.370

De omvang van de voorzieningen is gebaseerd op actuele verplichtingen, actuariële berekeningen en vastgestelde beheer- en onderhoudsplannen.

In bijlage B is per reserve en voorziening het volledige gespecificeerde verloop opgenomen. Dit overzicht bevat de beginstanden, toevoegingen, onttrekkingen, eventuele vrijval en eindstanden voor 2027. De doelen en beleidskaders zijn o.a. opgenomen in de *Nota reserves en voorzieningen 2025 Waterschap Limburg*.

KENGETALLEN FINANCIËLE POSITIE

Kengetallen geven inzicht in de verhouding tussen onderdelen van de exploitatie en de balans en dragen bij aan de beoordeling van de (ontwikkeling van de) financiële positie van het waterschap. Hoewel kengetallen op zichzelf geen direct sturingsinstrument vormen, kunnen trends in de ontwikkeling ervan wel aanleiding geven tot bijsturing wanneer deze een ongewenste richting uitgaan.

Op grond van het Waterschapsbesluit moeten in de begroting en jaarrekening ten minste de volgende kengetallen worden opgenomen:

- Weerstandsvermogen
- Netto schuldquote
- EMU-saldo
- Wendbaarheid van de begroting
- Lastendruk

Daarnaast schrijft de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) twee aanvullende kengetallen voor met betrekking tot financiële risico's:

- De renterisiconorm
- De kasgeldlimiet

In onderstaande tabel zijn de verplichte kengetallen opgenomen, inclusief het meerjarige verloop. Aansluitend wordt per kengetal een toelichting gegeven op de berekening, de uitkomst en de betekenis ervan voor de financiële positie van het waterschap.

Kengetal/indicator	Meerjarenbegroting 2027-2032							
	2025 jaarrekening	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Weerstandsratio	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Netto schuldquote (%)	248%	255%	290%	316%	322%	328%	327%	333%
EMU-Saldo (x € 1 miljoen)	-40	-93	-157	-141	-82	-77	-45	-77
Wendbaarheid van de begroting	20%	19%	21%	25%	28%	30%	31%	32%
Kengetal lastendruk (€)	462	506	547	584	620	653	680	709

N.B.: op basis van de huidige inzichten en bij ongewijzigd beleid.

Weerstandsvermogen

Het kengetal *weerstandsvermogen* geeft aan in hoeverre het waterschap in staat is om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van het bestaande beleid of de continuïteit van de dienstverlening. De ratio wordt berekend door het beschikbare

weerstandsvermogen te delen door het benodigde weerstandsvermogen. Het resultaat biedt inzicht in de financiële veerkracht en het 'risicodraagvermogen' van het waterschap.

Het streven van het waterschap is een ratio van 1,0 wat betekent dat de beschikbare weerstandscapaciteit minstens gelijk moet zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit.

Voor een gedetailleerde uitleg over de berekening van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit, verwijzen we naar het onderdeel '*weerstandsvermogen en risicobeheersing*' eerder in deze paragraaf.

Netto schuldquote

De *netto schuldquote* geeft inzicht in de verhouding tussen schuldenlast van het waterschap en de beschikbare eigen middelen. Het kengetal wordt berekend door de netto schuld (teller) te delen door de netto belasting-opbrengsten (noemer). Het beïnvloeden van de netto schuldquote kan dan ook alleen via die grootheden.

Beïnvloeding netto schuld

Met investeringen (uitgaven met een meerjarig nut) in het watersysteem, de waterkeringen en de waterzuivering zorgen we voor droge voeten, veilige dijken en schoon en voldoende water. Burgers en bedrijven betalen daarvoor niet in één keer via hun belastingen, maar gespreid gedurende de periode dat zij daarvan profiteren (wettelijk bepaald op grond van het voorgeschreven lasten en batenstelsel). Het doen van investeringen en het hebben van een financieringsbehoefte is daarom onlosmakelijk met elkaar verbonden. We vullen de financieringsbehoefte in door leningen af te sluiten. De kosten die daarmee samenhangen jaarlijks, samen met de andere kosten die nodig zijn voor beheer, onderhoud en bediening van de infrastructuur, zijn onderdeel van de exploitatiekosten van het waterschap. Het eventueel verlagen van de netto schuld kan door het investeringsniveau bij te sturen of binnen de kaders van de wetgeving minder kosten te activeren. De laatste leidt tot een verdere structurele stijging van de jaarlijkse exploitatiekosten.

Door de groei van de omvang van het investeringsniveau (jaarlijks en cumulatief) neemt de financieringsbehoefte en daarmee de schuldontwikkeling, relatief harder toe dan de jaarlijkse netto belastingopbrengsten. Daarbij wordt in 2027 en 2028 een hogere investeringsgolf voorzien die is terug te zien in de stijgende trend van de schuldquote door de onderliggende financieringsbehoefte. Zie voor het meerjarige investeringsvolume de tabel op bladzijde 132.

EMU saldo

Het Waterschapsbesluit verplicht waterschappen om in de begroting een meerjarige berekening van het EMU-saldo op te nemen. Het EMU-saldo is binnen de Europese Unie een belangrijke indicator voor de beoordeling van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën.

De Europese norm bepaalt dat het gezamenlijke begrotingstekort van de overheden maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP) mag bedragen.

Naast de rijksoverheid dragen ook decentrale overheden – gemeenten, provincies en waterschappen – bij aan dit nationale EMU-saldo. Wanneer de uitgaven op kasbasis hoger zijn dan de inkomsten, is sprake van een negatieve bijdrage aan het saldo.

Op basis van de afspraken is de EMU-ruimte voor de decentrale overheden in 2027 0,5% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Deze ruimte wordt nader verdeeld over gemeenten, provincies en waterschappen.

Macroreferentiewaarde per bestuurslaag	2027
waarvan gemeenten	0,34%
waarvan provincies	0,10%
waarvan waterschappen	0,06%

De ruimte voor de waterschappen van 0,06% BBP leidt met de meest recente ramingen van het BBP voor 2027 tot een maximaal EMU-tekort van € 767 miljoen. De referentiewaarde op het niveau van individuele organisatie bedraagt voor WL in 2027 zo'n € 46,4 miljoen oplopend tot zo'n € 53,8 miljoen in 2031.

EMU-saldo

Het EMU-saldo is gebaseerd op kasstromen: het verschil tussen ontvangsten en uitgaven binnen een begrotingsjaar op transactiebasis. Dit wijkt af van het baten-lastenstelsel dat waterschappen verplicht hanteren. Hierdoor kan zich de tegenstrijdige situatie voordoen dat de begroting structureel sluitend is op basis van baten en lasten, terwijl er tegelijkertijd sprake is van een EMU-tekort op kasbasis. Dit verschil ontstaat met name door investeringsuitgaven, die in het baten-lastenstelsel over meerdere jaren worden afgeschreven, maar in het EMU-saldo volledig meetellen in het jaar van uitgave.

Het EMU-saldo van het waterschap kan per jaar variëren: in het ene jaar is sprake van een overschot, in het andere van een tekort. Gezien het doorgaans hoge investeringsvolume van waterschappen – dat naar verwachting ook de komende jaren hoog blijft vanwege regionale, nationale en internationale afspraken en toenemende wateropgaven – is er structureel sprake van een EMU-tekort. Dit is inherent aan de investerende rol van waterschappen in combinatie met de kasbasis waarop het EMU-saldo wordt berekend.

Naast het eigen EMU-saldo is het waterschap ook verantwoordelijk voor het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen waarin wordt deelgenomen.

Bij WL is over 2027 op begrotingsbasis een EMU-tekort geraamd van € 157 miljoen. Dit is een aanzienlijke stijging ten opzicht van de voorgaande jaren en zet ook in 2028 door.

Het tekort wordt vooral negatief beïnvloed door de groei in het netto investeringsvolume (zie tabel bladzijde 132) ten behoeve van de realisatie van het HWBP en het nakomen van internationaal gemaakte afspraken rondom bijvoorbeeld de KRW. Ook de noodzakelijke (groei van) het investeringsniveau in het transporteren en zuiveren van afvalwater en de slibverwerking is van invloed. Het EMU saldo is o.a. te beïnvloeden door te streven naar een jaarlijks sluitende begroting zonder het interen op reserves en door het bijsturen van het jaarlijkse investeringsniveau.

Het EMU-saldo ligt op begrotingsbasis ver boven de indicatieve referentiewaarde (€ 46,4 miljoen) van ons waterschap dat door de Unie van Waterschappen is berekend, uitgaande van een ruimte van de waterschappen van 0,06% van het BBP.

Zolang de overschrijding past binnen het EMU-tekort van de 3% van Nederland als totaal, of er door Brussel geen boetes als sanctie op worden gelegd, blijft de overschrijding zonder gevolgen. Indien er door Brussel boetes aan de Nederland worden opgelegd bestaat de mogelijkheid binnen de Wet Houdbare Overheidsfinanciën om die boetes door te berekenen naar de individuele veroorzakers van de normoverschrijding. Tot op heden is het nog nooit zover gekomen en is ook niet op de korte en/of middellange termijn te verwachten. Mocht dat wel zo zijn, dan zullen op dat moment een aantal afwegingen aan het bestuur worden voorgelegd.

De meerjarige berekening van het EMU-saldo is opgenomen in bijlage H.

Wendbaarheid van de begroting

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de exploitatie wordt belast door kapitaallasten (rente- en afschrijvingskosten).

Een hoger aandeel kapitaallasten binnen de totale begroting wijst op een afname van de financiële flexibiliteit. Naarmate meer wordt geïnvesteerd, en de financiering daarvan toeneemt, leggen de bijbehorende kapitaallasten de begroting voor langere tijd vast.

Door het verplicht hanteren van het baten-lastenstelsel leiden investeringsuitgaven (voor kapitaalgoederen met meerjarig nut) onvermijdelijk tot hogere kapitaallasten. Hoewel er binnen de wettelijke kaders enige ruimte is om de ontwikkeling van deze lasten te beïnvloeden – bijvoorbeeld door kosten niet te activeren of kortere afschrijvingstermijnen te hanteren – gaan dergelijke keuzes doorgaans gepaard met een directe toename van de jaarlijkse exploitatiekosten.

Door de groei van het jaarlijkse én cumulatieve investeringsvolume nemen de kapitaallasten toe. Op basis van de huidige inzichten groeit dit aandeel sneller dan de totale exploitatielasten en neemt het aandeel in de totale kosten toe. Dit effect wordt nog eens versterkt door de relatief hogere ‘investeringsgolf’ 2027/2028 hetgeen is terug te zien in de trend van de cijfers. Het voorgaande vertaalt zich in een stijgende lijn van het percentage kapitaallasten ten opzichte van de totale exploitatieomvang, en daarmee in een afnemende wendbaarheid van de begroting.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

De kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn wettelijke instrumenten uit de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) die tot doel hebben de renterisico's van decentrale overheden te beheersen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt een grens aan de omvang van de kortlopende schuld van het waterschap, om overmatige gevoeligheid voor rentefluctuaties op de geldmarkt te voorkomen. De limiet bedraagt 23% van het begrotingstotaal. Indien de kortlopende schuld gedurende drie opeenvolgende kwartalen boven deze limiet uitkomt, is het waterschap verplicht om de vlottende schuld (gedeeltelijk) om te zetten in langlopende financiering door het aantrekken van vaste geldleningen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is bedoeld om het renterisico op langlopende schulden beheersbaar te houden. Dit risico wordt bepaald door de som van de aflossingen en renteherzieningen op de bestaande langlopende schuld in een jaar.

De norm schrijft voor dat dit totaal niet meer mag bedragen dan 30% van het begrotingstotaal. Deze norm stimuleert spreiding van aflossingsmomenten en renteherzieningen over de tijd, en bevordert daarmee een stabiel rentelastenprofiel.

Op basis van de voorliggende begroting en meerjarenraming verwachten we aan de kasgeldlimiet en renterisiconorm te voldoen. Voor een gedetailleerde uitleg over de berekening van de kasgeldlimiet en renterisiconorm, verwijzen we naar het onderdeel '*financiering*' eerder in deze paragraaf.

Beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie

De onderlinge relatie tussen de voorgeschreven kengetallen (indicatoren) is dat zij vooral betrekking hebben op een "gevoel" van financiële beheersing en stuurbaarheid van waterschapsfinanciën alsmede de risico's die daaruit voortvloeien. De term "gevoel" wordt hier gebruikt omdat voor een aantal kengetallen geen normen zijn vastgelegd. Het wordt deels aan besturen van waterschappen zelf overgelaten wat een passende normering of grens is.

Een en ander in de afweging binnen de driehoek opgave-tarieven-schuld/vermogen. Dat lijkt ook gerechtvaardigd omdat het ene waterschap niet het andere waterschap is qua geografie, ontwikkeling en urgentie van/in wateropgaven.

Het vormen van een oordeel over de feitelijke financiële positie richt zich meer op de antwoorden van de volgende vragen:

1. Sluit het weerstandsvermogen aan op het risicoprofiel van het waterschap?
2. Is er sprake van een structureel sluitende (meerjaren)begroting, eventueel op termijn?
3. Is de continuïteit van de assets en bedrijfsvoering, in functionele en financiële zin, voldoende geborgd?

Mochten de antwoorden op de vragen aanleiding geven tot bijsturing/herstructurering van de financiële positie, dan kunnen kengetallen ondersteunend zijn in de bepaling van de te volgen strategie. Het gebruik van kengetallen op zichzelf is nooit de oplossing.

5.2 Paragraaf assetmanagement

Vanaf 2025 is het verplicht om in de begroting en jaarverantwoording een paragraaf op te nemen die specifiek gericht is op het onderhoud van kapitaalgoederen, ook bekend als de paragraaf assetmanagement. We gaan in deze paragraaf in op de specifieke beleidskaders, beheerplannen en financiën. In de begroting voor 2027 vormt deze paragraaf een vervolg op de paragraaf uit de begroting 2026 en 2025. De komende jaren zal de paragraaf verder worden uitgewerkt en verfijnd. Waterschappen geven nu op verschillende wijze invulling aan deze paragraaf en het doel is hier voor de komende jaren ook op landelijk niveau te komen tot een handreiking. Naar verwachting is de handreiking voor de begroting 2028 beschikbaar. Wel zijn bekende en bruikbare onderdelen alvast meegenomen in deze begroting.

De paragraaf heeft dezelfde indeling als voorgaand jaar en is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Algemeen
- Waterkeringen en bijbehorende kunstwerken
- Watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen
- Zuiveringstechnische werken

Op hoofdlijnen wordt een beeld geschetst van de diverse assets van het waterschap, met specifiek aandacht voor:

- Het beleidskader.
- De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties.
- De vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Tot slot volgt een doorkijk op de ontwikkeling van assetmanagement binnen Waterschap Limburg:

- Wat waarde betekent voor het waterschap, zowel financieel als maatschappelijk.
- Hoe assetmanagement bijdraagt aan het realiseren van deze waarde.
- Hoe een evenwicht wordt gevonden tussen investeringen (CAPEX), exploitatiekosten (OPEX), prestaties en risico's.

Algemeen

Hoewel een areaaloverzicht van de assets niet verplicht is, op grond van de verslaggevingsregels, is het in de context van assetmanagement onmisbaar om de samenhang tussen beleid, prestaties, risico's en financiën te kunnen begrijpen. Paragraaf 1.3 geeft een indruk van ons meest belangrijke assets.

Waterschap Limburg bezit en beheert tal van assets. Daarbij kan gedacht worden aan waterkeringen, watergangen, keersluizen, stuwen, duikers, rioolwaterzuiveringen, leidingen etc. Al deze assets vertegenwoordigen een kapitaal (vervangingswaarde) van ongeveer € 5 miljard. Het goed functioneren van onze assets draagt in belangrijke mate bij aan onze kerntaken. Het voldoende onderhouden en tijdig vervangen is een kerntaak van Waterschap Limburg.

Het beleid met betrekking tot onze opgave en assets is verwoord in de volgende documenten:

- Waterbeheerprogramma 2022-2027 wat na besluitvorming in het AB in 2028 wordt vervangen door het Waterbeheerprogramma 2028-2033.

- Onze koers Leven met water en het Blauwe kompas.
- Beleidsplan waterkeringen.
- Strategisch kader duurzaamheid.

Dit is verder vertaald naar:

- Assetmanagementbeleid.
- Strategisch assetmanagementplan 3.0.
- Onderliggende instandhoudingsplannen en assetmanagementplannen.

Assets waterkeren

De eisen ten aanzien van de primaire waterkeringen en bijbehorende kunstwerken zijn feitelijk vastgelegd in de Omgevingswet. De primaire waterkeringen dienen te voldoen aan de wettelijke norm (functionele eis). Indien de waterkeringen hieraan niet voldoen, worden deze opgenomen in de landelijke programmering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma om uiterlijk in 2050 te zijn verbeterd. Waterschap Limburg heeft hierin een flinke opgave en deze is opgenomen in bijlage I (investeringslijst). Voor de langere termijn is de opgave verwoord in Maas 2050. In het peiljaar 2025 voldeden 22 van de 45 trajecten aan de functionele eisen. Waterschap Limburg werkt er, samen met haar partners, hard aan om de waterkeringen zo snel mogelijk te laten voldoen aan de wettelijke norm (uiterlijk 2050).

Niet alleen het verbeteren is belangrijk, ook het dagelijkse beheer en onderhoud. Via de zorgplicht worden er procesmatige eisen gesteld ten aanzien van het beheer en onderhoud van de primaire waterkeringen. De verantwoording hierover vindt plaats via de veiligheidsrapportage.

De technische staat volgt deels uit de wettelijke beoordeling en deels uit inspecties en onderhoudswerkzaamheden. Het beoogde niveau en vooral de beoogde frequenties van inspecties en onderhoud zijn beschreven in het Instandhoudingsplan Areaal, onderhoudsprogramma waterkeringen en de bijbehorende assetmanagementplannen. Voor de komende jaren zullen de inspecties nog grotendeels visueel worden uitgevoerd. Dat betekent dat onderhoud en herstel correctief plaatsvinden en dat de technische staat van de primaire waterkeringen nog onvoldoende wordt vastgelegd. Hierdoor is het niet mogelijk om een exact percentage te noemen welk deel technisch wel of niet voldoet. De visuele inspecties en enkele bouwkundige inspecties uit een pilot hebben evenwel geen signalen opgeleverd van mogelijk achterstallig onderhoud. In de komende jaren werken we aan een meerjarenonderhoudsprogramma en meerjarenvervangingsprogramma via het programma 'asset base op orde'.

Aandachtspunt, zoals ook beschreven in de veiligheidsrapportage, zijn de gegevens. Door de grote omvang en complexiteit voldoen nog niet al onze gegevens van de waterkeringen aan de gestelde eisen en geven ze onvoldoende beeld van de feitelijke toestand. Voor de komende jaren wordt ingezet op het op orde krijgen van de gegevens.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de te verwachten exploitatie en investeringskosten voor 2027.

Onderwerp	Kosten / uitgaven begroting 2027
Onderhoud (exploitatie)	€ xx mln.
Investerings (vernieuwingen en vervangingen)	€ 147,2 65mln.

Assets watersysteem

Voor de assets van het watersysteem zoals watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen geldt eenzelfde ontwikkeling als bij de primaire waterkeringen, met dat verschil dat er minder duidelijke wetgeving van toepassing is waarin concrete eisen worden gesteld aan de staat van de assets of eisen worden gesteld aan de bijbehorende processen.

Ons doel is dat in 2035 het watersysteem van Limburg op orde is om wateroverlast aan te kunnen (conform de Provinciale Omgevingsverordening). Afspraken zijn verder gemaakt in de Bestuursovereenkomst Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) fase 2 waarvan in het peiljaar 2025 25% was uitgevoerd.

Waar het gaat om de waterkwaliteit geeft de Provinciale verordening en de Kaderrichtlijn Water (KRW) richtlijnen voor de eisen waaraan het watersysteem dient te voldoen. Dit wordt beoordeeld, bijvoorbeeld via de watersysteemtoets en via de KRW richtlijnen. Daar waar blijkt dat sprake is van een knelpunt, omdat daar sprake is van een wateroverlastknelpunt of omdat daar de ecologische doelstellingen niet worden gehaald, is dit opgenomen in bijlage I. In 2025 zijn er geen nieuwe knelpunten uit de watersysteemtoets gekomen. De KRW bestaat uit diverse criteria, waarover is gerapporteerd. Zo voldeed het waterschap in 2025 100% aan de eisen “fytoplankton”, maar bijvoorbeeld 33% aan de eisen “vis”. Er ligt nog een stevige opgave om te voldoen aan de KRW eisen.

Onze ambitie is de zorgplicht zoals we die kennen bij de primaire waterkeringen, ook te gaan toepassen op de watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen. Eveneens geldt dezelfde doelstelling om te groeien naar een meerjarenonderhoudsprogramma en meerjarenvervangingsprogramma. Ook bij de watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen vinden het onderhoud en herstel correctief plaats op basis van visuele inspecties. Ook hier geldt dat de onderhoudstoestand vooralsnog nog onvoldoende wordt vastgelegd. Daar waar op basis van visuele inspecties blijkt dat assets technisch niet meer (gaan) voldoen, worden ze opgenomen in het vervangingsprogramma. Ook hier is het streven om met het programma “asset base op orde” uiteindelijk te groeien naar een situatie waarbij de technische staat en bijbehorende gegevens voldoende zijn geborgd en input zijn voor meerjarenonderhoudsprogramma en meerjarenvervangingsprogramma.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de te verwachten exploitatie en investeringskosten voor 2027.

Onderwerp	Kosten / uitgaven begroting 2027
Onderhoud (exploitatie)	€ xx mln.
Investerings (vernieuwingen en vervangingen)	€ 6 mln (enkel vervangingen).

Assets waterketen

Door klimaatverandering neemt de hoeveelheid (piek)regen toe en daarmee de druk op het gemeentelijke rioolstelsel. Dit vraagt om een flexibel systeem van transporteren en zuiveren. De klassieke rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) dragen bij aan een betere waterkwaliteit, maar zijn grootverbruikers van energie en grondstoffen. We werken continu aan het besparen van energie en het opwekken van energie uit hernieuwbare niet fossiele bronnen voor eigen gebruik. In onze visie is rioolwater geen afval, maar een bron van energie, grondstoffen en gezuiverd water. We bouwen onze huidige stationaire rwzi's geleidelijk om tot modulaire systemen zodat we afvalwater op maat zuiveren, optimaal energie en grondstoffen kunnen terugwinnen en gezuiverd water van gewenste kwaliteit kunnen leveren.

In het peiljaar 2025 voldeden 13 van de 17 rwzi's aan het Limburgs Effluentbeleid. Doel is dat 15 rwzi's in 2027 voldoen.

Een groeiende uitdaging vormen de zogenaamde microverontreinigingen zoals medicijnresten, gewasbeschermingsmiddelen en zeer zorgwekkende stoffen en andere opkomende stoffen. Deze vragen om een ketenaanpak zoals ook geformuleerd in het Blauwe Kompas. Dus niet alleen bij de zuivering, maar ook om maatregelen aan de bron. In deze opgaven kunnen we als waterschap zelfstandig een heel eind komen, maar voor het resterende deel hebben we alle partners in de waterketen nodig: huishoudens, (farmaceutische) bedrijven, gemeenten, buitenlandse partners en kennisinstituten. We zoeken intensief naar nieuwe vormen van samenwerking.

Een belangrijke doelstelling is dat al onze rwzi's in 2027 voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW). Maar daarna zullen verdergaande verplichtingen volgen uit de nieuwe EU-richtlijn Stedelijk afvalwater. We zien dan ook een grote opgave om onze assets zowel technisch als functioneel te laten voldoen. Belangrijke informatie hiervoor volgt uit ons programma "asset base op orde", waarbij een beeld wordt gevormd van de technische staat. Om die juiste keuzes te kunnen maken, werken we momenteel aan toekomstscenario's per regio, de Waterketenstrategie 2040.

Vanuit deze scenario's willen we zowel qua financiën als capaciteit voldoende ruimte creëren om de opgave te realiseren. De afwegingen en beslissingen voor onderhouds- en investeringsactiviteiten worden risico-gebaseerd gemaakt, waarbij de optimale verhouding tussen kosten, prestaties en risico's wordt nagestreefd. Onderstaande tabel geeft inzicht in de te verwachten exploitatie en investeringskosten voor 2027.

Onderwerp	Kosten / uitgaven begroting 2027
Onderhoud (exploitatie)	€ xx mln.
Investerings (vernieuwingen en vervangingen)	€ xx mln.

Ontwikkelingen assetmanagement

Assetmanagement zien wij als een belangrijke bedrijfsfilosofie om waarde te creëren met en uit onze assets. Dit is deels financieel, de assets vertegenwoordigen een vervangingswaarde van ongeveer € 5 mld., maar grotendeels ook niet financieel. De waarde die wij en onze stakeholders belangrijk vinden, zijn vertaald in onder ander onze koers, het blauwe kompas en het huidige en het nieuwe waterbeheerprogramma. We beseffen dat er altijd keuzes te maken zijn en dat doen we via het

portfoliomanagement (prioriteren en programmeren) en expliciete keuzes in de zogenoemde assetmanagement driehoek kosten-prestaties (waarde)-risico's. Hiermee zoeken we een gezonde balans tussen investeringen en exploitatiekosten.

In de ontwikkeling van assetmanagement gaan we de komende jaren nog heel wat stappen zetten.

m.dekever@waterschaplimburg.nl

5.3 Paragraaf bedrijfsvoering

De paragraaf Bedrijfsvoering geeft inzicht in hoe Waterschap Limburg de interne organisatie, processen en middelen inzet om zijn taken doelmatig en doeltreffend uit te voeren. Een goed functionerende bedrijfsvoering is randvoorwaardelijk voor het realiseren van onze maatschappelijke opgaven, het beheersen van risico's en het waarborgen van financiële rechtmatigheid. Maar bedrijfsvoering is méér dan een randvoorwaarde: het gaat over hoe wij werken, samenwerken en koersvast blijven in een veranderende omgeving en de gewenste transitie vormgeven.

Organisatieontwikkeling stand van zaken

De afdeling Organisatieontwikkeling is volop in ontwikkeling. In 2026 bouwen we verder aan de afdeling, de positionering binnen Waterschap Limburg en een meerjarige aanpak met de ontwikkeling naar een lerende organisatie als centrale ambitie. Tegelijkertijd wordt deze koers al zichtbaar in de uitvoering. Zo werken we aan leiderschapsontwikkeling voor directie en management en bereiden we verdere ontwikkeling voor andere doelgroepen in de organisatie voor. Ook krijgt de strategische koers op leren en ontwikkelen steeds meer vorm.

Een tweede belangrijke lijn richt zich op de structuurkant van de organisatie, met de verdere ontwikkeling van proces- en kwaliteitsmanagement en het versterken van organisatiebrede samenhang en uitvoeringskracht. Daarnaast bouwen we aan een strategische aanpak voor talentontwikkeling: het ontwikkelen, binden, boeien en behouden van het talent dat Waterschap Limburg nu en in de toekomst nodig heeft. Hiervoor zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met interne en externe partners.

Eind 2026 wordt een meerjarenplan met routekaart opgeleverd en aangeboden aan de directie, waarin wordt uitgewerkt hoe Organisatieontwikkeling de beweging van 'Leven met Water' ondersteunt en de ontwikkeling naar een lerende, toekomstgerichte en slagvaardige organisatie de komende jaren verder vorm krijgt.

Ondersteunende bedrijfsvoeringsthema's

Interne dienstverlening

HR, Financiën, Facilitaire Zaken en IT Service en Div (oftewel afdeling Interne Dienstverlening) werkt aan een manier om de dienstverlening eenvoudiger, kwalitatief beter en gebruiksvriendelijker te maken met als doel tevreden interne klanten. Dat meten we ook.

Er wordt gewerkt vanuit de visie op interne dienstverlening waarbij gedrag en processen hand in hand gaan. We ontzorgen waar het moet, faciliteren waar het kan en ontwikkelen ons tot onmisbare partner van de organisatie.

De groei van de organisatie zorgt dat we een IT-Servicedesk medewerker nodig hebben om medewerkers op IT-gebied te ontzorgen en faciliteren. Daarnaast willen we op basis van onze HR-data, voortkomend uit de strategische personeelsplanning en het IKP betere keuzes over de inzet van

medewerkers en hun capaciteiten en competenties maken om wendbaar, toekomstgericht en slagvaardig te zijn. Hiervoor wordt een HR-data specialist geworven.

De koers Leven met water, de gewenste transitie naar datagedreven werken, in samenwerking met andere partijen, de programma's die voortkomend uit wetgeving en ambities vragen om een bredere en andere inzet van ons personeel. We realiseren ons dat de krapte op de arbeidsmarkt ons uitdaagt om op een andere manier in te steken op de opleiding en werving van medewerkers. Door te investeren in o.a. recruitment, trainees, stages en samenwerking met kennisinstituten en tijdig kennis over te dragen, dragen we bij aan een stabiel personeelsbestand om onze opgaves te blijven vervullen.

Met onze inkoopfunctie en contractmanagement ondersteunen wij de organisatie bij het verwerven van leveringen, diensten en werken onder de beste voorwaarden. Naast het borgen van de rechtmatigheid staan professioneel opdrachtgeverschap, kwaliteit en samenwerking gericht op duurzame en innovatieve oplossingen daarin centraal. We waarborgen grip op aanbestedingen, contracten en leveranciers, met oog voor risico's en kansen gedurende de looptijd van het contract. Om tijdig op aflopende en nieuwe contracten te kunnen anticiperen, maken we gebruik van een aanbestedingskalender. In 2027 zullen we aan de hand van onze ontwikkelende werkprocessen de implicaties voor ondersteunende systemen opnieuw in beeld brengen. In het verlengde hiervan zullen we ook bepalen hoe de operationele inkoopfunctie efficiënter kan worden ingericht.

In 2027 treffen we ook de voorbereidingen voor de aanbesteding van ons financieel informatiesysteem. Mogelijkheden om de integratie met andere bedrijfsvoeringsfuncties te verbeteren, toekomstbestendigheid en het vergroten van gebruiksgemak zijn belangrijke uitgangspunten.

Doorontwikkeling planning en control cyclus

In 2027 ontwikkelen we de ambtelijke en bestuurlijke planning en control cyclus verder door. Daarbij versterken we de samenhang en interactie tussen beide cycli en verbinden we doelen, activiteiten, middelen, prestaties en risico's beter met elkaar. De P&C-cyclus wordt steeds meer een continu proces van plannen, uitvoeren, monitoren en bijsturen. Dit vraagt niet alleen om aanpassing van processen en instrumenten, maar ook om een werkwijze en gedragsverandering waarin tijdige signalering, het voeren van de dialoog en gezamenlijk bijsturen vanzelfsprekend worden.

Sturen op de juiste informatie

Bestuur, directie en management moeten kunnen beschikken over de informatie die nodig is om gericht te kunnen sturen. Bij het opstellen van het nieuwe Waterbeheerprogramma is daarom nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de gewenste sturingsinformatie en de wijze waarop deze aansluit op de P&C-producten en de inrichting van de begroting. Na de verkiezingen van 2027 wordt ook het nieuwe bestuursprogramma hierin betrokken.

De bestuurlijke doelen (strategisch en tactisch) worden via een samenhangende doelenboom doorvertaald naar het operationele niveau. Het doelenkompas gaat de verbinding tussen ambities, uitvoering, prestaties, middelen en risico's uiteindelijk ondersteunen. Zo ontstaat een herkenbare en transparante lijn van bestuurlijke koers naar dagelijkse uitvoering, monitoring en verantwoording.

Implementatie P&C applicatie

Een interactieve en gebruiksvriendelijke P&C-applicatie ondersteunt de beweging van 'documentgestuurde P&C' naar 'informatie- en doelgestuurde P&C'.

De implementatie van deze applicatie start in het vierde kwartaal van 2026 en wordt in 2027 ingericht en nemen we deze stapsgewijs in gebruik. Het uitgangspunt is dat we de Begroting 2028 in de nieuwe applicatie opstellen. Als de implementatieplanning dit toelaat, gebruiken we de applicatie in 2027 ook voor de voorjaars- en najaarsrapportage. Hiermee maken we het opstellen van P&C-producten minder bewerkelijk. Tegelijkertijd maken we deze producten digitaal beschikbaar, waardoor de informatie voor zowel de organisatie als het bestuur beter toegankelijk en inzichtelijk wordt.

Veiligheidsbeleid

Onze mensen zijn ons belangrijkste kapitaal. We bouwen aan een organisatie waar vakmanschap, duurzame inzetbaarheid en veilig werken vanzelfsprekend zijn.

Veiligheid is een kernwaarde binnen onze koers Leven met water en een randvoorwaarde voor het realiseren van onze maatschappelijke opgaven.

Daarbij hebben we aandacht voor fysieke en sociale veiligheid, gezondheid en het aantoonbaar naleven van wet- en regelgeving.

Met de uitvoering van een organisatiebrede Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) geven we invulling aan de wettelijke verplichting om arbeidsrisico's systematisch te inventariseren, te evalueren en te beheersen. In 2027 wordt de RI&E verder geïmplementeerd en geborgd. Hiermee versterken we het risicogestuurd veilig werken en zorgen we voor een planmatige opvolging van verbetermaatregelen binnen de reguliere planning- en control cyclus.

Daarnaast zetten we de implementatie van de Safety Culture Ladder (SCL) voort als ontwikkelinstrument voor veiligheidsbewustzijn, leiderschap en eigenaarschap. Met de implementatie van de SCL sluiten we aan bij de gezamenlijke ambitie van de Nederlandse waterschappen om de veiligheidscultuur te versterken. Hiermee werken we aan een open meld- en leercultuur waarin veilig en gezond werken een vanzelfsprekend onderdeel is van het dagelijks handelen.

Door de samenhang tussen de RI&E, de SCL, het naleven van wet- en regelgeving en gebruik van de planning- en control cyclus, bouwen we aan een lerende organisatie waarin veiligheid structureel onderdeel uitmaakt van de bedrijfsvoering. Zo ondersteunen we de lijnorganisatie bij het beheersen van risico's en dragen we bij aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige organisatie.

Fysieke en digitale weerbaarheid

Als beheerder van kritieke infrastructuur versterkt Waterschap Limburg de fysieke en digitale weerbaarheid van locaties, installaties en vitale processen. Nieuwe wet- en regelgeving, waaronder de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke), stelt hogere eisen aan het beheersen van veiligheidsrisico's en de bescherming van onze primaire processen.

Geopolitieke dreigingen en strengere Europese regelgeving – zoals de Critical Entities Resilience Directive – verplichten ons onze beveiliging te versterken. Zuiveringen en gemalen zijn aangewezen als vitale infrastructuur en moeten nog beter beschermd worden tegen inbraak, sabotage en verstoring van processen.

Daarom voeren we in 2026–2028 een project uit om onze toegangsbeveiliging te moderniseren en verouderde systemen te vervangen. De focus ligt in eerste instantie op zuiveringen en gemalen, maar de scope beslaat de hele organisatie. Op basis van kosten-batenafwegingen kiezen we de meest doelmatige maatregelen, zodat onze primaire processen duurzaam en volgens de geldende regelgeving beveiligd zijn. De inrichting van het toegangsbeheer is risicogestuurd en sluit aan bij de bescherming van vitale processen, de bedrijfscontinuïteit en de samenhang met informatiebeveiliging. Het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat (I&W) heeft in het najaar van 2026 aangegeven dat de Waterschappen een extra aanwijzing tot kritieke entiteit gaan krijgen op meerdere vraagstukken. Hier vloeien mogelijk nieuwe risicomaatregelen uit voort die vanaf 2027 geïmplementeerd en gecontroleerd moeten worden. Bij de presentatie van deze begroting is de impact op de mensen en middelen nog niet bekend. Dit zal dan ook in de loop van 2027 verder worden uitgewerkt.

Duurzame informatiehuishouding

Een toekomstbestendig waterschap vraagt om een informatiehuishouding die betrouwbaar, duurzaam en datagedreven is. Ons doel is medewerkers te ondersteunen met gebruiksvriendelijke IT-oplossingen en goed informatiebeheer, zodat zij hun werk effectief en zonder onderbrekingen kunnen doen.

De beweging naar een datagedreven organisatie is een belangrijk onderdeel van de beweging ‘Onder Water’ uit onze koers ‘Leven met water’. In 2027 ligt de focus volop op de uitvoering van het programma Datagedreven, waarmee gericht toegewerkt wordt naar een volwassen datagedreven organisatie in 2031.

Via het Informatieknooppunt (IKP) ontsluiten en verbinden we onze data om actuele stuurinformatie te genereren. Het IKP fungeert hierbij als de centrale datahub die data laadt, archiveert, transformeert en analyseert tot concrete informatieproducten voor onze processen (zoals het dagelijkse waterbeeld en assetmanagement).

De gegevensfabriek borgt de kwaliteit en betrouwbaarheid van generieke data, zodat we weloverwogen en risicogestuurd kunnen werken.

Ook het duurzaam beheren, archiveren en verwijderen van documenten blijft cruciaal. We zorgen dat informatie altijd beschikbaar en vindbaar is, in lijn met wettelijke eisen. Zo bouwen we aan een transparante en efficiënte organisatie, waarin data en informatie de basis vormen voor leren, sturen en samenwerken.

Daarmee versterken we onze koers om te sturen op samenhang: één organisatie, met één bron van waarheid, die wendbaar en betrouwbaar kan handelen.

Financiële rechtmatigheid en interne beheersing

Over het boekjaar 2025 is voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording (RMV) opgesteld en opgenomen in de jaarrekening. Daarmee is de RMV een vast onderdeel geworden van de jaarlijkse verantwoording en de planning- en control cyclus van de organisatie. De werkzaamheden voor de RMV over 2025 zijn volledig gegevensgericht uitgevoerd. Ook in 2026 wordt deze werkwijze gehanteerd en voor 2027 gehandhaafd. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan de verdere versterking van de interne

beheersing, zodat op termijn meer kan worden gesteund op de werking van de reguliere processen en beheersmaatregelen.

De ervaringen met de eerste RMV laten zien dat verdere ontwikkeling van de interne beheersing noodzakelijk blijft. De ambitie is om toe te groeien naar een organisatie waarin rechtmatigheid, procesbeheersing en risicobeheersing een vanzelfsprekend onderdeel zijn van de reguliere bedrijfsvoering en waarin de werking van processen en beheersmaatregelen aantoonbaar wordt geborgd. In 2026 en 2027 ligt daarom de nadruk op het versterken van de interne beheersmaatregelen, het eenduidig beleggen van verantwoordelijkheden en het verder ontwikkelen en verankeren van de interne controle (IC) en het doorontwikkelen van de verbijzonderde interne controle (VIC). De bevindingen uit de RMV, IC en VIC worden benut om processen en beheersmaatregelen gericht verder te verbeteren.

Het Three Lines Model blijft het uitgangspunt voor de inrichting van de besturing, beheersing en controle binnen de organisatie. De implementatie hiervan wordt stapsgewijs voortgezet. De verdere ontwikkeling van de interne beheersing en de inrichting en verankering van de IC en VIC vormen belangrijke voorwaarden voor de verdere implementatie van het model. In dat kader is in 2026 gestart met de implementatie van Checkpoint IC, waarmee vanaf 2027 de uitvoering en vastlegging van de VIC wordt ondersteund. Daarmee wordt toegewerkt naar een situatie waarin in toenemende mate kan worden gesteund op de werking van processen en beheersmaatregelen.

Om de interne beheersing en rechtmatigheidsverantwoording verder te ontwikkelen, wordt in 2027 ingezet op:

- Het versterken en aantoonbaar maken van interne beheersmaatregelen binnen de reguliere bedrijfsprocessen;
- Het helder beleggen van verantwoordelijkheden en rollen op het gebied van rechtmatigheid en interne beheersing;
- Het ontwikkelen en verankeren van de IC en het doorontwikkelen van de VIC, waarbij vanaf 2027 gebruik wordt gemaakt van Checkpoint IC;
- Het benutten van bevindingen uit de RMV, IC en VIC voor gerichte verbetering van processen en beheersmaatregelen;
- Het vergroten van het bewustzijn dat rechtmatigheid en interne beheersing een gezamenlijke verantwoordelijkheid zijn;
- Het stapsgewijs verder implementeren en verankeren van het Three Lines Model.

Deze ontwikkeling versterkt de interne beheersing en draagt bij aan een duurzame verankering van rechtmatigheid in de reguliere bedrijfsvoering. Daarmee wordt de organisatie steeds beter in staat gesteld om rechtmatigheid vanuit de eigen processen aantoonbaar te beheersen en hierover betrouwbaar verantwoording af te leggen.

5.4 Paragraaf verbonden partijen

Samenwerken met behoud van grip

Waterschap Limburg voert zijn taken niet altijd alleen uit. Voor sommige opgaven werkt het waterschap samen met andere overheden of organisaties. Deze samenwerking kan nodig zijn vanwege specialistische kennis, schaalvoordelen of een gezamenlijke uitvoering van taken. Wanneer het waterschap zowel bestuurlijke invloed heeft als financieel betrokken is, spreken we van een verbonden partij.

Samenwerking via verbonden partijen biedt voordelen, maar vraagt ook om goede sturing en toezicht. Het algemeen bestuur moet kunnen beoordelen waarom deelname nodig is, welk publiek belang ermee wordt gediend, welke financiële verplichtingen eraan verbonden zijn en welke risico's het waterschap loopt. Deze paragraaf geeft daarvoor het overzicht.

Gewijzigde opzet

De opzet van deze paragraaf is ten opzichte van voorgaande jaren gewijzigd. Daarbij is aansluiting gezocht bij de Notitie verbonden partijen 2025 van de Commissie BBV. De paragraaf maakt onderscheid tussen de visie en beleidsvoornemens van het waterschap, de wijze waarop risico's worden beoordeeld en de informatie over de afzonderlijke verbonden partijen. Hierdoor worden het publieke belang, de bestuurlijke en financiële betrokkenheid, de financiële positie, het risicoprofiel en de belangrijkste ontwikkelingen per verbonden partij op een samenhangende en onderling vergelijkbare wijze weergegeven.

Definities en afbakening

Van een verbonden partij is sprake als het waterschap zowel invloed heeft (bestuurlijk belang) op de organisatie als financieel betrokken is (financieel belang).

Van invloed is bijvoorbeeld sprake via vertegenwoordiging in een bestuur of via stemrecht. Van financiële betrokkenheid is sprake wanneer het waterschap financieel risico loopt. Dat is bijvoorbeeld het geval als middelen ter beschikking zijn gesteld die bij faillissement niet volledig kunnen worden teruggevorderd, of als het waterschap financieel moet bijdragen wanneer de verbonden partij haar verplichtingen niet kan nakomen.

Als slechts één van beide belangen aanwezig is, is formeel geen sprake van een verbonden partij. Organisaties waarbij wel sprake is van een bestuurlijk en maatschappelijk belang kunnen, omwille van transparantie, afzonderlijk worden toegelicht.

Visie en beleidsvoornemens

Het waterschap werkt samen met verbonden partijen wanneer dit bijdraagt aan een doeltreffende en doelmatige uitvoering van onze taken. Samenwerking is daarbij geen doel op zich. We kiezen hiervoor wanneer het publieke belang daarmee beter wordt gediend dan wanneer het waterschap de taak volledig zelf uitvoert.

Bij het aangaan van een verbonden partij vinden wij het belangrijk dat vooraf helder is:

- welk doel de samenwerking dient;
- welke invloed het waterschap heeft;
- welke financiële verplichtingen eraan verbonden zijn;
- welke risico's het waterschap loopt;
- hoe het algemeen bestuur tijdig wordt geïnformeerd.

Daarmee heeft het algemeen bestuur vooral de rol van kaderstellend en controlerend. Het dagelijks bestuur zorgt voor de uitvoering, vertegenwoordigt het waterschap binnen de verbonden partijen en legt hierover verantwoording af aan het algemeen bestuur.

De uitgangspunten voor het aangaan en beheren van verbonden partijen zijn door het algemeen bestuur vastgesteld in de Nota Verbonden Partijen (AB-voorstel 2021, nr. 22). In deze nota staat binnen welke kaders het dagelijks bestuur verbonden partijen kan oprichten, eraan kan deelnemen en bestaande deelnemingen kan beoordelen.

Risicobeoordeling en beheersing

Samenwerking via verbonden partijen brengt ook risico's met zich mee. Daarom beoordeelt het waterschap periodiek de financiële, bestuurlijke en operationele risico's van deze organisaties.

Deze beoordeling richt zich onder meer op financiële continuïteit, governance, informatievoorziening, juridische aspecten, operationele afhankelijkheid, digitalisering en cyberveiligheid, reputatie en de bijdrage aan de beleidsdoelen.

Per verbonden partij wordt een risicoprofiel vastgesteld: laag, gemiddeld of hoog. Bij een gemiddeld of hoog risicoprofiel kunnen aanvullende maatregelen worden getroffen. Denk aan frequenter bestuurlijk overleg, aanvullende informatieverzoeken, nadere beoordeling door control en, als dat nodig is, opname van risico's in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Het Historisch Centrum Limburg en Aquon zijn nieuw opgenomen in het overzicht van verbonden partijen en zijn daarom voor het eerst in de risicoanalyse betrokken. Op basis van de gehanteerde beoordelingscriteria zijn beide partijen ingedeeld in het risicoprofiel laag.

Overzicht verbonden partijen

De volgende tabel geeft per verbonden partij inzicht in het publieke belang, de bestuurlijke en financiële betrokkenheid van het waterschap, de bijdrage aan de programma's en de belangrijkste risico's en ontwikkelingen.

Verbonden partij	Publiek belang en betrokkenheid	Financiële positie	Risicoprofiel en ontwikkelingen
BsGW Rechtsvorm: GR Programma: 6 Bestuur en Organisatie	Publiek belang: Uitvoering belastingheffing en invordering Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in het algemeen bestuur en dagelijks bestuur Omvang belang: stemverhouding gebaseerd op de bijdrage aan de BsGW Bijdrage 2027: € 6.728.686	Per 1-1-2027 EV: € 2,427 mln VV: € 7,516 mln Per 31-12-2027 EV: € 2,905 mln VV: € 7,227 mln Verwacht resultaat: € --	Risicoprofiel: Gemiddeld Ontwikkeling: Doorontwikkeling van de digitale dienstverlening en inzet van AI
Het Waterschapshuis Rechtsvorm: GR Programma: 6 Bestuur en Organisatie	Publiek belang: Gezamenlijke ontwikkeling en beheer van digitale voorzieningen Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in bestuur Bijdrage 2027: € 2.443.059	Per 1-1-2027 EV: € 0 VV: € 13,8 mln Per 31-12-2027 EV: € 0 VV: € 7,3 mln Verwacht resultaat: € --	Risicoprofiel: Gemiddeld Ontwikkeling: Doorontwikkeling van de gezamenlijke digitale dienstverlening en digitale transformatie van de waterschappen.
Het Gegevenshuis Rechtsvorm: GR Programma: 6 Bestuur en Organisatie	Publiek belang: beheer BGT en basisregistraties Bestuurlijk belang: 2 van 64 stemmen Omvang belang: stemverhouding gekoppeld aan hoogte financiële bijdrage (2 van de 64 stemmen) Bijdrage 2027: € 153.278	Per 1-1-2027 EV: € 68.451 VV: € 658.826 Per 31-12-2027 EV: € 68.451 VV: € 658.826 Verwacht resultaat: € --	Risicoprofiel: Laag Ontwikkeling: Verdere ontwikkeling van Het Gegevenshuis 2.0
Historisch Centrum Limburg (per 01-01-2027) Rechtsvorm: GR Programma: 6 Bestuur en organisatie	Publiek belang archiefbeheer Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in het dagelijks en het algemeen bestuur Bijdrage 2027: € 91.534	Per 1-1-2027 EV: € 2,331 mln. VV: € 6,454 mln. Per 31-12-2027 EV: € 2,041 mln. VV: € 6,860 mln. Verwacht resultaat: € -	Risicoprofiel: Laag Ontwikkeling: Doorontwikkeling van het HCL als regionaal digitaal knooppunt voor archief- en informatiebeheer.
Aqwon (per 01-01-2027) Rechtsvorm: GR Programma: 4 Zuiveren en waterketen	Publiek belang: waterschapslaboratorium Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in het algemeen bestuur Bijdrage 2027: € 3.175.500	Per 1-1-2027 EV: € VV: € Per 31-12-2027 EV: € 0,430 mln VV: € 51,684 mln Verwacht resultaat: € --	Risicoprofiel: Laag Ontwikkeling: Voorbereiding op de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater (ERSA).

Verbonden partij	Publiek belang en betrokkenheid	Financiële positie	Risicoprofiel en ontwikkelingen
NWB Bank Rechtsvorm: N.V. Programma: 6 Bestuur en Organisatie	Publiek belang: financiering publieke sector Bestuurlijk belang: aandeelhouderschap; Omvang belang: 2.401 A-aandelen en 299 B-aandelen	Per 1-1-2027 EV: € -- mln. VV: € -- mln. Per 31-12-2027 EV: € -- mln. VV: € -- mln. Verwacht resultaat: € --	Risicoprofiel: Laag Ontwikkeling: groei krediet aanvraag publieke sector
Slibverwerking Noord-Brabant Rechtsvorm: N.V. Programma: 4 Zuiveren en waterketen	Publiek belang: duurzame slibverwerking Bestuurlijk belang: aandeelhouderschap; Omvang belang: 14%-van de aandelen Bijdrage 2027: € 8.261.341	Per 1-1-2027 EV: € 20,257 mln. VV: € 50,759 mln. Per 31-12-2027 EV: € 22,374 mln. VV: € 57,290 mln. Verwacht resultaat: € --	Risicoprofiel: Gemiddeld Ontwikkeling: Uitvoering van de nieuwe strategie 'Samen Natuurlijk Beter' voor een circulaire slibverwerking
AquaMinerals Rechtsvorm: B.V. Programma: 4 Zuiveren en waterketen	Publiek belang: vermarkting reststoffen Bestuurlijk belang: vertegenwoordigd in aandeelhoudersvergadering; Omvang belang: 5%-van de aandelen Bijdrage 2027: €	Per 1-1-2027 EV: € -- mln. VV: € -- mln. Per 31-12-2027 EV: € -- mln. VV: € -- mln. Verwacht resultaat:	Risicoprofiel: Gemiddeld Ontwikkeling:
Kaamera Coöperatie Rechtsvorm: Coöperatie Programma: 4 Zuiveren en waterketen	Publiek belang: vermarkting reststoffen Bestuurlijk belang: ledenvergadering. directielid van WL participeert in het directieteam van Kaamera. Bijdrage 2027: € --	Per 1-1-2027 EV: € VV: € Per 31-12-2027 EV: € VV: € Verwacht resultaat: € --	Risicoprofiel: Laag Ontwikkeling:
Unie van Waterschappen Rechtsvorm: Vereniging Programma: 6 Bestuur en organisatie	Publiek belang: belangenbehartiging Bestuurlijk belang: stemrecht ALV. Bijdrage 2027: € 999.100	Per 1-1-2027 EV: € -- mln. VV: € -- mln. Per 31-12-2027 EV: € -- mln. VV: € -- mln. Verwacht resultaat: € --	Risicoprofiel: Laag Ontwikkeling: Versterking van de gezamenlijke belangenbehartiging en strategische positionering van de waterschappen.

Verbonden partij	Publiek belang en betrokkenheid	Financiële positie	Risicoprofiel en ontwikkelingen
Werken voor Waterschappen Rechtsvorm: Vereniging Programma: 6 Bestuur en organisatie	Publiek belang: werkgeverschap en cao Bestuurlijk belang: stemrecht ALV (1 stem) Bijdrage 2027: €	Per 1-1-2027 EV: € 116.636 VV: € 120.993 Per 31-12-2027 EV: € VV: € Verwacht resultaat: € --	Risicoprofiel: Laag Ontwikkeling:

5.5 Openbaarheidsparagraaf

Open en transparant werken

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Artikel 3.5 van deze wet verplicht bestuursorganen om in hun begroting aandacht te besteden aan de beleidsvoornemens met betrekking tot de Woo. Deze paragraaf beschrijft hoe wij in 2027 verder invulling geven aan de verplichtingen vanuit de Woo, zowel aan de voorkant door actieve openbaarmaking van informatie als achter de schermen via verbeteringen in onze interne informatieprocessen.

Een belangrijk aandachtspunt in 2027 is de verwachte inwerkingtreding van de tweede tranche van de Woo (gepland voor september 2027), waarbij wij ons voorbereiden op de verplichte actieve openbaarmaking van nieuwe, meer complexe informatiecategorieën. In de Jaarrekening 2027 rapporteren we vervolgens over de gerealiseerde activiteiten en behaalde resultaten.

Actieve openbaarmaking (Woo art. 3.3)

We volgen de landelijke fasering bij de openbaarmaking van de 17 verplichte informatiecategorieën. Voor 2027 ligt de nadruk op de verwachte inwerkingtreding van Tranche 2 in september 2027. In deze fase worden nieuwe, meer complexe categorieën zoals ingekomen stukken, vergaderstukken, adviezen en jaarplannen/-verslagen verplicht actief openbaar gemaakt. Voor 2027 staan de activiteiten in het teken van de voorbereiding en publicatie van deze categorieën via ons publicatieplatform (open.waterschaplimburg.nl). De voorbereidingen omvatten de verdere optimalisatie van dit platform en het stevig borgen van processen rondom het veilig en anoniem maken van persoonsgegevens in de lijnorganisatie.

Inspanningsverplichting voor overige documenten (Woo art. 3.1)

Naast de verplichte categorieën willen wij relevante beleidsdocumenten, nota's en verslagen – ook zonder expliciete wettelijke verplichting – op eigen initiatief proactief openbaar maken. Dit sluit aan bij de uitgangspunten van de Unie van Waterschappen en laat in woord en daad zien dat wij transparantie als een belangrijk kernpunt beschouwen.

Passieve openbaarmaking (Woo art. 4)

Op verzoek van burgers of organisaties maken we informatie beschikbaar, met inachtneming van privacyregelingen en uitzonderingsgronden. In lijn met de aanpak van het ministerie van Financiën richten wij ons op tijdige en klantgerichte afhandeling van Woo-verzoeken, met oog voor anonimiseren van persoonsgegevens.

Mede door de toename van het aantal Woo-verzoeken, staat de beantwoordingstermijn onder druk. Daarnaast zien we dat het gebruik van AI bij het opstellen van Woo-verzoeken leidt tot een toenemende complexiteit, hoeveelheid en omvang van vragen. De zoekslag wordt hiermee ingewikkelder en verzoeken worden steeds omvangrijker. Dit vraagt extra inspanningen van de organisatie om tijdig en volledig aan de verzoeken te kunnen voldoen. De komende periode zetten we daarom in op versterking van het interne werkproces om de werkdruk behapbaar te houden. Waar mogelijk gaan we met de indieners in overleg om vragen te verduidelijken en de informatievraag beter in beeld te kunnen brengen.

Verbetering van de informatiehuishouding (Woo art. 6)

Voor 2027 zijn de volgende acties gepland ter verbetering van de informatiehuishouding, zodat informatie duurzaam toegankelijk is.

- **Communicatie, cultuur en begeleiding:** Het informeren van de interne organisatie wordt in 2027 gecontinueerd. Medewerkers worden via bewustwordingsmodules, opleidingen en intranet continu begeleid om de cultuurverandering en nieuwe werkwijzen rondom transparantie effectief toe te passen.
- **Gebruik zaaksysteem en archivering:** Het correct en duurzaam opslaan van informatie is de basis voor de Woo. In 2027 begeleiden we medewerkers in de juiste archivering en werken we aan de doorontwikkeling van het zaaksysteem, waaronder de integratie met anonimiseringssoftware en digitaal ondertekenen.
- **Datamanagement, systemen en procedures:** In 2027 optimaliseren we de automatische koppeling tussen het zaaksysteem en ons publicatieplatform (open.waterschaplimburg.nl) verder. Daarnaast levert het Informatieknooppunt (IKP) een steeds belangrijkere bijdrage aan de transitie naar een datagedreven organisatie. Beleid, procedures en werkafspraken op het gebied van informatievoorziening worden actueel gehouden ter ondersteuning hiervan.

Woo-contactpersoon (Woo art. 4.7)

Sinds 1 mei 2022 is een officiële Woo-contactpersoon benoemd. Deze functionaris is aanspreekpunt voor Woo-verzoeken en ondersteunt zowel de organisatie als aanvragers bij het naleven van de wet.

5.6 Paragraaf Duurzaamheid

Waterschap Limburg levert sinds 2020 een actieve bijdrage aan de verduurzaming van Limburg. De 'Nota Samen Duurzaam' vormde hiervoor de basis richting een toekomstbestendige leefomgeving. Na het aflopen van de looptijd van deze nota eind 2025, hebben bestuur en organisatie met het nieuwe *Strategisch Kader Duurzaamheid 2026–2050* een verdiepende richting ingeslagen. We bouwen hiermee gericht aan het mitigeren van klimaatverandering en het vergroten van onze circulariteit: we streven naar klimaatneutraliteit in 2035, 55% CO₂-reductie in 2030 en 50% reductie op het gebruik van primaire grondstoffen.

De wereld om ons heen verandert: maatschappelijke verwachtingen nemen toe en de wettelijke eisen op het gebied van duurzaamheid en verslaglegging worden steeds scherper. Waterschap Limburg beweegt hierin mee door te kiezen voor een transparante, datagedreven benadering, in lijn met Europese standaarden zoals de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Als publieke organisatie en regionale waterpartner willen wij het goede voorbeeld geven richting inwoners, bedrijven, ketenpartners en medeoverheden.

Om deze koers te ondersteunen is de zogenoemde 'duurzaamheidsparagraaf' opgenomen in de begroting. Hiermee leggen we de eerste basis voor een structurele en samenhangende rapportage over onze duurzame opgaven en resultaten. Vanaf de najaarsrapportage 2026 rapporteren we integraal over de voortgang. In 2026 is het vernieuwde *Programma Duurzaamheid* vastgesteld. Dit programma raakt alle onderdelen van onze organisatie en bepaalt welke aanvullende maatregelen nodig zijn op onder meer het gebied van klimaatneutraliteit en circulariteit om onze doelstellingen te behalen. Ook werken we in 2027 toe naar een verdere certificering conform Handboek 4.0 van de CO₂-prestatieladder, inclusief bijbehorende aangescherpte doelstellingen en activiteiten. Met al deze stappen worden de duurzaamheidsambities stevig verankerd in het handelen en de verantwoording van Waterschap Limburg.

Financiële begroting 2027

waterschap
limburg

6 Financiële begroting

6.1 Gehanteerde uitgangspunten en normen

Als basis voor het opstellen van de begroting zijn diverse algemene grondslagen van toepassing, waaronder verschillende bepalingen vanuit het Waterschapsbesluit, de financiële verordening WL 2025, de nota activabeleid en de nota reserves en voorzieningen. Daarnaast zijn er verschillende specifieke kaders en uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn terug te vinden in de paragrafen. In dit onderdeel worden enkele algemene uitgangspunten toegelicht.

Indexering en rente

Prijsontwikkeling

De begroting wordt jaarlijks aangepast op basis van de verwachte prijsontwikkelingen. In de meerjarenraming 2027-2032 is uitgegaan van het consumenten inflatiepercentage van 2% (CPI). Ondanks de stijging van de werkelijke inflatie en ter bevordering van consistentie in de meerjarenraming, is deze lijn voortgezet. Dit sluit aan bij het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB), dat gericht is op een structurele inflatie van gemiddeld 2% per jaar.

Het feitelijk inflatiecijfer waarmee wij als waterschap te maken hebben is in praktijk een andere. Dit komt omdat de samenstelling en aard van de onderliggende inkoop van goederen en diensten anders is dan de samenstelling van het wegingsmandje bij de totstandkoming van het inflatiecijfer voor consumenten. De inflatiepercentages die meer van toepassing zijn op de uitgaven van het waterschap zijn de percentages voor het 'Intermediair verbruik overheid' (exploitatie) en die voor de Grond-, weg- en waterbouw (investeringsprojecten). De verwachte prijsstijgingen 2027 voor het intermediair verbruik overheid (MEV 2027 september 2026) bedraagt 2,9 % (2026 3,4%). Het stijgingspercentage voor Grond-, weg- en waterbouw bedroeg de laatste 12 maanden 9,5%. Het laatste percentage wordt alleen achteraf vastgesteld.

Indien de werkelijke inflatie uiteindelijk hoger uitvalt en het financieel kader ongewijzigd blijft is er in feite sprake van een impliciete taakstelling. Dit kan leiden tot een noodzakelijke (her)prioritering binnen onze wateropgave. Met de incidentele dekking voor acute en onvermijdbare prijsstijgingen hebben rekening gehouden in de opbouw van ons weerstandsvermogen.

Loonkostenontwikkeling

In de meerjarenbegroting 2027 is uitgegaan van een loonontwikkeling van 4% voor 2027 en 3% voor de jaren daarna. In de meest recente publicatie van het Centraal Economisch Planbureau (MEV 2027 d.d. september 2026) wordt voor de sector overheid voor 2027 uitgegaan van een loonvoetontwikkeling bij de overheid van 4,2% en voor de hele periode 2027-2032 van gemiddeld zo'n 3,5% per jaar.

De huidige cao afgesloten voor de sector waterschappen heeft een looptijd tot en met 31 december 2026. Op basis van de daarin opgenomen uitgangspunten in combinatie met de huidige inflatie hanteren we voor 2027 een loonindexatie van 4%. Voor de jaren 2028–2032 wordt uitgegaan van een jaarlijkse loonontwikkeling van 3%.

Renteontwikkeling

De korte rente is door de ECB in juni 2026 voor de eerste keer in 3 jaar een verhoogd met 0,25% tot 2,25%. Op 10 september 2026 heeft de ECB een verdere verhoging van 0,25% doorgevoerd tot 2,50%. De verhoging is ingezet omdat door de wereldse gebeurtenissen de aanhoudende inflatie in 2026 in de eurozone hoger is dan de 2% die door de Europese Centrale Bank (ECB) als norm/doelstelling wordt gehanteerd. Om de inflatie te beteugelen heeft de ECB het rente-instrument ingezet. Gezien de aanhoudende onzekerheden, zoals geopolitieke spanningen en stijgende energie- en transportkosten, hanteren we voor 2027 en de daaropvolgende jaren een korte rente van 3% die iets hoger is dan de rente van de ECB maar gelijk is aan de eerdere raming voor 2027.

De lange rente - bepaald door de markt - laat ook een stijging zien. Het actuele rentepercentage voor een 20-jarige lineaire lening bedraagt (augustus 2026) 3,65%. In het streven naar stabiliteit en beheersing van renterisico's hanteren we voor 2027 een lange rente van 3,75%, gevolgd door 4,0% in de daaropvolgende jaren. Daarmee wordt de eerdere raming voor 2027 met 0,25 procentpunt neerwaarts bijgesteld.

Voor de berekening van de bespaarde rente op reserves en voorzieningen wordt uitgegaan van hetzelfde percentage als voor de korte rente, namelijk 2,5% vanaf 2027.

Onderstaand is een overzicht van de gebruikte indexen opgenomen:

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Inflatie	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Loonkosten	4%	3%	3%	3%	3%	3%	3%
Rente langlopende leningen	3,5%	3,75%	4%	4%	4%	4%	4%
Rente kortlopende leningen	3%	2,5%	3%	3%	3%	3%	3%
Rente reserves en voorzieningen	3%	2,5%	3%	3%	3%	3%	3%

Kapitaallasten

Voor nieuwe investeringen wordt het beleid gevolgd zoals opgenomen in de beleidsnota 'Vaste Activa WL 2025'. Activa worden lineair afgeschreven volgens de afschrijvingstermijnen vermeld in deze nota. De rentekosten worden toegerekend aan de werkplanproducten op basis van het rente-omslagpercentage en de gemiddelde boekwaarde van de activa.

Toepassing risicoregel

In de begroting worden jaarlijks de jaargebonden ramingen van de investeringsuitgaven en -inkomsten vastgesteld. De kapitaallasten worden berekend op basis van het netto-investeringsniveau. Aangezien de gerealiseerde netto-investeringen doorgaans lager zijn dan geraamd, is de "risicoregel" geïntroduceerd. Deze regel houdt rekening met een bepaalde mate van onderuitputting van het investeringsniveau bij de berekening van de kapitaallasten. De hoogte van de risicoregel is afhankelijk van de fase waarin een project zich bevindt.

Voor alle projecten met projecttypes Beekherstel, Verdrogingsbestrijding en Waterveiligheid geldt momenteel:

Projectfase	Risicoregel
Geen fase ingevuld	25%
0.Niet gestart	25%
1.Initiatief	25%
2.Verkenning	50%
3.Planuitwerking	35%
4.Realisatie	20%
5.Nazorg	0%

Het HWBP hanteert op programmaniveau een algemene jaarlijkse correctie van -20% op de door de projecten geraamde uitgaven. Uit ervaring blijkt dat de daadwerkelijke uitgaven van projecten doorgaans in het betreffende jaar lager uitvallen dan vooraf voorzien (verschuiving van uitgaven). Deze correctie heeft geen gevolgen voor de totale kostenraming van afzonderlijke projecten.

Doorberekening kosten naar waterschapstaken

De kosten worden volgens de landelijke BBP-verrekeningssystematiek doorberekend naar de waterschapstaken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. De kosten van de BsGW worden verdeeld over zowel watersysteembeheer als zuiveringsbeheer volgens opgave.

Bepaalde primaire beheerproducten mogen aan beide taken worden toegerekend. Een en ander zoals bepaald in de Waterschapswet (art 122 lid d) en nader geduid door de Unie van Waterschappen. Dit geldt onder andere voor de kosten van bijvoorbeeld vergunningen en meldingen, adviezen, toezicht, handhaving, bestuur en externe communicatie. In die gevallen wordt een gelijk belang verondersteld voor beide taken. De kosten van betreffende producten worden dan op 50%-50% basis naar de taken toegerekend. Het gaat om de volgende primaire beheerproducten:

• Waterbeheersplan • Thema en gebiedsgerichte plannen • Calamiteitenplannen • Plannen van derden • Beheer Keurkwartet en VTH beleid • Vergunningen en meldingen • Adviezen (Wabo)	• Toezicht • Handhaving • Rioleringsplannen • Subsidies lozingen • Bestuur • Bestuursondersteuning • Externe communicatie
---	---

ADAPTIEF BEGROTEN

Korte toelichting adaptief begroten (randvoorwaarde en uitgangspunten)

6.2 Overzicht van baten en lasten per programma

De begroting 2027 kan uitgesplitst naar baten en lasten per programma als volgt worden weergegeven. De vergelijkende cijfers van de jaarrekening 2025 en de begroting 2026 worden gesaldeerd weergegeven, lasten minus baten.

Onderdeel	2025 Rekening	2026 Begroting	2027 Begroting	lasten	baten baten
Programma Hoogwaterbescherming Maasvallei	22.946.400	28.570.300	31.670.400	31.670.400	-
Programma Klimaatadaptatie	71.838.200	80.233.100	92.681.700	93.471.000	789.300
Programma Waterkwaliteit en ecologie	5.530.900	6.812.500	10.142.300	10.142.300	-
Programma Zuiveren en waterketen	113.861.200	125.207.300	140.632.700	143.414.500	2.781.800
Programma Crisisbeheersing	5.839.300	3.422.500	3.913.500	3.913.500	-
Programma Bestuur en organisatie	17.024.100	18.048.200	20.637.300	38.585.400	17.948.100
Programma Strategische ontwikkelingen en overige begrotingsposten	-	17.560.000	8.076.500	8.076.500	-
Programmatotaal	237.040.100	279.853.900	307.754.400	329.273.600	21.519.200
Onvoorzien	-	1.200.500	1.315.100	1.315.100	-
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Duurzaamheid en innovatie (niet toegewezen stelpost)	-	-	-	-	-
Onderuitputting exploitatie	-/-	- 500.000	500.000	-	500.000
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-/- 2.908.300	2.697.100	2.775.000	-	2.775.000
Ombuigingsstaakstelling	-/-	-	-	-	-
Totaal netto kosten	234.131.800	277.857.300	305.794.500	330.588.700	18.244.200
Opbrengst waterschapsbelastingen, inclusief kwijtschelding en oninbaarverklaringen*	253.055.200	275.257.300	299.089.500		299.089.500
Totaal dekkingsmiddelen	253.055.200	275.257.300	299.089.500	-	299.089.500
Exploitatieresultaat toevoegen/onttrekken aan reserves	18.923.400	-2.600.000	-6.705.000		

In hoofdstuk 6.3 worden de aanmerkelijke verschillen ten opzichte van 2026 op kostensoortenniveau weergegeven en toegelicht.

Incidentele baten en lasten

In het aangepaste Waterschapsbesluit is vastgelegd dat in de begroting per programma inzicht wordt gegeven in de incidentele baten en lasten. Dit draagt bij aan transparantie over de financiële gezondheid van het waterschap en stelt het bestuur in staat te beoordelen in hoeverre de begroting structureel sluitend is. Dit is essentieel voor een houdbare meerjarenraming en een realistische beoordeling van de financiële positie.

Hoewel het Waterschapsbesluit zelf geen scherpe afbakening biedt tussen structurele en incidentele posten, heeft de Commissie BBV in de notitie *Structurele en incidentele baten en lasten* (december 2024) een nadere duiding gegeven. Volgens deze notitie is de aard van de begrotingspost bepalend voor de kwalificatie als structureel of incidenteel. Als praktische richtlijn wordt gehanteerd dat incidentele baten en lasten zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Deze richtlijn is in de voorliggende begroting toegepast. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de incidentele baten en lasten. Dit overzicht draagt bij aan het inzicht in de structurele sluitendheid van de begroting en de financiële duurzaamheid op langere termijn.

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Incidentele lasten	8.697	16.023	5.752	2.318	2.120	402	403
Incidentele baten	555	0	0	0	0	0	0
Saldo	8.142	16.023	5.752	2.318	2.120	402	403
Inzet egalisatie en bestemmingsreserves	2.600	6.705	0	0	0	0	0
Structureel evenwicht	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

Bijlage K bevat een gedetailleerd overzicht van de incidentele baten en lasten per programma.

6.3 Begroting naar kosten en opbrengstensoorten

Het opnemen van de begroting naar kostensoorten is volgens de aangepaste voorschriften niet langer verplicht. Toch wordt deze indeling behouden vanwege het aanvullende inzicht dat hiermee wordt geboden in de opbouw van kosten en opbrengsten. De begroting is opgesteld conform de voorgeschreven indeling in kostensoorten en opbrengstensoorten.

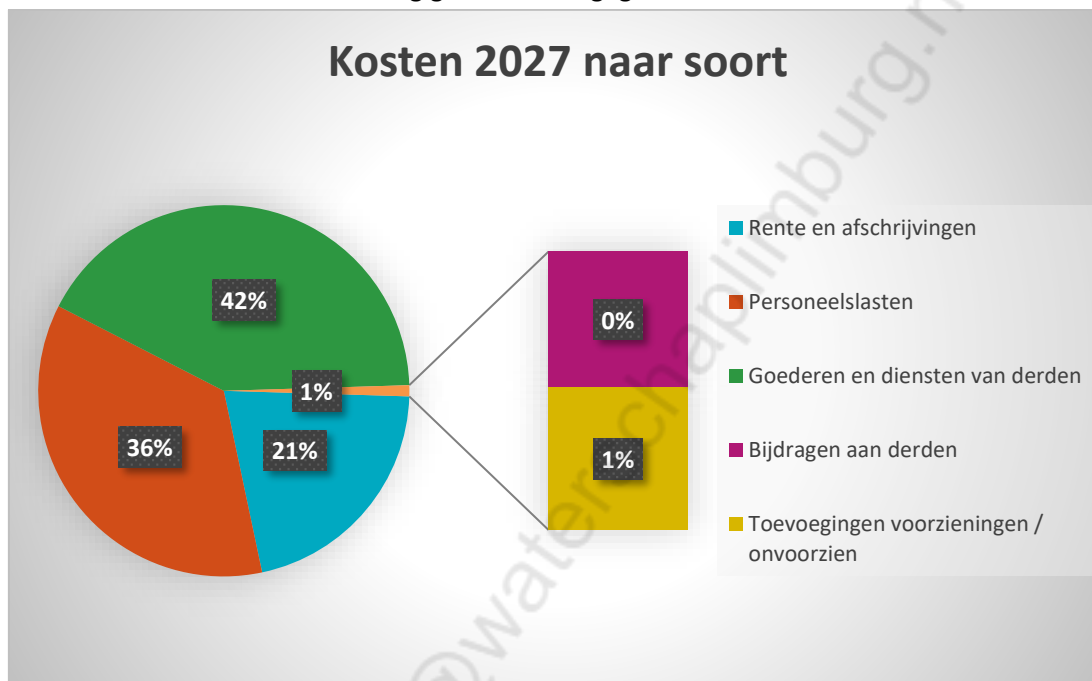
Kosten	2025 Jaarrekening	2026 Begroting	2026 Gewijzigde begroting	2027 Begroting
4101 Externe rentelasten	7.765.562	10.666.900	10.406.900	13.014.200
4102 Interne rentelasten	991.041	1.364.900	1.364.900	1.625.800
4103 Afschrijvingen van activa	47.722.737	49.987.800	49.477.800	55.183.100
41 Rente en afschrijvingen	56.479.340	62.019.600	61.249.600	69.823.100
4201 Salarissen huidig personeel en bestuurders	60.414.162	74.844.800	76.160.650	85.697.800
4202 Sociale premies	16.082.607	20.113.700	20.581.950	23.568.500
4204 Overige personeelslasten	2.522.440	4.669.300	3.721.900	3.686.300
4205 Personeel van derden	8.975.915	3.067.600	7.623.600	4.765.800
4205 Personeel van derden te activeren	17.866.338	-	13.650.000	-
4206 Uitkeringen voormalig personeel en bestuurders	289.420	307.300	307.300	290.900
4209 Kosten inzet eigen personeel interne projecten	353.099	-	55.000	-
42 Personeelslasten	106.503.981	103.002.700	122.100.400	118.009.300
4301 Duurzame gebruiksgoederen	629.570	1.174.600	1.318.600	1.761.800
4302 Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	6.654.710	7.694.300	7.668.700	8.123.900
4303 Energie	11.574.298	13.549.900	13.549.900	13.866.900
4304 Huren en rechten	320.110	603.500	470.100	662.700
4305 Leasebetalingen operationele lease	2.621.717	1.600.800	3.134.200	3.161.200
4307 Verzekeringen	1.587.143	1.316.100	1.316.100	1.842.300
4308 Belastingen	1.155.460	1.742.000	1.592.000	1.626.600
4309 Onderhoud door derden	37.579.602	30.039.800	37.167.800	33.808.900
4310 Overige diensten door derden	42.023.121	66.264.200	52.773.900	67.499.900
4310 Overige diensten door derden BsGW	6.177.102	6.569.800	6.569.800	6.728.700
43 Goederen en diensten van derden	110.322.833	130.555.000	125.561.100	139.082.900
4402 Bijdragen aan het Rijk	11.195	1.145.500	1.145.500	1.145.800
4403 Bijdragen aan openbare lichamen	354.494	227.100	242.100	231.700
4404 Bijdragen aan overigen	227.548	200.200	202.800	173.100
44 Bijdragen aan derden	593.237	1.572.800	1.590.400	1.550.600
4501 Toevoegingen aan voorzieningen	6.732.118	1.974.900	769.700	807.700
4502 Onvoorzien	-	1.200.500	4.213.100	1.315.100
4502 Duurzaamheid en innovatie	-	1.500.000	-	-
4502 Onderuitputting exploitatie	-	500.000-	500.000-	500.000-
45 Toevoegingen voorzieningen / onvoorzien	6.732.118	4.175.400	4.482.800	1.622.800
Totaal kosten	280.631.509	301.325.500	314.984.300	330.088.700

Opbrengsten	2025 Jaarrekening	2026 Begroting	2026 Gewijzigde begroting	2027 Begroting
8101 Externe rentebaten	367.957	220.000	250.000	270.000
8102 Interne rentebaten	991.041	1.364.900	1.364.900	1.625.800
8103 Dividenden en bonusuitkeringen	2.285.510	2.300.000	2.422.000	2.400.000
81 Financiële baten	3.644.508	3.884.900	4.036.900	4.295.800
8201 Baten in verband met salarissen en sociale lasten	2.485.438	82.700	99.900	82.700
8202 Uitlening van personeel	1.928.365	95.000	128.000	210.000
82 Personele baten	4.413.803	177.700	227.900	292.700
8301 Verkoop van grond	243.994	43.100	43.100	44.000
8302 Verkoop van duurzame goederen	-	10.300	10.300	10.500
8303 Verkoop van overige goederen	77.632	3.000	3.000	3.000
8304 Opbrengst uit grond en water	754.910	86.800	226.800	88.600
8305 Huuropbrengst uit overige eigendommen	165.017	100.600	100.600	102.500
8306 Diensten voor derden	3.901.774	3.135.500	3.745.300	3.259.900
83 Goederen en diensten aan derden	5.143.327	3.379.300	4.129.100	3.508.500
8402 Bijdragen van het Rijk	476.761	236.500	236.500	181.600
8403 Bijdragen van provincies	877.680	500.000	815.600	-
8404 Bijdragen van overige openbare lichamen	622.922	463.900	463.900	375.000
8405 Bijdragen van overigen	400.278	480.400	515.400	490.000
84 Bijdragen van derden	2.377.641	1.680.800	2.031.400	1.046.600
8501 Opbrengst watersysteemheffing gebouwd	52.489.031	60.522.100	60.522.100	66.534.700
8502 Opbrengst watersysteemheffing ingezetenen	45.033.662	51.068.800	51.068.800	56.071.000
8503 Opbrengst watersysteemheffing ongebouwd	11.072.152	12.180.700	12.180.700	13.415.300
8504 Opbrengst watersysteemheffing natuur	219.797	333.200	333.200	365.000
8505 Opbrengst verontreinigingsheffing	523.003	562.300	562.300	549.500
8506 Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	40.488.022	38.387.400	38.387.400	43.626.300
8507 Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	111.896.139	122.684.300	122.684.300	129.119.600
8508 Oninbaarverklaringen	1.594.611	1.725.600	1.725.600	1.700.200
8509 Kwijtscheldingen	7.072.039	8.755.900	8.755.900	8.891.700
8510 Opbrengst vervolgingskosten	968.184	480.600	480.600	480.600
85 Waterschapsbelastingen	254.023.340	275.737.900	275.737.900	299.570.100
8601 Onttrekkingen aan voorzieningen	1.526.992	-	-	-
8602 Geactiveerde lasten eigen personeel	10.494.566	13.864.900	12.921.100	14.670.000
8602 Geactiveerde lasten personeel derden	17.596.466	-	13.300.000	-
8604 Doorber. Kosten inzet eigen personeel	334.153	-	-	-
86 Interne verrekeningen	29.952.177	13.864.900	26.221.100	14.670.000
Totaal opbrengsten	299.554.796	298.725.500	312.384.300	323.383.700
Exploitatieresultaat:	18.923.287	-2.600.000	-2.600.000	-6.705.000
Negatief exploitatieresultaat dekken uit reserves		2.600.000	2.600.000	6.705.000
Positief exploitatieresultaat toevoegen aan reserves	18.923.287			-

Voorgaande tabel geeft de begroting weer naar kostensoorten. Hoewel het BBVW geen verplichting stelt tot toelichting op dit niveau, is ervoor gekozen dit alsnog te doen vanwege de meerwaarde voor inzicht en besluitvorming. In de volgende paragrafen wordt per kostensoort een toelichting gegeven op de begroting 2027, inclusief de belangrijkste mutaties ten opzichte van de primitieve begroting 2026 omdat die de grondslag voor de belastingheffing zijn.

Toelichting op kosten

Onderstaand is de kostenverdeling grafisch weergegeven:

Rente en afschrijvingen

Voor rente en afschrijving (kapitaallasten) is € 69,82 miljoen begroot, waarvan € 14,64 miljoen rente en € 55,18 miljoen afschrijvingen. De kapitaallasten hebben vooral betrekking op investeringen in materiële activa.

De netto investeringen 2027 van € 218,457 miljoen (bruto € 361,682 miljoen) vloeien hoofdzakelijk voort uit de realisatie van de invulling van onze wateropgave volgens het 'Waterbeheerprogramma 2022-2027'.

Investeringen worden in principe gefinancierd met langlopende geldleningen. Het doen van investeringen is onlosmakelijk verbonden met het hebben van een financieringsbehoefte. De kapitaallasten worden verdeeld over de relevante producten die ten grondslag liggen aan die specifieke investeringen. Het beleid betreffende de financiering wordt in paragraaf 5.1 nader toegelicht.

2027 versus 2026

De kapitaallasten nemen ten opzichte van de primitieve begroting toe met € 7,7 miljoen. De externe rente stijgt met € 2,3 miljoen door een toename van de financieringsbehoefte als gevolg van het doen van investeringen. Daarnaast is mede vanwege het positievere resultaat 2025 dan verwacht de omvang van de reserves en voorzieningen groter, waardoor de berekende interne rente over reserves en voorzieningen stijgt van € 1,36 naar € 1,63 miljoen. De afschrijvingen nemen toe met € 5,2 miljoen als gevolg van het investeringsniveau 2027 en de structurele doorwerking van de investeringen 2026.

Personeelslasten

Tot de personeelslasten van zo'n € 118 miljoen behoren alle lasten van het huidige en voormalige bestuur en personeel. Hiertoe worden gerekend: het salaris met vaste toelagen, de uitkeringen en pensioenen inclusief de daarop betrekking hebbende sociale premies. Ook de uitgaven die voortvloeien uit diverse vergoedingsregelingen en de kosten voor de tijdelijke inhuur van personeel worden tot deze kostensoort gerekend.

De huidige cao werken voor waterschappen heeft een looptijd van 1 januari 2025 tot 1 januari 2027. In de begroting is voor 2027 rekening gehouden met een indexering op de loonkosten van 4%.

Uit de indexering moeten zowel de gewijzigde primaire als secundaire arbeidsvoorwaarden bekostigd worden. Bij primaire arbeidsvoorwaarden gaat het bijvoorbeeld om stijging van het brutoloon of Individueel Keuze Budget. Bij secundaire arbeidsvoorwaarden gaat het bijvoorbeeld om vitaliteitsregelingen, wachtdienstvergoedingen, persoonsgebonden opleidingsbudgetten, thuiswerkvergoedingen, reiskostenvergoedingen, enzovoort.

De formatie stijgt van 832,85fte naar 890,64fte vanwege

- Invulling programma 7 'Strategische ontwikkelingen en overige begrotingsposten' (+27,5fte)
- Vast voor inhuur (+3fte)
- Omzetting materiële budgetten naar fte of additionele opbrengsten (+9fte)
- Kadernota 2027 (+12,5fte)
- Bovenformatief (+2,8 fte)
- Overige (+2,99fte)

2027 versus 2026

De totale stijging van de personele lasten bedraagt 14,6%. Deze wordt veroorzaakt door een stijging van 15,6% van de salariskosten huidig personeel inclusief sociale lasten.

Een deel van de stijging is een gevolg van de jaarlijkse indexering (2027 4,0%)

Daarnaast is een uitbreiding van de formatie verwerkt van 57,8 fte. Voor een groot deel van deze uitbreiding was dekking voorzien in de begroting 2026 (programma 7 en omzetting materiële budgetten) of is aanvullende dekking gerealiseerd. Ook zijn de fte's vanuit toekenningen in de kadernota financieel vertaald en ten slotte is er een beperkt aantal fte's waarbij dekking vanuit het totaal van de begroting moet worden gerealiseerd. De uitbreiding van de formatie leidt tot een stijging van 7,2 %.

De overige 4,4% stijging hebben betrekking op een prijsverschil dat veroorzaakt wordt door, effecten van de herwaarderingsronden, stijging periodieken en gewijzigde mix van de samenstelling van de formatie.

Goederen en diensten van derden

Voor de diensten van derden wordt € 138,146 miljoen begroot en bestaat uit:

- de bijdrage in de kosten van de BsGW is € 6,72 miljoen conform de vastgestelde begroting BsGW 2026 voor het opleggen en invorderen van de waterschapsbelastingen.
- de opgenomen begrotingsposten gekoppeld aan Programma 7 'Strategische ontwikkelingen en overige begrotingsposten' € 8,07 miljoen.
- de resterende kostenposten van € 123,35 miljoen die voornamelijk betrekking op:
 - a. Energiekosten, met name vanwege het exploiteren van de zuiveringsinstallaties.
 - b. Onderhoud door derden, zoals onderhoud van waterlopen en -keringen, rwzi's, hard- en software, bedrijfspanden.
 - c. Overige diensten door derden zoals de juridische, financiële en technische advisering door derden, contributies, lidmaatschappen, bijdragen aan verenigingen - zoals Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA), de Unie van Waterschappen, de bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen Het Waterschapshuis (HWH), Het Gegevenshuis en de Waarderingkosten Onroerende Zaken/Woz voorziening.

2027 versus 2026

De kosten van 'goederen en diensten van derden' nemen ten opzichte van de primitieve begroting 2026 toe met € 7,50 miljoen tot € 138,146 miljoen en komt door het volgende:

- de bijdrage 2027 aan de BsGW neemt op basis van de vastgestelde begroting van de BsGW toe met zo'n € 0,4 miljoen.
- Toename van de resterende kosten met per saldo € 8,4 miljoen. Een groot gedeelte van deze stijging komt door budgetverhogingen die voortvloeien uit de Kadernota 2027 (AB 1 juli 2026). Ten behoeve van de overzichtelijkheid hebben we deze gegroepeerd:
 - Aanschaf, onderhoud hard- en software + € 2,06 miljoen;
 - Datagedreven + € 2,1 miljoen;
(TMX, datacenter, IBRAHYM)
 - Borging assets, veiligheid en rechtmatigheid bedrijfsvoering + € 1,21 miljoen
(o.a. onderhoud rwzi's, slibinstallaties, Noodstroomaggregaat, RI&E maatregelen, sanering Asbest en Chroom (VI), beveiliging AB vergaderingen, noodcommunicatiemiddelen)
 - Samenwerken + € 0,52 miljoen;
(gebiedsprocessen, afvalwaterketen, Blue Deal, Waterschapshuis)
 - verzekeringspremies wettelijke aansprakelijkheid (+0,5mln);
 - verontreinigingsheffing Rijkswateren (-0,15 miljoen);
 - Afzet slib-/restproducten (+ € 1,97miljoen);
 - Niet (meer) activeerbare kosten LIWA (€ 0,24miljoen).

Voor het overige hebben er vanwege de personele invulling van Programma 7 'Strategische posten en overige begrotingsposten' verschuivingen plaatsgevonden naar kostensoort 42 'Personeelslasten'.

Daar tegenover staat dat budgetruimte voor duurzaamheid en innovatie gelet op de aard van de kosten voortaan is ondergebracht onder deze kostensoort in plaats van 45 'Onvoorzien'. Ook de incidentele ruimte ontstaan door het tijdelijk wegvallen van de storting in de (tijdelijk) opgeheven onderhoudsvoorziening waterkeringen, is met het oog op het adaptief begroten voorlopig onder de kostensoort 43 ondergebracht in afwachting van een nadere prioritering en inzet. Een en ander is ook terug te zien in het cijferverloop primitieve en gewijzigde begroting 2026.

Bijdragen aan derden

Voor bijdragen aan derden is in 2027 in totaliteit € 1,55 miljoen begroot. Het gaat onder andere om bijdragen aan het Deltaprogramma Maas en aan het programmabureau KRW/Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ). Ook is rekening gehouden met een bijdrage van het waterschap (€ 1,13 miljoen per jaar t/m 2028) in de cofinanciering van het EU Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) voor wat betreft de waterdoelen. Door deze cofinanciering voor het nieuwe GLB komt Europese subsidie beschikbaar voor beekherstelprojecten en voor waterdoelen uitgevoerd door andere partijen, met name landbouwers.

2027 versus 2026

De budgetten zijn nagenoeg gelijk gebleven.

Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien

Voor toevoegingen aan voorzieningen is een bedrag van € 0,81 miljoen begroot.

Het betreft de toevoegingen aan de:

- voorziening persoonsgebonden basisbudget (PBB) € 0,42 miljoen;
- voorziening onderhoud kantoor Roermond, ECI-waterkrachtcentrale Roermond en diverse bedrijfspanden tezamen € 0,39 miljoen.

Vanwege de (tijdelijke) opheffing van de voorziening onderhoud waterkeringen is die storting (€ 1,20 miljoen) in de periode 2026-2028 komen te vervallen.

Onvoorzien

Voor de dekking van onvoorziene uitgaven is € 1,3 miljoen opgenomen (circa 0,4% van begrotingstotaal exclusief BsGW).

Onder-uitputting exploitatie

Op grond van de vastgestelde Kadernota 2025 (AB 8 mei 2024) wordt met ingang van 2025 een structurele begrotingspost opgenomen ter grootte van een € 0,5 miljoen vanwege te verwachten overschrijding van begrotingsbudgetten. Een en ander gebaseerd op ervaringen uit het verleden. Omdat het gaat om een verlaging van de uitgaven is deze post opgenomen als een negatieve uitgavenpost. Zo is het mogelijk om deze onder-uitputting in de begroting op te nemen zonder dat van tevoren precies bekend is op welke posten de begrotingsoverschrijding gaat ontstaan.

2027 versus 2026

Toevoegingen aan voorzieningen

In afwachting van een geactualiseerd onderhoudsplan is bij de jaarrekening 2025 besloten de voorziening onderhoud waterkeringen (tijdelijk) op te heffen. Onderhoudsvoorzieningen mogen alleen op basis van een actueel onderliggend onderhoudsplan aangehouden worden. Als gevolg van de (tijdelijke) opheffing is ter dekking van de onderhoudskosten 2026-2028 een bestemmingsreserve gevormd. De storting in de voorziening (€ 1,2 miljoen) komt hiermee voor diezelfde periode in afwachting van een geactualiseerd onderhoudsplan te vervallen.

Post onvoorzien

Het is een verplichting om in de begroting een post voor onvoorziene uitgaven op te nemen. De post 'onvoorzien' neemt toe omdat het begrotingstotaal van de primitieve begroting vormt de basis voor de bepaling van de hoogte van de post onvoorzien. Het bestaande beleid is om de omvang van de post onvoorzien te bepalen op circa 0,4% van het begrotingstotaal.

In de gewijzigde begroting 2026 is het bedrag hoger omdat diverse verrekeningen met (lees per saldo toevoegingen aan) de post onvoorzien hebben plaatsgevonden vanwege bijstelling van budgetten. De post onvoorzien fungeert gedurende het jaar als een soort sluitpost waarmee voor- en nadelen worden verrekend.

Duurzaamheid en Innovatie

De daling ten opzichte van primitieve begroting 2026 komt doordat gelet op de aard van de kosten dit budget is samengevoegd met andere budgetten en verschoven is naar de kostensoort 43 'Goederen en diensten derden'

Toelichting op opbrengsten

Grafisch kan de verdeling van de opbrengsten als volgt worden weergegeven:

Financiële baten

De financiële baten van € 4,2 miljoen bestaan uit externe rentebaten als gevolg van kortlopende overliquiditeit, interne renteopbrengsten van reserves en voorzieningen en een dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank N.V.

2027 versus 2026

De stijging ten opzichte van 2026 wordt name veroorzaakt door de toename van de interne en externe renteopbrengsten. De interne (administratieve) renteopbrengsten nemen toe vanwege het hogere reserve- en voorzieningenniveau, mede vanwege het meevallende jaarrekeningsaldo 2025. De externe renteopbrengsten enerzijds toe vanwege toename van de rentebaten van de BsGW die wij ontvangen op de geïnde belastingen vóórdat de ontvangen belastingen aan WL worden overgemaakt. Anderzijds door een stijgende marktrente.

Daarnaast hebben we de raming voor het te ontvangen dividend van de Nederlandse Waterschapsbank met € 0,1 miljoen verhoogd. Dit op basis van het vastgestelde dividend 2026 en uitgaande van het stabiele dividendbeleid dat de Waterschapsbank voert.

Personele baten

De opbrengsten van € 0,29 miljoen hebben betrekking op bijdragen van de Uitkeringsinstantie voor Werknemers Verzekeringen (UWV) en baten omdat een aantal medewerkers geheel of gedeeltelijk gedetacheerd is bij andere organisaties.

2027 versus 2026

De baten voor uitlening van personeel worden evenals in 2026 conservatief geraamd. Dit omdat tegenover de baten vanwege uitlening veelal ook extra kosten staan vanwege vervanging. Opname vooraf van alleen de baten zou impliceren dat de geraamde baten als dekkingsmiddel voor de totale begroting ingezet worden waarbij de ruimte voor invulling van de opengevallen plaats op voorhand al is weggegeven. Uit oogpunt van continuïteit is dit niet wenselijk zijn.

Goederen en diensten aan derden

De opbrengst vanwege levering en goederen en diensten aan derden ramen we voor 2027 op € 3,5 miljoen. Bij levering van goederen en diensten moet gedacht worden aan bijvoorbeeld levering van diensten aan gemeenten in het kader van onderhoud gemalen/riolering, doorberekening van kosten aan Aa en Maas voor hun aandeel/waterinlaat op basis van het afgesloten Waterakkoord met Rijkswaterstaat en het toezicht op de zwemwaterkwaliteit namens de provincie.

2027 versus 2026

De raming 2027 is nagenoeg gelijk aan de primitieve begroting 2026.

Bijdragen van derden

De bijdrage van derden bestaat hoofdzakelijk uit een vergoeding van de Landelijke Coördinatie Commissie Muskusrattenbestrijding (LCCM) voor de beverrattenbestrijding en een raming vergoedingscomponent voor "lijn-overheadkosten" die onderdeel uitmaakt van het subsidiebedrag

voor HWBP projecten. Daarnaast is incidenteel rekening gehouden met een specifieke uitkering (SPUK) Programma Natuur vanwege de kosten voor bestrijding van de Grote Waternavel.

2027 versus 2026

De geraamde baten dalen omdat de incidentele specifieke uitkering (=SPUK) Programma Natuur ter bestrijding van de Grote Waternavel € 0,5 miljoen met ingang van 2027 is vervallen. Dat geldt ook voor een tijdelijke subsidie voor de invoering van de Wet Openbare Overheid. Daarnaast is vanwege de consolidatie van voormalige WL en WBL een oude onderlinge bijdrage in het kader van samenwerking in de afvalwaterketen structureel komen te vervallen.

In de gewijzigde begroting 2026 was nog rekening gehouden met een incidentele subsidie van de Provincie voor het Project Early Warning.

Waterschapsbelastingen

De (bruto) opbrengst waterschapsbelastingen van € 309.681.400 is als volgt samengesteld:

Watersysteemheffing (x €1)	2026	2027
Gebouwd	60.522.100	66.534.700
Ingezetenen	51.068.800	56.071.000
Ongebouwd	12.180.700	13.415.300
Natuur	333.200	365.000
Verontreinigingsheffing (x €1)	2026	2027
Verontreinigingsheffing	562.300	549.500
Zuiveringsheffing (x €1)	2026	2027
Zuiveringsheffing bedrijven	38.387.400	43.626.300
Zuiveringsheffing huishoudens	122.684.300	129.119.600

Deze opbrengst wordt voor € 10.591.900 gecorrigeerd voor kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen.

Correctie belastingopbrengsten (x €1)	2026	2027
Kwijtscheldingen	1.725.600	1.700.200
Oninbaarverklaringen	8.755.900	8.891.700

2027 versus 2026

De opbrengst waterschapsbelastingen neemt in 2027 toe met € 23,9 miljoen tot € 309,7 miljoen. De verontreinigingsheffing komt ten goede aan de watersysteemtaak (wettelijk bepaald). Op basis van ervaringscijfers van de laatste jaren zijn de opslagerpercentages voor kwijtschelding en oninbaar neerwaarts bijgesteld waardoor ondanks een stijgend belastingvolume 2027 de ramingen voor 2027 nagenoeg gelijk zijn aan die van 2026.

Opbrengst vervolgingskosten

De in rekening te brengen vervolgingskosten zijn wettelijk genormeerd.

De BsGW is met ingang van 1-1-2024 overgegaan naar een nieuw belastingstelsel (Gouw-IT).

De aanslag 2024 was de eerste aanslag die met het nieuwe belastingstelsel is opgelegd.

De aanslagoplegging 2024 is goed gegaan maar 'onder water' waren er in de bestanden nog wat onvolkomenheden. Ook de invorderingsmodule werkte nog niet naar behoren. Hierdoor is het invorderingstraject in 2024 beperkt gebleven en heeft in 2025 een inhaalslag plaatsgevonden waardoor er in 2025 sprake was van een incidenteel hogere opbrengst vervolgingskosten in 2025.

Interne verrekeningen

De interne verrekeningen van € 14,6 miljoen hebben betrekking op het toerekenen van de inzet van de activeerbare rollen/-functies aan investeringsprojecten. De toerekening geschiedt overeenkomstig de beleidsnota Vaste Activa WL 2025 exclusief de overheadkosten (organisatiekosten).

2027 versus 2026

De toename wordt met name veroorzaakt door de stijging van de personeelskosten waardoor ook het activeren bedrag toeneemt. Daarnaast is het bedrag gestegen doordat op sommige plekken vanuit kostenoverwegingen inhuur is vervangen door vast personeel.

Investeringsuitgaven per programma

De netto geraamde investeringsuitgaven (netto = na aftrek bijdragen derden) in de begroting 2027 bedragen € 218,457 miljoen.

Programma	Meerjareninvesteringsuitgaven 2026-2032 (x € 1.000)						
	2026 Prim. Begroting	2027 Begroting	2028 Begroting	2029 Begroting	2030 Begroting	2031 Begroting	2032 Begroting
Hoogwaterbescherming Maasvallei	17.778	19.940	19.782	19.576	32.040	32.486	34.692
Klimaatadaptatie	29.654	45.938	43.462	21.474	23.858	6.150	28.006
Waterkwaliteit en ecologie	14.350	47.279	22.134	11.333	1.090	420	16.451
Zuiveren en waterketen	91.000	103.450	125.750	102.081	98.345	85.000	87.550
Crisisbeheersing	860	800	400	400	-	-	320
Bestuur en organisatie	630	1.050	850	850	800	-	710
Strategische ontwikkelingen/overige begrotingsposten	-	-	-	-	-	-	-
Totaal netto investeringsuitgaven	154.272	218.457	212.378	155.714	156.133	124.056	167.730
Risicoprofiel realisatie	-16.093	-16.793	-11.810	-5.142	-4.672	-	-7.888
Totaal netto investeringsuitgaven inclusief risicoprofiel	138.179	201.664	200.568	150.572	151.461	124.056	159.842

In de periode 2027-2032 is rekening gehouden met een bruto investering van bijna € 1,7 miljard en netto bijna € 1 miljard.

De investeringsuitgaven van het Programma Hoogwaterbescherming Maasvallei hebben betrekking op de landelijke bijdrage in de kosten van het 'Hoogwaterbeschermingsprogramma' (HWBP) en uitvoering 'HWBP Noord- en Midden-Limburg' inclusief Lob van Gennep binnen Limburg zelf.

De investeringsprojecten van het Programma Klimaatadaptatie zijn voor het merendeel gebaseerd op het 'Waterbeheerplan 2022-2027'. De investeringen hebben met name betrekking op de inrichting van het watersysteem met het oog op verdrogings- en wateroverlastbestrijding. Ook de assets in en rond het watersysteem vormen een belangrijk onderdeel met het oog op continuïteit en functie van de assets.

De investeringen van het Programma Waterkwaliteit en ecologie vloeien hoofdzakelijk voort uit de inspanningsverplichtingen zoals opgenomen in de Europese Kaderrichtlijn Water, Waterbeleid 21^e eeuw (WB21), het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW), de Vierde Nota Waterhuishouding (NW4) en het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL).

De investeringsprojecten van het Programma Zuiveren en waterketen hebben voor het merendeel betrekking op investeringsuitgaven in het transportstelsel en zuiveren van afvalwater, en de slibverwerking als restproduct.

De investeringsuitgaven van het Programma Crisisbeheersing hebben betrekking op de vervanging van pompen voor de hoogwaterbestrijding en aanschaf noodmaterialen.

De investeringen van het Programma Bestuur en organisatie hebben betrekking op de roadmap informatievoorziening en facilitaire projecten.

De investeringsuitgaven en -inkomsten in de begroting zijn probabilistisch geraamd. Dit betekent dat in de raming rekening is gehouden met risico's, kansen en onzekerheden waardoor de investeringsuitgaven en -inkomsten vallen binnen een bepaalde bandbreedte. Hierdoor kunnen raming en realisatie van elkaar afwijken.

De uitgaven en inkomsten gerubriceerd per programma, zijn opgenomen in het investeringsoverzicht dat integraal deel uitmaakt van de begroting (zie investeringslijst, bijlage I).

Autorisatie investeringen 2027-2032

In hoofdstuk 2 zijn per programma de investeringsuitgaven en -inkomsten voor 2027 getotaliseerd weergegeven. Voor de specificatie, per individueel investeringsproject, wordt verwezen naar de investeringslijst, Bijlage I.

Op grond van artikel 6 van de 'Financiële verordening WL 2025' autoriseert het algemeen bestuur met het vaststellen van de begroting de investeringen per programma zoals opgenomen in de meerjarige investeringsplanning.

7 De meerjarenraming 2027-2032 en de ontwikkeling van het belastingvolume

De meerjarenraming vormt de belangrijkste *indicator* om inzicht te krijgen in de trend van de structurele lasten en baten en de daaruit voortvloeiende ontwikkeling van het belastingvolume voor watersysteem- en zuiveringsheffing. Deze raming is gebaseerd op de huidige inzichten en schetst een meerjarige verwachting van de financiële huishouding van het waterschap. Daarbij geldt dat de uitkomsten richtinggevend zijn: de meerjarenraming is een momentopname die voortdurend wordt aangepast op basis van nieuwe ontwikkelingen en actuele informatie. Het realiseren van een structureel begrotingsevenwicht (eventueel op termijn) is een wettelijke eiste.

Volgens de geactualiseerde meerjarenraming 2027-2032, bij ongewijzigd beleid en gelijkblijvende omstandigheden, is de verwachte meerjarige ontwikkeling als volgt.

Omschrijving	MEERJARENRAMING 2027-2031 (x € 1.000)						
	2027	2028	2029	2030	2031	2032	
<u>Kosten</u>							
41 Rente en afschrijving ¹	69.823	87.085	102.068	114.347	124.927	134.550	
42 Personeelslasten ²	118.009	119.684	123.088	126.772	130.386	134.369	
43 Goederen en diensten van derden ³	132.354	127.325	128.799	130.927	131.702	134.330	
Overige diensten door derden (BsGW) ⁴	6.729	7.024	7.302	7.698	7.880	8.195	
44 Bijdragen aan derden ⁵	1.551	1.534	409	417	425	434	
45 Toevoeging voorzieningen / onvoorzien ⁶	1.623	1.680	2.966	3.040	3.100	3.167	
TOTAAL LASTEN	330.089	344.332	364.632	383.201	398.420	415.045	
<u>Opbrengsten</u>							
81 Financiële baten	4.296	4.296	4.296	4.296	4.296	4.296	
82 Personele baten	293	299	305	311	317	323	
83 Goederen en diensten aan derden	3.509	3.567	3.627	3.688	3.750	3.814	
84 Bijdragen van derden ⁷	1.046	867	869	871	873	876	
85 Verontreinigingsheffing	550	550	550	550	550	550	
Kwijtschelding/Oninbaar	-10.592	-11.291	-11.990	-12.627	-13.146	-13.716	
Opbrengst vervolgingskosten	481	481	481	481	481	481	
86 Interne verrekeningen	14.670	15.110	15.563	16.030	16.511	17.007	
Verrekening egalisatieserves ⁸	6.705	0	0	0	0	0	
TOTAAL BATEN	20.958	13.879	13.701	13.600	13.632	13.631	
TE DEKKEN UIT BELASTINGVOLUME HEFFINGEN	309.131	330.453	350.931	369.601	384.788	401.414	
Waarvan:	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Belastingvolume Watersysteemheffing	124.105	136.385	148.678	157.930	166.389	173.238	180.761
Δ % t.o.v. voorgaande jaar		9,9%	9,0%	6,2%	5,4%	4,1%	4,3%
Δ % t.o.v. 2026		9,9%	19,8%	27,3%	34,1%	39,6%	45,7%
Belastingvolume Zuiveringsheffing	161.072	172.746	181.775	193.001	203.212	211.550	220.654
Δ % t.o.v. voorgaande jaar*		7,2%	5,2%	6,2%	5,3%	4,1%	4,3%
Δ % t.o.v. 2026		7,2%	12,9%	19,8%	26,2%	31,3%	37,0%
Totaal watersysteem-/zuiveringsheffing	285.177	309.131	330.453	350.931	369.601	384.788	401.415
Δ % t.o.v. voorgaande jaar		8,4%	6,9%	6,2%	5,3%	4,1%	4,3%
Δ % t.o.v. 2026		8,4%	15,9%	23,1%	29,6%	34,9%	40,8%

*= t.b.v. zuivere vergelijking is de belastingopbrengst 2026 gecorrigeerd voor de opbrengst separate lozingen Duitse gemeenten. Door gewijzigde omstandigheden ná vaststelling primitieve begroting 2026 maakte deze opbrengst per 1 januari 2026 weer onderdeel uit van de opbrengst zuiveringsheffing.

In de Kadernota 2027 was een indicatieve prognose opgenomen van de meerjarige ontwikkeling van het belastingvolume. Deze prognose was gebaseerd op macro-economische uitgangspunten en ontwikkelingen op hoofdlijnen. Als vertrekpunt is daarbij de jaarschijf 2027 van de meerjarenbegroting 2026 gebruikt. Op dat moment wordt geen volledige en gedetailleerde doorrekening van de begroting uitgevoerd.

Bij het opstellen van de ontwerpbegroting zijn de financiële uitgangspunten, ontwikkelingen en maatregelen voor de gehele meerjarenperiode nader uitgewerkt en doorgerekend. Hierdoor ontstaat een verfijnder beeld, dat per jaar beperkte afwijkingen laat zien ten opzichte van de prognose uit de Kadernota. Voor 2027 komt de stijging van het belastingvolume uit op 8,4% hetgeen overeenkomt met de lijn in de Kadernota 2027. Het meerjarig ontwikkelingsbeeld komt nagenoeg overeen met de eerder afgegeven indicatieve prognoses die in de dynamiek van alle dag en geopolitieke ontwikkeling continu aan veranderingen onderhevig zijn. In 2028 is de stijging licht hoger. De hogere raming voor 2028 wordt met name veroorzaakt door de structurele doorwerking van hogere personeelskosten. Daarbij spelen meerdere onderliggende factoren een rol, waaronder ontwikkelingen op inzet van formatie op korte termijn (als gevolg van de organisatiebrede start met Strategische Personeelsplanning), de doorwerking van periodieken als gevolg van anciënniteit en het volledig meenemen van enkele fte-effecten die eerder nog niet in de basis waren verwerkt. (o.a. bovenformatieven). In de voorbereiding naar de begroting 2028 zal blijken of die stijging ook daadwerkelijk zich zal effectueren. Wat dat betreft is zoals eerder aangegeven een meerjarenraming een momentopname en niet in beton gegoten.

In de meerjarenraming houden we geen rekening met de inzet van egalisatiereserves. Enerzijds vanwege de onzekerheid van het überhaupt hebben van reserves en anderzijds de redeneerlijn vanuit het voeren van een verantwoord financieel beleid dat de exploitatie zichzelf moeten kunnen bedruipen zonder structurele inzet van reserves. We volgen de lijn dat we van jaar tot jaar op basis van voortschrijdend inzicht beoordelen of en in hoeverre het wenselijk is om het eerstvolgende jaar reserves in te zetten.

De ervaring leert dat, door de continu veranderende omgeving en de dynamiek in onze wateropgave, de ontwikkeling van het belastingvolume bij volgende begrotingsrondes doorgaans hoger uitvalt dan in eerdere ramingen werd voorzien.

Hierna hebben we de meerjarenraming op hoofdlijn toegelicht.

Voet noot	Effect op meerjarenraming	Toelichting op hoofdlijn
1)	Lasten verhogend (-)	Er is rekening gehouden met de in het verleden uitgevoerde en de nog uit te voeren meerjarige investeringsprojecten volgens het meerjarige investeringsplan. Dat geldt ook voor de daaruit voortvloeiende rentekosten vanwege de financieringsbehoefte. In de periode 2027-2032 is rekening gehouden met een bruto investering van bijna € 1,7 miljard en netto bijna € 1 miljard .
2)	Lasten verhogend (-) lasten verlagend (+)	Voor 2027 is rekening gehouden met een indexering van 4% van de loonkosten. Vanaf 2028 met een jaarlijkse indexering van de loonkosten en sociale lasten van 3%. De overige personeel gerelateerde posten zijn daar waar nodig met 2% geïndexeerd. Door het vervallen en/of afbouwen van eerder incidentele toekenningen is de stijging naar 2028 beperkter dan in de daarop volgende jaren. . In de bijlagen bij deze begroting zijn de meerjarige incidentele posten opgenomen.
3)	Lasten verhogend (-) Lasten verlagend (+)	Meerjarig is conform de begrotingsuitgangspunten een indexering van 2% toegepast. Door het opvoeren, afbouwen of volledig vervallen van eerder toegekende incidentele uitgavenramingen in de meerjarenraming fluctueert de stijging van jaar tot jaar en is de structurele stijging over een langere periode gering. In de bijlagen bij deze begroting zijn de meerjarige incidentele posten opgenomen.
4)	Lasten verhogend (-)	Bedragen zijn gebaseerd op de vastgestelde (meerjaren)begroting van de Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen.
5)	Lasten verlagend (+)	In de periode 2025-2028 is rekening gehouden met een hernieuwde bijdrage/deelname in het Europese subsidieprogramma voor plattelandsontwikkeling (=POP). Hiervoor is een tijdelijke bijdrage geraamd van € 1,133 miljoen per jaar die per 2029 vervalt. Hierdoor kunnen agrariërs en ook WL aanspraak maken op Europese investeringssubsidies voor investeringsprojecten die anders voor de regio of WL niet toegankelijk zijn.
6)	Lasten neutraal (+/-)	De toevoegingen aan de onderhoudsvoorzieningen zijn en worden gebaseerd op meerjarige onderhoudsplannen (=MJOP's). Mede om de meerjarige kosten te egaliseren. Naar verwachting is er in 2029 weer een actueel onderhoudsplan voor waterkeringen beschikbaar op grond waarvan opnieuw een onderhoudsvoorziening gevormd kan worden waarin een jaarlijkse dotatie gedaan plaatsvindt. De voorlopige aanneme die is gedaan, is dat de storting gelijk is aan de 'oude' storting ad € 1,2 miljoen. De post onvoorzien bedraagt circa 0,4% van het begrotingstotaal en neemt daarmee jaarlijks afhankelijk van de groei van de totale exploitatie uitgaven toe.
7)	Baten verlagend (-)	In 2028 komt een geraamde bijdrage van het Rijk in de implementatiekosten van de Wet Openbare Overheid te vervallen.
8)	Fluctuerend (+/-)	<i>Inzet Egalisatiereserves</i> De begroting 2027 en dekkingsplan is uitgewerkt volgens het besluit Kadernota 2027. Dit betekent dat ter dekking van de begroting 2027 een bedrag wordt onttrokken van € 5,75 miljoen uit de egalisatiereserve watersysteemheffing en een bedrag van € 0,955 miljoen uit de egalisatiereserve zuiveringsheffing. Meerjarig houden we op voorhand geen rekening met de inzet van egalisatiereserves. Dit met het op het schetsen van beeld bij een structureel sluitende begroting

VOORSTELLEN

Het algemeen bestuur van Waterschap Limburg;

gezien de Programmabegroting 2027 en de hierin gepresenteerde voorstellen;
gelet op het bepaalde in de artikelen 77, 100 en 101 van de Waterschapswet;
gezien het voorstel van het DB van 13 oktober 2026;

BESLUIT:

1. de Programmabegroting 2027 inclusief bijbehorende stukken vast te stellen;
2. het belastingvolume 2027 voor grondslag voor belastingheffing vast te stellen op:
 - a. € 136.386.000 voor de watersysteemheffing;
 - b. € 172.745.900 voor de zuiveringsheffing.
3. een sluitende Begroting 2027 te presenteren en daarvoor het resultaat (€ 6.705.000 nadelig) als volgt te bestemmen:
 - a. € 955.000 te onttrekken aan de 'egalisatiereserve zuiveringsheffing'.
 - b. € 5.750.000 te onttrekken aan de 'egalisatiereserve watersysteemheffing'
4. kennis te nemen van de voorlopige belastingtarieven. De definitieve belastingtarieven worden in de vergadering van het algemeen bestuur op 25 november 2026 vastgesteld op basis afzonderlijke belastingverordeningen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 25 november 2026.

De secretaris-directeur (wnd.),

De dijkgraaf,

H.C. Branderhorst

S.M.M. Borgers

BIJLAGEN

Bijlage A	Vaste activa
Bijlage B	Reserves en voorzieningen
Bijlage C	Vaste schulden
Bijlage D	Kostenverdeelstaat
Bijlage E	Renteomslagpercentage
Bijlage F	Kostendragers, programma's, beleidsproducten incl. dekkingsmiddelen
Bijlage G	Treasury
Bijlage H	Meerjarig EMU saldo
Bijlage I	Investeringslijst
Bijlage J	Meerjarige prognose balans
Bijlage K	Incidentele lasten en baten per programma
Bijlage L	Programma-ramingen naar onderliggende activiteiten (BBP)
Bijlage M	Risicoregister
Bijlage N	Afkorting

Bijlage A Vaste activa

Omschrijving	Stand 31-12-2026			Mutaties 2027				Stand 31-12-2027			Rente
	Aanschafprijs	Cumulatieve afschrijvingen	Boekwaarde	Vermeerderingen		Verminderen	Afschrijving	Aanschafprijs	Cumulatieve afschrijvingen	Boekwaarde	
				Extern	Intern						
Financiële vaste activa											
* kapitaalverstrekkingen aan - deelnemingen	1.185.985	-	1.185.985	-	-	-	-	1.185.985	-	1.185.985	Geen rente
Totaal financiële vaste activa	1.185.985	-	1.185.985	-	-	-	-	1.185.985	-	1.185.985	-
Immateriële vaste activa											
* afsluiten geldleningen	2.468.207	-	2.468.207	-	-	175.000	-	2.293.207	-	2.293.207	35.852
* onderzoek en ontwikkeling	2.615.980	1.478.015	1.137.965	395.000	-	500.000	446.630	2.510.980	1.924.645	586.334	12.984
* overige immateriële activa	6.436.155	5.102.773	1.333.382	265.000	-	180.000	497.151	6.521.155	5.599.924	921.231	16.977
* bijdragen aan activa in eigendom van:											
- bedrijven	5.250.937	1.837.828	3.413.109	-	-	-	525.094	5.250.937	2.362.922	2.888.015	47.446
- overheden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- overigen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- rijk	153.295.224	36.128.220	117.167.003	10.400.000	-	-	5.311.061	163.695.224	41.439.281	122.255.942	1.802.804
Totaal immateriële vaste activa	170.066.502	44.546.836	125.519.666	11.060.000	-	855.000	6.779.936	180.271.502	51.326.772	128.944.730	1.916.063
Materiële vaste activa											
* bedrijfsgebouwen	22.467.780	6.983.826	15.483.954	-	-	-	1.121.227	22.467.780	8.105.054	14.362.727	224.739
* gronden	45.607.300	5.662.047	39.945.253	920.000	-	-	799.099	46.527.300	6.461.147	40.066.153	602.469
* waterbouwkundige werken	333.868.780	133.279.740	200.589.039	76.011.000	-	3.534.000	12.109.927	406.345.780	145.389.668	260.956.112	3.475.337
* overige bedrijfsmiddelen	26.444.109	10.250.158	16.193.951	2.432.000	-	-	3.325.993	28.876.109	13.576.152	15.299.958	237.142
* machines, apparaten en werktuigen	695.157	246.874	448.283	300.000	-	-	166.962	995.157	413.836	581.321	7.753
* waterkeringen	40.785.404	6.991.459	33.793.945	136.770.000	-	127.653.000	1.514.213	49.902.404	8.505.672	41.396.732	566.170
* vervoermiddelen	1.325.405	311.860	1.013.545	-	-	-	155.930	1.325.405	467.790	857.615	14.089
* zuiveringstechnische werken - transport	128.791.914	13.056.419	115.735.495	37.210.000	-	600.000	8.424.453	165.401.914	21.480.872	143.921.041	1.955.159
* zuiveringstechnische werken - zuiveren	218.697.293	31.479.181	187.218.112	57.387.000	-	9.574.000	17.331.305	266.510.293	48.810.486	217.699.806	3.048.946
* zuiveringstechnische werken - slib	41.806.940	4.736.364	37.070.576	21.790.000	-	-	3.454.101	63.596.940	8.190.465	55.406.475	696.333
Totaal materiële vaste activa	860.490.082	212.997.930	647.492.152	332.820.000	-	141.361.000	48.403.211	1.051.949.082	261.401.141	790.547.941	10.828.137
TOTAAL VASTE ACTIVA	1.031.742.569	257.544.766	774.197.803	343.880.000	-	142.216.000	55.183.148	1.233.406.569	312.727.913	920.678.655	12.744.200

Bijlage B Reserves en voorzieningen

m.dekever@waterschaplimburg.nl

	Stand 31-12-2026	Mutaties in 2027					Stand 31-12-2027	Rente toerekening 2027		
		Vermeerderingen		Verminderingen						
		Interne		Externe	Interne	Externe				
		Rente	Overige							
Algemene reserves										
Algemene reserve watersysteembeheer (incl wettelijke reserve onderzoek en ontwikkeling conform art.2:365 lid 2 BW)	7.850.000						7.850.000	196.300	79100	2,50%
Algemene reserve zuiveringsbeheer.	6.705.000						6.705.000	167.600	79100	2,50%
Totaal Algemene reserves	14.555.000	0	0	0	0	0	14.555.000	363.900		
Bestemmingsreserves tariefseglisatie										
Egalisatiereserve watersysteemheffing	7.368.045					5.750.000 *	1.618.045	112.300	79100	2,50%
Egalisatiereserve zuiveringsheffing	16.838.058					955.000 *	15.883.058	409.000	79100	2,50%
Totaal Bestemmingsreserve tariefegalisatie	24.206.103	0	0	0	6.705.000	0	17.501.103	521.300		
Bestemmingsreserves										
Bestemmingsreserve riool overstorten	2.926.182					500.000	2.426.182	66.900	79100	2,50%
Bestemmingsreserve stimulering verbetering watersystemen; overstortregeling	74.222					74.222		900	79100	2,50%
Bestemmingsreserve subsidies afkoppelen regenwater	972.423					215.000	757.423	21.600	79100	2,50%
Bestemmingsreserve waterkwaliteit/NLP next Generation	57.062					57.062		700	79100	2,50%
Bestemmingsreserve herziening richtlijn stedelijk afvalwater (HRSA).	110.000					110.000		1.400	79100	2,50%
Bestemmingsreserve gegevensinwinning geo-data.	172.000					172.000		2.200	79100	2,50%
Bestemmingsreserve IT middelen	405.000					405.000		5.100	79100	2,50%
Bestemmingsreserve implementatie VTH zaaksysteem Mozard	300.000					185.000	115.000	5.200	79100	2,50%
Bestemmingsreserve functie-aanpassingen	1.024.000					1.024.000		12.800	79100	2,50%
Bestemmingsreserve cofinanciering GLB-NSP	1.133.000						1.133.000	28.300	79100	2,50%
Bestemmingsreserve stimulering in de landbouw	271.976					200.000	71.976	4.300	79100	2,50%
Bestemmingsreserve Integratie WL/WBL	2.000.000					2.000.000		25.000	79100	2,50%
Bestemmingsreserve KRW-impuls WL	344.000					320.250	23.750	4.600	79100	2,50%
Bestemmingsreserve programma stroomversnellers	500.000					500.000		6.300	79100	2,50%
Bestemmingsreserve onderhoud waterkeringen	2.100.000					700.000	1.400.000	43.800	79100	2,50%
Totaal Bestemmingsreserves	12.389.865	0	0	0	6.462.534	0	5.927.331	229.100		
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	51.150.968	0	0	0	13.167.534	0	37.983.434	1.114.300		
Voorzieningen										
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen										
Pensioen / uitkeringsverplichtingen	5.487.953						233.800	5.254.153	134.300	79100 2,50%
Persoonsgebonden basisbudget	2.763.753		420.200				300.200	2.883.753	70.600	79100 2,50%
Vitaliteit persoonsgebonden basisbudget (PBB)	352.358					50.000		302.358	8.200	79100 2,50%
Individueel keuze budget (IKB)	5.118.120							5.118.120	128.000	79100 2,50%
Voorzieningen voor onderhoudswerkzaamheden										
Voorziening MJOP kantoor Roermond	1.139.944		312.500				25.000	1.427.444	32.100	79100 2,50%
Onderhoud bedrijfspand Rijksweg Noord 305	141.900		38.000				42.000	137.900	3.500	79100 2,50%
Onderhoud Hoogwaterloods Horst	59.084		21.500				24.000	56.584	1.400	79100 2,50%
Onderhoud Waterkrachtcentrale ECI	129.104		15.500			129.104		15.500	1.800	79100 2,50%
Voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven										
Natschade peil opzet Maas	1.185.789						136.000	1.049.789	27.900	79100 2,50%
Overige voorzieningen										
Watercrisis 2021	6.160.165						4.036.000	2.124.165	103.600	79100 2,50%
TOTAAL VOORZIENINGEN	22.538.170	0	807.700	0	179.104	4.797.000	18.369.766	511.400		
Verwerkt resultaat egalisatiereserve watersysteemheffing en zuiveringsheffing*										
Exploitatiesaldo begroting 2027						-6.705.000		-6.705.000		
TOTAAL RESULTAAT	0	0	0	0	0	-6.705.000	0	-6.705.000		

Bijlage C Vaste schulden

	Stand 31-12-2026	Mutaties in 2027			Stand 31-12-2027	Rente ten laste van 2027	Gemiddelden	
		Vermeer- deringen	Verminderings				Rente- voet	Restant looptijd
			Gewone aflossingen	Extra aflossingen				
Vaste schulden								
* leningen opgenomen bij:								
- Nederlandse Waterschapsbank	627.760.599	108.000.000	44.324.895		691.435.704	11.199.574	1,59%	12 jr
- Rabobank Nederland								
- SWAP / Rabobank International								
- A.S.N. Bank N.V.	1.920.000		480.000		1.440.000	58.655	3,87%	3 jr
Totaal vaste schulden	629.680.599	108.000.000	44.804.895	0	692.875.704	11.258.228		

Bijlage D Kostenverdeelstaat

Programma's	Netto kosten voor doorberekening	Bijdrage BsGW	Doorberekende kosten				Totaal na doorberekening
			Kapitaallasten	Indirecte kosten	Werkmaterieel + concern	Ondersteunende producten	
Aanleg en onderhoud waterkeringen	1.099.300		9.282.400	4.875.699	1.622.018	10.584.755	27.464.171
Beheersinstrumenten waterkeringen	668.000		120.600	878.396	103.294	724.801	2.495.092
Eigen plannen	0		0	1.117.661	74.028	519.441	1.711.130
Hoogwaterbescherming Maasvallei	1.767.300		9.403.000	6.871.756	1.799.340	11.828.997	31.670.393
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	12.773.300		14.857.700	11.237.082	2.488.578	14.275.201	55.631.862
Adviezen en vergunningen	0		0	709.592	79.365	556.889	1.345.845
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	625.900		0	0	0	0	625.900
Beheer hoeveelheid water	483.000		160.200	937.051	167.096	1.172.487	2.919.834
Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	0		0	263.821	30.988	217.440	512.250
Beheersinstrumenten watersystemen	292.700		0	255.108	32.710	229.520	810.039
Eigen plannen	2.129.800		800	6.187.460	514.406	3.609.510	12.441.976
Handhaving	0		0	983.828	132.906	932.578	2.049.311
Monitoring watersystemen	2.091.300		764.400	604.420	77.471	543.601	4.081.191
Plannen van derden	795.700		0	1.957.348	196.259	1.377.122	4.326.429
Toezicht	59.500		-2.200	1.429.602	191.095	1.340.882	3.018.879
Vergunningen en meldingen	17.200		0	2.584.640	288.880	2.027.027	4.917.747
Werkmaterieel	393.000		174.700	0	-567.700	0	0
Ondersteunende producten	1.303.400		0	134.757	0	-1.438.157	0
Klimaatadaptatie	20.964.800	0	15.955.600	27.284.710	3.632.054	24.844.100	92.681.264
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	1.342.600		2.021.900	1.123.341	218.123	1.530.539	6.236.503
Monitoring watersystemen	2.421.500		0	707.501	89.866	630.577	3.849.444
Stimulering en subsidies lozingen	0		56.400	0	0	0	56.400
Waterkwaliteit en ecologie	3.764.100	0	2.078.300	1.830.842	307.990	2.161.116	10.142.347
Eigen plannen	546.100		0	2.462.119	130.840	918.082	4.057.140
Getransporteerd afvalwater	4.683.000		10.435.800	6.258.876	934.815	6.559.451	28.871.942
Gezuiverd afvalwater	25.442.000		22.845.900	11.904.737	1.669.927	11.717.619	73.580.184
Stimulering en subsidies lozingen	-319.000		0	667.090	189.373	1.328.802	1.866.266
Verwerkt slib	20.389.900		3.868.200	3.568.950	552.625	3.877.686	32.257.362
Zuiveren en waterketen	50.742.000	0	37.149.900	24.861.773	3.477.580	24.401.640	140.632.893
Calamiteitenbestrijding watersystemen	47.300		126.000	443.949	56.812	398.641	1.072.701
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	706.300		388.600	245.057	30.988	217.440	1.588.386
Eigen plannen	105.600		0	580.961	70.585	495.281	1.252.427
Crisisbeheersing	859.200	0	514.600	1.269.967	158.385	1.111.362	3.913.514
Belastingheffing	1.999.900	4.866.000	0	0	0	0	6.865.900
Bestuur	3.216.300		0	1.734.835	215.541	1.512.418	6.679.095
Externe communicatie	349.000		0	2.283.640	383.911	2.693.844	5.710.395
Indirecte kosten	111.221.000		0	-101.246.200	-9.974.800	0	0
Invordering	-480.600	1.862.700	0	0	0	0	1.382.100
Kapitaallasten	67.927.300		-67.927.300	0	0	0	0
Ondersteunende producten	30.618.900		2.825.900	35.108.678	0	-68.553.478	0
Bestuur en organisatie	214.851.800	6.728.700	-65.101.400	-62.119.047	-9.375.348	-64.347.215	20.637.490
Autonome ontwikkelingen	3.570.000		0	0	0	0	3.570.000
Overige begrotingsposten	3.228.000		0	0	0	0	3.228.000
Transformatie	500.000		0	0	0	0	500.000
Continuïteit versterken	270.000		0	0	0	0	270.000
Strategische ontwikkelingen	508.500		0	0	0	0	508.500
Stelposten/statiegische ontwikkelingen begroting	8.076.500	0	0	0	0	0	8.076.500
Totaal	301.025.700	6.728.700	0	0	0	0	307.754.400

Bijlage E Renteomslagpercentage

Het rente-omslagpercentage wordt berekend door de totale lasten van het waterschap die samenhangen met de aangegane geldleningen te delen door de totale boekwaarde van de vaste activa.

De totale lasten bestaan uit de volgende componenten:

- 1 de over vaste geldleningen te betalen rente;
- 2 de betaalde rente die verband houdt met kortlopende geldleningen (inclusief rekening-courant) die zijn aangegaan om vaste activa te financieren (in de begroting kan dit percentage worden geraamd door het financieringstekort te vermenigvuldigen met het percentage dat naar verwachting gedurende het begrotingsjaar voor kortlopende geldleningen verschuldigd zal zijn);
- 3 de bespaarde rente in verband met de eigen financieringsmiddelen van het waterschap (reserves en voorzieningen);
- 4 de afschrijvingen van de kosten van de geldleningen.

In de berekening dient worden uitgegaan van de gemiddelde boekwaarde van de activa, de gemiddelde stand van de geldleningen en de gemiddelde stand van de eigen financieringsmiddelen.

De berekening van het rente-omslagpercentage is als volgt:

1 **Rente vaste geldleningen:** € 11.258.200,00

2 **Rente financieringsmiddelen:**

Gemiddelde financieringspositie:

	31-12-2026	31-12-2027	Gemiddeld
Totaal boekwaarde vaste activa	774.197.802,86	920.678.655,20	847.438.229,00
Totaal lang vreemd vermogen	629.680.599,40	692.875.704,38	661.278.152,00
Totaal eigen financieringsmiddelen	20.574.533,00	13.400.913,00	16.987.723,00
Financieringsoverschot cq -tekort	-123.942.670,46	-214.402.037,82	-169.172.354,00

Betaalde rente die verband houdt met financieringstekort - 1.486.000,00

3 **Bespaarde rente** - 0,00

4 **Afschrijvingen van de kosten van de geldleningen** - 0,00

Totale lasten die samenhangen met de aangegane geldleningen € 12.744.200,00

Gemiddelde boekwaarde vaste activa na correctie

	31-12-2026	31-12-2027	Gemiddeld
Totaal boekwaarde vaste activa	774.197.802,86	920.678.655,20	847.438.229,00
Totaal buiten de rente-omslag houden	1.185.984,65	1.185.984,65	1.185.985,00
Gemid.boekwaarde vaste activa na correctie	773.011.818,21	919.492.670,55	846.252.244,00

Het rente-omslagpercentage bedraagt:

Lasten samenhangend met aangegane geldleningen	12.744.200,00		
Gemiddelde boekwaarde vaste activa na correctie	846.252.244,00		
		afgerond	1,51%

Bijlage F Kostendragers, programma's, beleidsproducten incl. dekkingsmiddelen

Programma's en beleidsproducten 2025	Totaal	Kostendrager		Bijdrage aan BsGW	Kostendrager	
		Watersysteem beheer	Zuiverings beheer		Watersysteem beheer	Zuiverings beheer
Aanleg en onderhoud waterkeringen	27.464.171	27.464.171	0			
Beheersinstrumenten waterkeringen	2.495.092	2.495.092	0			
Eigen plannen	1.711.130	1.711.130	0			
Hoogwaterbescherming Maasvallei	31.670.393	31.670.393	0			
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	55.631.862	55.631.862	0			
Adviezen en vergunningen	1.345.845	950.266	395.579			
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	625.900	625.900	0			
Beheer hoeveelheid water	2.919.834	2.919.834	0			
Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	512.250	256.125	256.125			
Beheersinstrumenten watersystemen	810.039	810.039	0			
Eigen plannen	12.441.976	6.220.988	6.220.988			
Handhaving	2.049.311	1.024.656	1.024.656			
Monitoring watersystemen	4.081.191	4.081.191	0			
Plannen van derden	4.326.429	2.163.215	2.163.215			
Toezicht	3.018.879	1.509.440	1.509.440			
Vergunningen en meldingen	4.917.747	2.458.874	2.458.874			
Klimaatadaptatie	92.681.264	78.652.388	14.028.876			
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	6.236.503	6.236.503	0			
Monitoring watersystemen	3.849.444	3.849.444	0			
Stimulering en subsidies lozingen	56.400	56.400	0			
Waterkwaliteit en ecologie	10.142.347	10.142.347	0			
Eigen plannen	4.057.140	0	4.057.140			
Getransporteerd afvalwater	28.871.942	0	28.871.942			
Gezuiverd afvalwater	73.580.184	0	73.580.184			
Stimulering en subsidies lozingen	1.866.266	933.133	933.133			
Verwerkt slib	32.257.362	0	32.257.362			
Zuiveren en waterketen	140.632.893	933.133	139.699.760			
Calamiteitenbestrijding watersystemen	1.072.701	1.072.701	0			
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	1.588.386	1.588.386	0			
Eigen plannen	1.252.427	626.213	626.213			
Crisisbeheersing	3.913.514	3.287.301	626.213			
Belastingheffing	6.865.900	4.970.300	1.895.600	4.866.000	3.371.200	1.494.800
Bestuur	6.679.095	3.339.547	3.339.547			
Externe communicatie	5.710.395	2.855.198	2.855.198			
Invordering	1.382.100	698.700	683.400	1.862.700	939.000	923.700
Bestuur en organisatie	20.637.490	11.863.745	8.773.745	6.728.700	4.310.200	2.418.500
Autonome ontwikkelingen	3.570.000	3.570.000	0			
Overige begrotingsposten	3.228.000	663.000	2.565.000			
Transformatie	500.000	500.000	0			
Continuïteit versterken	270.000	119.000	151.000			
Strategische ontwikkelingen	508.500	113.500	395.000			
Stelposten/statiegische ontwikkelingen begroting	8.076.500	4.965.500	3.111.000	0	0	0
Programmatotaal	307.754.400	141.514.806	166.239.594			
Onvoorzien	1.315.100	581.300	733.800			
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-3.275.000	-3.275.000	0			
Vennootschapsbelasting	0	0	0			
Totaal netto kosten	305.794.500	138.821.106	166.973.394			
Belastingopbrengst	309.681.400	136.935.500	172.745.900			
Kwijtschelding en oninbaarverklaring	-10.591.900	-3.864.400	-6.727.500			
Onttrekking egalisereserve Watersysteemheffing	5.750.000	5.750.000	0			
Onttrekking egalisereserve Zuiveringsheffing	955.000	0	955.000			
Totaal dekkingsmiddelen	305.794.500	138.821.100	166.973.400			

Bijlage G Treasury

KASGELDLIMIET (X € 1.000)		2027
Begrotingstotaal		330.089
Percentage		23%
Kasgeldlimiet		75.920
Financieringstekort (-) / overschot (+) (kasgeld)		-5.000
Ruimte (+) / overschrijding (-)		70.920

TOETS RENTERISICONORM (x € 1.000)		2027
Renterisico op vaste schulden		
1a	Renteherziening vaste schulden o/g	-
1b	Renteherziening vaste schulden u/g	-
	1 Netto herziening vaste schulden (1a - 1b)	-
	2 Betaalde aflossingen	44.805
3	Renterisico op vaste schuld (1+2)	44.805
Renterisiconorm		
4.a	Begrotingstotaal	330.089
4.b	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%
4	Renterisiconorm (4ax4b)	99.027
Toets renterisiconorm		
4	Renterisiconorm	99.027
3	Renterisico op vaste schuld	44.805
5	Ruimte (+) / Overschrijding (-) (4-3)	54.222

Bijlage H Meerjarig EMU saldo

Onderdeel	x € 1.000							
	2025 Rekening	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
1. Exploitatiesaldo voor bestemming reserves	18.923	2.600-	6.705-	-	-	-	-	-
2. Invloed investeringen								
- bruto-investeringsuitgaven	-	214.325	252.601	343.880	330.970	258.382	249.834	282.917
+ investeringssubsidies	+	103.652	114.422	142.216	130.402	107.810	98.373	86.456
+ verkoop materiële en immateriële vast activa	+	-	-	-	-	-	-	-
+ afschrijvingen	+	47.723	49.988	55.183	62.812	69.854	75.793	80.110
3. Invloed voorzieningen								
+ toevoegingen aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	+	6.732	1.975	808	808	2.013	2.013	2.013
- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. de exploitatie	-	1.527	-	-	-	-	-	-
- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-	2.056	4.325	4.975	3.689	3.754	3.754	2.692
+ externe vermeerderingen van voorzieningen	+	-	-	-	-	-	-	-
4. Invloed reserves								
- betalingen rechtstreeks uit reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
+ externe vermeerderingen van reserves	+	-	-	-	-	-	-	-
5. Deelnemingen en aandelen								
- boekwinst	-	-	-	-	-	-	-	-
+ boekverlies	+	-	-	-	-	-	-	-
EMU-saldo volgens begroting (+ overschot / - tekort)	-40.878	-93.141	-157.353	-140.637	-82.459	-77.409	-44.625	-76.514
Aandeel EMU-tekort gemeenschappelijke regelingen	2025 Rekening	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
- BsGW	938	-	-	-	-	-	-	-
EMU-saldo gemeenschappelijke regelingen (+ overschot / - tekort)	948	-	-	-	-	-	-	-
INTEGRAAL EMU-TEKORT Waterschap Limburg	-39.930	-93.141	-157.353	-140.637	-82.459	-77.409	-44.625	-76.514
Individuele REFERENTIE waarde EMU-tekort (CWK UwW)	-35.300	-43.100	-46.400	-48.400	-50.200	-52.100	-53.800	n.b.

Bijlage I Investeringslijst

INVESTERINGEN PER PROGRAMMA														
PROGRAMMA			UITGAVEN					INKOMSTEN						
			Realisatie					Totaal project-kosten	Realisatie					Totaal project-inkomsten
			t/m 2026	2027	2028	2029	2030 t/m 2032		t/m 2026	2027	2028	2029	2030 t/m 2032	
PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE			156.779	47.438	43.537	21.474	58.329	305.386	28.422	1.500	75	-	315	30.312
PROGRAMMA HOOGWATERBESCHERMING MAASVALLEI			709.610	157.669	148.631	127.386	405.801	1.549.097	516.599	137.729	128.849	107.810	306.583	1.197.570
PROGRAMMA BESTUUR EN ORGANISATIE			4.016	1.050	850	850	1.510	8.276	-	-	-	-	-	-
PROGRAMMA CRISISBEHEERSING			4.107	800	400	400	320	6.027	-	-	-	-	-	-
PROGRAMMA WATERKWALITEIT EN ECOLOGIE			117.306	50.822	23.627	11.333	18.968	222.056	40.328	3.543	1.493	-	1.007	46.372
PROGRAMMA ZUIVEREN EN WATERKETEN			325.001	103.903	125.750	102.081	270.895	927.629	10.238	453	-	-	-	10.691
TOTAAL PROGRAMMA'S			1.316.819	361.682	342.795	263.524	755.824	3.018.472	595.589	143.225	130.417	107.810	307.905	1.284.945
P399999	30	Risicoprofiel realisatie	-17.918	-17.802	-11.825	-5.142	-12.560	-57.359	-1.825	-1.009	-15	-	-	-2.849
TOTAAL PROGRAMMA'S (Voor berekening kapitaallasten)			1.298.901	343.880	330.970	258.382	743.264	2.961.113	593.764	142.216	130.402	107.810	307.905	1.282.096

Bijlage J Meerjarige prognose Balans

(Geprognostiseerde) Balans per 31 december (x € 1 miljoen)								
Balans	Rek. 2025	Begr 2026 (bijgesteld)	2027	2028	2029	2030	2031	2032
A C T I V A								
Immateriële, Materiële en Financiële Vaste activa	705,1	774,2	920,7	1.058,4	1.139,2	1.214,8	1.258,8	1.334,6
Voorraden	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7
Liquide middelen	0	0	0	0	0	0	0	0
Kortlopende vorderingen	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6
Overlopende activa	35,2	35,2	35,2	35,2	35,2	35,2	35,2	35,2
Vlottende activa	59,5	59,5	59,5	59,5	59,5	59,5	59,5	59,5
TOTAAL ACTIVA	764,6	833,7	980,2	1.117,9	1.198,7	1.274,3	1.318,3	1.394,1
Eigen vermogen (weerstandsvermogen)	9,4	14,6	14,6	14,6	14,6	14,6	14,6	14,6
Bestemmingsreserves tariefegalisatie	32,0	24,2	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5
Overige bestemmingsreserves	12,4	12,4	5,9	2,8	1,1	-	-	-
Voorzieningen	26,6	22,5	18,4	15,5	13,7	12,0	11,3	10,7
Langlopende financiering (> 1 jaar)	571,2	629,7	810,4	954,1	1.038,3	1.116,8	1.161,4	1.237,9
Vaste passiva	651,6	703,4	866,8	1.004,5	1.085,2	1.160,9	1.204,8	1.280,7
Netto vlottende schulden	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2
Kortlopende schulden	20,4	37,7	20,8	20,8	20,8	20,8	20,8	20,8
Overlopende passiva	51,4	51,4	51,4	51,4	51,5	51,4	51,5	51,4
Vlottende passiva	113,0	130,3	113,4	113,4	113,5	113,4	113,5	113,4
TOTAAL PASSIVA	764,6	833,7	980,2	1.117,9	1.198,7	1.274,3	1.318,3	1.394,1

Bijlage K Incidentele lasten en baten per programma

Programma	(x € 1.000)					
	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Begroting 2031	Begroting 2032
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei						
Onderzoeken sterkte overige waterkeringen en bufferdammen	200	400	400	400	-	-
Erosie waterkeringen	-	-	-	-	-	-
Profiel vrije ruimte primaire waterkeringen	-	-	-	-	-	-
2. Klimaatadaptatie						
Waterbeheerprogramma	40	10	10	10	11	11
Opzetten SWAP-modellen	200	-	-	-	-	-
Bijdrage GGA Vitale Peel (2025)/Bijdrage Novex De Peel	25	-	-	-	-	-
Cofinanciering GLP/NSP (POP) plattelandontwikkeling	1.133	1.133	-	-	-	-
Roadmap asset informatie	250	200	100	-	-	-
Onderhoudsdata aanbesteding groenonderhoud	80	-	-	-	-	-
Strategisch Assetmanagementplan	150	-	-	-	-	-
Assetmanagement verder bouwen (1a)	150	150	-	-	-	-
Herkalibratie Ibrahim3 grondwatermodel	121	-	-	-	-	-
HWH TMX vervanging perceel 1 solution provider	200	25	-	-	-	-
Meetnet Interreg	290	-	-	-	-	-
Watertoets	336	369	426	-	-	-
3. Waterkwaliteit en ecologie						
Uitvoering strategisch bestrijdingsplan Grote Waternavel	300	-	-	-	-	-
Sesa	100	100	100	-	-	-
Liwa	240	240	240	240	-	-
4. Zuiveren en waterketen						
Zuiveren rwzi Weert	94	-	-	-	-	-
Zuiveren rwzi Susteren	61	-	-	-	-	-
Afzetkosten slib (w.o. OVAM)	2.770	350	-	400	360	361
Sanering en Sloop rwzi Rimberg	1.200	-	-	-	-	-
5 Crisisbeheersing						
Noodcommunicatiemiddelen	25	-	-	-	-	-
Bovenregionale/landelijke kosten OTO 2027	50	-	-	-	-	-
6. Bestuur en organisatie						
Beveiliging AB vergaderingen	25	-	-	-	-	-
Organisatieontwikkeling en mobiliteit	875	-	-	-	-	-
Blue Deal	40	40	40	-	-	-
Uitvoeren RI&E 2026 en Safety Culture Ladder niveau 3	280	-	-	-	-	-
Adaptief begroten ombuigingen	3.437	1.205	-	-	-	-
Assetmanagement doen, procesbegeleiding, projectmanagement start assetbase op orde	770	770	920	920	-	-
Assetbase Waterkeringen en watersysteem	1.000	-	-	-	-	-
National Watertrainee	47	-	-	-	-	-
CAO-inrichting thuiswerkplekken	-	200	-	-	-	-
Gegevens anonimiseren	150	-	-	-	-	-
Verplichte Cloudmigratie Unit4	200	210	-	-	-	-
Projectbegeleiding vervanging financieel informatiesysteem	50	50	50	-	-	-
Datagedreven, applicaties en informatieveiligheid fase 2	50	50	31	50	32	32
Kwaliteit- en risicomanagement	61	-	-	-	-	-
Tijdelijke extra middelen vervanging ICT middelen	150	150	-	100	-	-
Invoering Wet Openbare Overheid (subsidie)	-150	-	-	-	-	-
IKP project (exploitatie)	400	100	-	-	-	-
Maximo project (exploitatie)	200	-	-	-	-	-
LAN (PA/PK) project (exploitatie)	100	-	-	-	-	-
Installaties datacenter afbouw + klimaatinstallatie archiefruim	65	-	-	-	-	-
7. Strategische ontwikkelingen en overige begrotingsposten						
Communicatie	210	-	-	-	-	-
KRW impulsprogramma	48	-	-	-	-	-
TOTAAL	16.023	5.752	2.317	2.120	403	404

Bijlage L Programma-ramingen naar onderliggende activiteiten (BBP)

BBP is de Beleids- en beheerproductenstructuur van de waterschappen. Dit is een structuur - door de Unie van Waterschappen ontwikkeld - om de taken, uitgaven en activiteiten van alle Nederlandse waterschappen eenduidig te vergelijken en te beheersen. Deze structuur is tevens de basis voor bepaling van de kosten per wettelijke taak en daarmee de heffingen van waaruit de kosten gedekt moeten worden.

1. Hoogwaterbescherming Maasvallei

BHP	NAAM	PRIM. BEGROTING 2026		PRIMITIEVE BEGROTING 2027			
		2026	2027	2027	2027	2027	2027
		Netto kosten	Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
011	Beheersplan waterkeringen	1.373.300	-	1.711.100	1.711.100	-	1.711.100
031	Legger waterkeringen	189.800	133.200	146.000	279.200	-	279.200
032	Beheersregister waterkeringen	108.200	-	146.000	146.000	-	146.000
033	Veiligheidstoets waterkering	2.424.100	534.800	1.535.200	2.070.000	-	2.070.000
041	Aanleg en verwerving primaire waterkeringen	16.775.500	255.000	19.617.500	19.872.500	-	19.872.500
042	Onderhoud primaire waterkeringen	6.559.500	844.300	5.411.200	6.255.500	-	6.255.500
043	Aanleg en verw regionale waterkering	-	-	-	-	-	-
044	Onderhoud regionale waterkering	-	-	-	-	-	-
045	Aanleg en verw overige waterkeringen	-	-	-	-	-	-
046	Onderhoud overige waterkeringen	84.300	-	99.900	99.900	-	99.900
047	Voorz verwante belangen waterkering	-	-	-	-	-	-
048	Muskusrattenbestrijding keringen	1.055.600	-	1.236.200	1.236.200	-	1.236.200
Totaal		28.570.300	1.767.300	29.903.100	31.670.400	-	31.670.400

BHP= beheerproduct / Kapl.+KVS= kapitaallasten en doorberekeningen kostenverdeelstaat

2. Klimaatadaptatie

BHP	NAAM	PRIM. BEGROTING 2026		PRIMITIEVE BEGROTING 2027			
		2026	2027	2027	2027	2027	2027
		Netto kosten	Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
012	Waterbeheersplan	2.160.700	40.000	2.607.000	2.647.000	-	2.647.000
015	Thema- en gebiedsgerichte plan	8.464.300	2.089.800	7.705.200	9.795.000	-	9.795.000
021	Plannen van derden	3.869.600	795.700	3.530.700	4.326.400	-	4.326.400
061	Peilbesluiten	472.700	259.300	252.500	511.800	-	511.800
062	Waterakkoorden	165.300	-	190.700	190.700	-	190.700
063	Legger waterlopen en kunstwerken	49.900	-	74.200	74.200	-	74.200
064	Beheersregister waterlopen en kunstwerken	32.700	33.400	-	33.400	-	33.400
071	Aanleg en verwerving waterlopen	22.180.400	1.354.500	23.320.200	24.674.700	83.600	24.591.100
072	Onderhoud waterlopen	21.745.300	11.521.900	13.059.000	24.580.900	-	24.580.900
073	Bouw en verw kunstwerken passieve waterbeheersing	2.954.200	-	3.265.800	3.265.800	-	3.265.800
074	Onderhoud kunstwerken passieve waterbeheersing	157.300	130.000	29.900	159.900	-	159.900
076	Voorzieningen verwante belangen watersystemen	413.400	35.500	372.600	408.100	-	408.100
077	Muskus- beverrattenbestrijding systeem	2.245.700	305.000	2.811.200	3.116.200	490.000	2.626.200
081	Baggerprogramma	-	-	-	-	-	-
082	Verwijdering en verspreiding bagger	248.000	253.000	-	253.000	-	253.000
083	Verwijdering en verwerking bagger	365.700	372.900	-	372.900	-	372.900
084	Bijdragen aan derden voor bagger	-	-	-	-	-	-
085	Saneringsprogramma	-	-	-	-	-	-
086	Sanering van waterbodems	-	-	-	-	-	-
091	Bouw en verwerving kunstwerken act. waterbeheersing	1.648.200	-	1.657.300	1.657.300	-	1.657.300
092	Onderhoud kunstwerken actieve waterbeheersing	387.500	217.300	259.900	477.200	-	477.200
093	Bediening kunstwerken actieve waterbeheersing	708.600	389.900	519.800	909.700	124.200	785.500
111	Monitoring waterkwantiteit	2.746.200	2.091.300	1.989.900	4.081.200	-	4.081.200
221	Beheer keurkwartel en vth-beleid	390.400	-	512.200	512.200	-	512.200
231	Vergunningen en meldingen	3.680.000	17.200	4.900.500	4.917.700	-	4.917.700
241	Wabo-adviezen	586.700	-	791.200	791.200	-	791.200
242	Adviezen Waterwet aan andere waterbeheerders	411.400	-	554.700	554.700	-	554.700
251	Toezicht	2.466.200	151.000	2.959.400	3.110.400	91.500	3.018.900
261	Bestuursrechtelijke handhaving	1.224.900	-	1.491.900	1.491.900	-	1.491.900
262	Strafrechtelijke handhaving	457.800	-	557.500	557.500	-	557.500
Totaal		80.233.100	20.057.700	73.413.300	93.471.000	789.300	92.681.700

3. Waterkwaliteit en ecologie

		PRIM. BEGROTING 2026	PRIMITIEVE BEGROTING 2027				
BHP	NAAM	2026	2027	2027	2027	2027	2027
		Netto kosten	Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
075	Kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater	3.890.300	1.342.600	4.893.800	6.236.400	-	6.236.400
112	Monitoring waterkwaliteit	2.871.300	2.421.500	1.428.000	3.849.500	-	3.849.500
113	Monitoring grondwater	-	-	-	-	-	-
272	Subsidies lozingen	-	-	-	-	-	-
273	Stimulering derden aanpak diffuse emissies	50.900	-	56.400	56.400	-	56.400
Totaal		6.812.500	3.764.100	6.378.200	10.142.300	-	10.142.300

4. Zuiveren en waterketen

		PRIM. BEGROTING 2026	PRIMITIEVE BEGROTING 2027				
BHP	NAAM	2026	2027	2027	2027	2027	2027
		Netto kosten	Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
016	Plannen afvalwaterketenbeleid	3.245.100	546.100	3.511.000	4.057.100	-	4.057.100
121	Bouw en verwerving transportstelsels	12.409.800	-	15.434.300	15.434.300	-	15.434.300
122	Onderhoud transportstelsels	5.661.200	2.947.100	6.843.100	9.790.200	1.760.000	8.030.200
123	Beheer transportstelsels	5.013.500	3.495.900	1.911.500	5.407.400	-	5.407.400
131	Bouw en verwerving zuiveringsinstallaties	29.273.700	1.563.200	31.702.900	33.266.100	-	33.266.100
132	Onderhoud zuiveringsinstallaties	10.938.100	6.079.300	6.451.600	12.530.900	-	12.530.900
133	Beheer zuiveringsinstallaties *	20.807.100	16.866.700	9.562.600	26.429.300	465.800	25.963.500
134	WVO-heffing effluent	1.559.900	1.415.700	37.100	1.452.800	-	1.452.800
135	Subsidies afhaakproblematiek	-	-	-	-	-	-
136	IBA-inrichtingen	291.300	198.300	384.000	582.300	215.400	366.900
141	Bouw en verwerving sliverwerkingsinstallaties	4.954.800	-	5.764.900	5.764.900	-	5.764.900
142	Onderhoud slibverwerkingsinstallaties	3.541.200	1.278.600	2.684.000	3.962.600	-	3.962.600
143	Beheer slibverwerkingsinstallaties	6.332.800	4.346.100	2.503.000	6.849.100	-	6.849.100
144	Afzet slib/restproducten	17.658.300	14.765.200	915.400	15.680.600	-	15.680.600
151	Afvalwaterbehandeling door derden	-	-	-	-	-	-
271	Rioleringsplannen	954.500	21.600	2.185.300	2.206.900	340.600	1.866.300
Totaal		122.641.300	53.523.800	89.890.700	143.414.500	2.781.800	140.632.700

5. Crisisbeheersing

		PRIM. BEGROTING 2026	PRIMITIEVE BEGROTING 2027				
BHP	NAAM	2026	2027	2027	2027	2027	2027
		Netto kosten	Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
017	Calamiteitenplannen	1.055.400	105.600	1.146.900	1.252.500	-	1.252.500
051	Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	1.460.600	706.300	882.100	1.588.400	-	1.588.400
101	Calamiteitenbestrijding watersystemen	906.500	47.300	1.025.300	1.072.600	-	1.072.600
	Totaal	3.422.500	859.200	3.054.300	3.913.500	-	3.913.500

6. Bestuur en organisatie

		PRIM. BEGROTING 2026	PRIMITIEVE BEGROTING 2027				
BHP	NAAM	2026	2027	2027	2027	2027	2027
		Netto kosten	Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
311	Kostentoedeling en belastingverordeningen	64.800	66.400	-	66.400	-	66.400
312	Aanslagen huishoudens en forfaitaire bedrijfsruimte	501.300	513.400	-	513.400	-	513.400
313	Aanslagen zuiveringsheffing overige bedrijven	1.180.100	1.207.000	-	1.207.000	-	1.207.000
314	Aanslagen watersysteemheffing gebouwd, ongebouwd	4.052.600	4.144.100	-	4.144.100	-	4.144.100
315	Aanslagen verontreinigingsheffing	-	-	-	-	-	-
316	Verzoek- bezw aar- en beroepschriften huishoudens en	366.300	375.100	-	375.100	-	375.100
317	Bezwaar- en beroepschriften zuiveringsheffing ov bedrij	242.200	248.000	-	248.000	-	248.000
318	Bezwaar- en beroepschriften watersysteemheffing	304.500	311.900	-	311.900	-	311.900
319	Bezwaar- en beroepschriften verontreinigingsheffing	-	-	-	-	-	-
321	Betalingsverwerking aanslagen	437.000	447.600	-	447.600	-	447.600
322	Kwijtschelding	250.600	256.700	-	256.700	-	256.700
323	Invorderingsmaatregel aanslagen	650.400	1.158.400	-	1.158.400	480.600	677.800
331	Bestuur	3.573.800	3.216.300	906.500	4.122.800	-	4.122.800
332	Bestuursondersteuning	2.224.900	-	2.556.200	2.556.200	-	2.556.200
333	Beheer niet-regelementaire zaken	-	-	-	-	-	-
341	Externe communicatie	4.199.700	349.000	5.361.300	5.710.300	-	5.710.300

tabel gaat verder op volgende pagina

		PRIM. BEGROTING 2026	PRIMITIEVE BEGROTING 2027				
BHP	NAAM	2026	2027	2027	2027	2027	2027
		Netto kosten	Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
901	Centraal management	-	219.000	-219.000	-	-	-
902	Organisatiebeleid- en beheer	-	77.900	-77.900	-	-	-
903	Personeelsbeleid- en beheer	-	1.495.300	-1.495.300	-	-	-
904	Kwaliteitszorg-, arbeidsomstandigheden- en milieuzorg	-	256.800	-256.800	-	-	-
905	Interne voorlichting	-	37.600	-37.600	-	-	-
906	Algemeen bestuurlijk en juridische ondersteuning	-	455.800	-274.200	181.600	181.600	-
911	Informatiebeleid en automatisering	-	18.864.700	-18.769.700	95.000	95.000	-
907	Concerncontrol en financieel beleid	-	122.000	-122.000	-	-	-
908	Meerjarenraming en begroting	-	15.600	-15.600	-	-	-
910	Comptabiliteit	-	561.700	-561.700	-	-	-
912	Centr (geo)grafische informatie	-	891.300	-757.700	133.600	133.600	-
913	Huisvesting	-	2.083.500	-2.034.500	49.000	49.000	-
914	Interne faciliteiten	-	5.996.900	-5.996.900	-	-	-
915	Bemonstering en analyse	-	1.303.400	-1.303.400	-	-	-
700	Concern	-	10.057.500	-9.974.800	82.700	82.700	-
710	Directie en Staf	-	5.405.700	-5.405.700	-	-	-
720	Operatie en Beheer	-	38.469.300	-34.295.600	4.173.700	4.173.700	-
730	Advies en Omgeving	-	30.176.600	-19.451.600	10.725.000	10.725.000	-
740	Ontwikkeling, Strategie en Transitie	-	25.753.100	-25.753.100	-	-	-
750	Bedrijfsondersteuning	-	16.460.800	-16.340.200	120.600	120.600	-
791	Kapitaallasten	-	69.823.100	-67.927.300	1.895.800	1.895.800	-
792	Werkmaterieel	-	403.500	-393.000	10.500	10.500	-
Totaal		18.048.200	241.225.000	-202.639.600	38.585.400	17.948.100	20.637.300

7. Strategische ontwikkelingen en overige begrotingsposten

Code EL 4	NAAM	PRIM. BEGROTING 2026		PRIMITIEVE BEGROTING 2027			
		2026	2027	2027	2027	2027	2027
		Netto kosten	Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
XKN26001	Aanbesteding maaicontracten	2.000.000	2.040.000	-	2.040.000	-	2.040.000
XKN26002	Wijziging gedragscode natuurbescherming en -beheer	1.500.000	1.530.000	-	1.530.000	-	1.530.000
XKN26003	Agio kapitaalverstrekking SNB uitvoering 4 projecten	140.000	-	-	-	-	-
XKN26004	Beleidsplan waterkeringen: sanering schotbalk keringen	80.000	300.000	-	300.000	-	300.000
XKN26005	Multidisciplinaire hoogwateroefening	120.000	-	-	-	-	-
XKN26006	Inrichting beheer en lijn overdracht waterk. projecten	160.000	200.000	-	200.000	-	200.000
XKN26007	Communicatie	246.000	210.000	-	210.000	-	210.000
XKN26008	Catering (aanbesteding)	120.000	-	-	-	-	-
XKN26009	Doorvoeren adviezen AB werkgroep 'ondersteuning AB'	75.000	-	-	-	-	-
XKN26010	Versterking bestuurondersteuning (+1fte)	100.000	-	-	-	-	-
XKN26011	Harmonisatie en herwaarderding functies, recruitment etc.	905.000	-	-	-	-	-
XKN26012	Aanbesteding wagenpark	1.200.000	-	-	-	-	-
XKN26013	Meerkt n.a.g.v. taakstelling kostenbesp. HWBP	70.000	70.000	-	70.000	-	70.000
XKN26014	UWTTD medicijnresten	360.000	-	-	-	-	-
XKN26015	Risicogestuurde aanpak wateroverlast	160.000	200.000	-	200.000	-	200.000
XKN26016	Natuurlijk systeemherstel	240.000	300.000	-	300.000	-	300.000
XKN26017	Vismigratieknelpunten als onderdeel visie	60.000	-	-	-	-	-
XKN26018	Convenant zoetwater	300.000	-	-	-	-	-
XKN26019	De waterpartner: leven met water	424.000	-	-	-	-	-
XKN26020	Datagedreven, applicaties en digitale veiligheid	640.000	-	-	-	-	-
XKN26021	De samenvoeging; nieuwe organisatie	560.000	-	-	-	-	-
XKN26022	Assetbase waterkeringen	300.000	-	-	-	-	-
XKN26023	Assetbase Watersysteem	300.000	-	-	-	-	-
XKN26024	Verantwoording	320.000	270.000	-	270.000	-	270.000
XKN26025	VTH toekomstbestendig opbouwen en doorontwikkelen	300.000	-	-	-	-	-
XKN26026	Beveiliging waterzuiveringen-> via investeringsstaat	-	250.000	-	250.000	-	250.000
XKN26027	Waterbeheerprogramma 2028-2033	136.000	-	-	-	-	-
XKN26028	Assetbase Waterketen	2.240.000	-	-	-	-	-
XKN26029	KRW impuls programma	1.640.000	157.000	-	157.000	-	157.000
XKN26030	KRW waterketenprojecten	-770.000	-	-	-	-	-
XKN26031	Assetbase Watersysteem (variant)	1.282.000	-	-	-	-	-
XKN26032	Datagedreven, applicaties en digitale veiligheid (variant)	1.792.000	101.500	-	101.500	-	101.500
XKN26033	Veranderende organisatie: De samenvoeging (variant)	560.000	-	-	-	-	-
XBEG26001	Toek. kstnontw. rwzi's -Waterketen (v.a. 2027)	-	2.448.000	-	2.448.000	-	2.448.000
	Totaal	17.560.000	8.076.500	-	8.076.500	-	8.076.500

Dekkingsmiddelen / saldo

BHP	NAAM	PRIM. BEGROTING 2026		PRIMITIEVE BEGROTING 2027			
		2026	2027	2027	2027	2027	2027
		Netto kosten	Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
801	Onvoorzien	1.200.500	1.315.100	-	1.315.100	-	1.315.100
802	Mutaties algemene reserves	-	-	-	-	-	-
803	Belastingopbrengst	-283.172.800	-	-	-	309.681.400	-309.681.400
804	Opbrengst kwijtschelding en oninbaarverklaring	10.481.500	-	-	-	-10.591.900	10.591.900
805	Dividenden en overige algemene opbrengsten	-3.197.100	-500.000	-	-500.000	2.775.000	-3.275.000
	Totaal	-274.687.900	815.100	-	815.100	301.864.500	-301.049.400
TOTAAL GENERAAL		2.600.000	330.088.700	-	330.088.700	323.383.700	6.705.000

m.dekever@waterschaplimburg.nl

Bijlage M Risicoregister

Nr.	Risico	Taak	Kans (netto)	Impact (netto)	Rekenbedrag gevolg (€)	Weerstands-vermogen	Soort risico
1	HWBP-programmarisico's niet gedekt door centrale projectrisicoreserve HWBP	Watersysteembeheer	Matig (25%-50%)	Zeer omvangrijk (> € 1.000.000)	€ 11.500.000	€ 3.425.000	Strategisch
2	WL mist effectiviteit door dalende rol bij droogte en wateroverlast	Watersysteembeheer	Laag (5%-25%)	Zeer omvangrijk (> € 1.000.000)	€ 2.500.000	€ 375.000	Strategisch
3	Doelen/ambities stroken niet met wensen bestuurlijke omgeving	Watersysteembeheer	Matig (25%-50%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 281.250	Strategisch
4	Stikstofproblematiek belemmert uitvoering van opgaven	Watersysteembeheer	Matig (25%-50%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 281.250	Strategisch
5	Uitstroom van sleutelposities met verlies van kennis en continuïteit	Beide	Matig (25%-50%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 281.250	Strategisch
6	Economische neergang met gevolgen voor inkomsten en weerstandsvermogen	Beide	Laag (5%-25%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 112.500	Strategisch
7	Stijgende inflatie leidt tot hogere kosten	Beide	Hoog (50%-75%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 468.750	Strategisch
8	Rentewijzigingen met gevolgen voor financieringslasten	Beide	Laag (5%-25%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 112.500	Strategisch
9	Risico: Niet tijdig halen duurzaamheidsdoelen	Beide	Matig (25%-50%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 37.500	Strategisch
10	Risico: Beschikbaarheid gronden	Watersysteembeheer	Erg laag (<5%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 17.500	Tactisch
11	Risico: Onderuitputting projecten	Watersysteembeheer	Matig (25%-50%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 37.500	Tactisch
12	Risico: Oplevering en overdracht projecten	Watersysteembeheer	Matig (25%-50%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 37.500	Tactisch
13	Risico: Projecten opstarten	Watersysteembeheer	Erg laag (<5%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 5.000	Tactisch
14	Risico: Krappe arbeidsmarkt	Beide	Matig (25%-50%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 281.250	Tactisch
15	Risico: Samenwerking partners	Beide	Matig (25%-50%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 281.250	Tactisch
16	Onvoldoende fysieke werkomgeving die aansluit op de behoefte van medewerkers	Beide	Matig (25%-50%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 281.250	Tactisch
17	Risico: Veiligheidsissues en gezondheidsrisico's personeel	Beide	Laag (5%-25%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 112.500	Tactisch
18	Risico: Meerkosten projecten	Beide	Erg laag (<5%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 37.500	Tactisch
19	Risico: Mislopen subsidies/bijdragen	Beide	Laag (5%-25%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 52.500	Tactisch
20	ontwerp assets voldoet niet: Ontbreken van beleid m.b.t. ontwerpassets/ ontwerpplanners ontbreken of onvolledig	Beide	Laag (5%-25%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 52.500	Tactisch
21	ontwerp assets voldoet niet: vanwege wijze van uitvragen aan contractanten en gebrek aan eigen engineering capaciteit	Beide	Laag (5%-25%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 52.500	Tactisch
22	ontwerp assets voldoet niet: uitgangspunten voor ontwerp incorrect vanwege data niet op orde	Beide	Laag (5%-25%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 52.500	Tactisch
23	Risico: Niet tijdig anticiperen op vereiste kennis	Beide	Zeer hoog (>75%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 87.500	Tactisch
24	Risico: Tekorten bij verbonden partijen	Beide	Laag (5%-25%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 52.500	Tactisch
25	Risico: Geodata en Waterdata zijn niet beschikbaar	Watersysteembeheer	Matig (25%-50%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 281.250	Operationeel
26	Risico: Aankoopschade wateroverlast	Watersysteembeheer	Laag (5%-25%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 112.500	Operationeel
27	Risico: Onderhoudscontract maaiveld/groenonderhoud	Watersysteembeheer	Laag (5%-25%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 112.500	Operationeel
28	Risico: Onrechtmatig verlenen vergunningen	Watersysteembeheer	Laag (5%-25%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 52.500	Operationeel
29	Risico: Niet voldoen aan kwaliteitscriteria VTH	Watersysteembeheer	Erg laag (<5%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 17.500	Operationeel
30	Risico: Verstoring van dienstverlening door slecht geprogrammeerd onderhoud en beheer	Watersysteembeheer	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
31	Risico: Het optreden van netcongestie	Waterzuivering	Zeer hoog (>75%)	Zeer omvangrijk (> € 1.000.000)	€ 2.500.000	€ 2.187.500	Operationeel
32	Risico: Indexering energieprijzen	Waterzuivering	Laag (5%-25%)	Zeer omvangrijk (> € 1.000.000)	€ 2.500.000	€ 375.000	Operationeel
33	Risico: Uitval/storing RWZI	Waterzuivering	Zeer hoog (>75%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 306.250	Operationeel
34	Risico: Uitval transportstelsel	Waterzuivering	Zeer hoog (>75%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 306.250	Operationeel
35	Risico: Indexering chemicaliënprijzen	Waterzuivering	Hoog (50%-75%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 218.750	Operationeel
36	Risico: Calamiteit RWZI	Waterzuivering	Laag (5%-25%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 52.500	Operationeel
37	Risico: Stagneren van afzet van reststoffen	Waterzuivering	Laag (5%-25%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 52.500	Operationeel
38	Risico: Verstoring bedrijfsvoering binnen waterzuivering	Waterzuivering	Erg laag (<5%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 17.500	Operationeel
39	Risico: Verstoring transport en behandeling afvalwater	Waterzuivering	Zeer hoog (>75%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 87.500	Operationeel
40	Risico: Meten nieuwe gevaarlijke stoffen	Waterzuivering	Zeer hoog (>75%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 87.500	Operationeel
41	Risico: Niet voldoen aan wettelijke voorschriften	Waterzuivering	Zeer hoog (>75%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 87.500	Operationeel
42	Beperkte beschikbaarheid van grondstoffen voor zuivering en projecten	Waterzuivering	Matig (25%-50%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 37.500	Operationeel
43	Risico: Hoogwater Maas / beken	Waterzuivering	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
44	Risico: Uitbesteden procesvoering	Waterzuivering	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
45	Risico: Onvolledig naleven contracten (klanten)	Waterzuivering	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel

Nr.	Risico	Taak	Kans (netto)	Impact (netto)	Rekenbedrag gevolg (€)	Weerstandsvermogen	Soort risico
45	Risico: Onvolledig naleven contracten (klanten)	Waterzuivering	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
46	Risico: Ongedekte schades projecten	Waterzuivering	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
47	Risico: Aanpassing infrastructurele werken	Waterzuivering	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
48	Risico: Verstrekken onjuiste informatie WIBON	Waterzuivering	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
49	Disfunctioneren assets door achterstallig onderhoud	Beide	Matig (25%-50%)	Zeemvangrijk (> € 1.000.000)	€ 2.500.000	€ 937.500	Operationeel
50	Disfunctioneren assets door onverwachte defecten	Beide	Laag (5%-25%)	Zeemvangrijk (> € 1.000.000)	€ 2.500.000	€ 375.000	Operationeel
51	Risico: Het lekken van informatie.	Beide	Laag (5%-25%)	Zeemvangrijk (> € 1.000.000)	€ 2.500.000	€ 375.000	Operationeel
52	Disfunctioneren van assets als gevolg van menselijk handelen leidt tot hogere kosten of uitval	Beide	Erg laag (<5%)	Zeemvangrijk (> € 1.000.000)	€ 2.500.000	€ 125.000	Operationeel
53	Disfunctioneren van assets als gevolg van onjuist onderhoud en/of inspectie leidt tot hogere kosten of uitval	Beide	Erg laag (<5%)	Zeemvangrijk (> € 1.000.000)	€ 2.500.000	€ 125.000	Operationeel
54	Risico: fvalstoffenbelasting bij onvoldoende capaciteit voor mono-verbranding van zuiveringsslib.	Beide	Laag (5%-25%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 52.500	Operationeel
55	Risico: Onvoldoende kostenbewustzijn	Beide	Laag (5%-25%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 52.500	Operationeel
56	Risico: Verstoring van de bedrijfsvoering door epidemie of pandemie	Beide	Laag (5%-25%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 112.500	Operationeel
57	Risico: Faillissement/contractbreuk	Beide	Laag (5%-25%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 112.500	Operationeel
58	Risico: Het uitvallen van ICT middelen	Beide	Laag (5%-25%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 112.500	Operationeel
59	Risico: Afbranden kantoorgebouw en loodsen	Beide	Erg laag (<5%)	Omvangrijk (€ 500.000 - € 1.000.000)	€ 750.000	€ 37.500	Operationeel
60	Risico: Nieuwe wet- en regelgeving	Beide	Matig (25%-50%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 131.250	Operationeel
61	Risico: Imagoproblemen	Beide	Matig (25%-50%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 131.250	Operationeel
62	Risico: Onvoldoende rekening houden met waterbelangen	Beide	Matig (25%-50%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 131.250	Operationeel
63	Risico: Annuleringskosten werkzaamheden a.g.v. onvoorziene omstandigheden	Beide	Matig (25%-50%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 131.250	Operationeel
64	Risico: Ongedekte schades projecten	Beide	Laag (5%-25%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 52.500	Operationeel
65	Risico: Stroomuitval	Beide	Erg laag (<5%)	Middelgroot (€ 200.000 - € 500.000)	€ 350.000	€ 17.500	Operationeel
66	Risico: Aansprakelijkheid bij werken voor derden	Beide	Matig (25%-50%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 37.500	Operationeel
67	Risico: Betaalverkeer	Beide	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
68	Risico: Onvolledig naleven contracten (bedrijfsleven)	Beide	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
69	Risico: Ontwerpfout	Beide	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
70	Risico: Verstoren bedrijfsvoering	Beide	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
71	Risico: Ongeval medewerker(s)	Beide	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
72	Onveilige situaties door externe partijen bij uitvoering projecten	Beide	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
73	Risico: Frauderisico	Beide	Erg laag (<5%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 5.000	Operationeel
74	Risico: Grote calamiteit	Beide	Erg laag (<5%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 5.000	Operationeel
75	Risico: Niet rechtmatige inkoop- en aanbesteding	Beide	Laag (5%-25%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
76	Risico: Juridisch beheer eigendommen	Beide	Erg laag (<5%)	Beperkt (< € 200.000)	€ 100.000	€ 5.000	Operationeel
					€ 55.400.000	€ 14.483.750	

Toelichting gehanteerde systematiek risico-inventarisatie

De risico-inventarisatie is uitgevoerd volgens de RISMAN-methode. Deze methode brengt risico's systematisch in kaart en houdt rekening met reeds getroffen beheersmaatregelen. Voor de resterende risico's wordt vervolgens een inschatting gemaakt van:

- de kans dat het risico zich voordoet, en
- het financiële gevolg ervan.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door de kansklasse te vermenigvuldigen met het rekenbedrag dat hoort bij de gevolgklasse waarin het risico is ingedeeld.

Tabel kansklasse

Kans			
Kwalitatief	Kwantitatief in %	Categorie	Rekenpercentage
zeer hoog	> 75%	5	87,50%
hoog	50% - 75%	4	62,50%
matig	25% - 50%	3	37,50%
laag	5%-25%	2	15%
erg laag	< 5%	1	5%

Tabel gevolgklasse

Gevolg in geld			
Kwalitatief	Kwantitatief	Categorie	Rekenbedrag
zeer omvangrijk	> € 1.000.000	D	€ 2.500.000,00
omvangrijk	€ 500.000 - € 1.000.000	C	€ 750.000,00
middelgroot	€ 200.000 - € 500.000	B	€ 350.000,00
beperkt	< € 200.000	A	€ 100.000,00

Voor de programmerisico's binnen het HWBP is aangesloten bij de uitkomsten van de door het HWBP zelf uitgevoerde risico-inventarisatie.

Toelichting uitkomsten risico-inventarisatie

De geactualiseerde risico-inventarisatie resulteert in een benodigde weerstandscapaciteit van € 14.483.750. De benodigde weerstandscapaciteit is bepaald op basis van de in deze bijlage opgenomen risico's en de hiervoor beschreven kans- en gevolgklassen.

Voor de analyse en duiding van de uitkomsten van de risico-inventarisatie en de vergelijking met de beschikbare weerstandscapaciteit wordt verwezen naar de paragraaf Uiteenzetting van de financiële positie, onderdeel *Weerstandsvermogen en risicobeheersing*.

Bijlage N Afkortingen

AB	Algemeen bestuur
AI	Artificial Intelligence / kunstmatige intelligentie
AROL	Ambtelijk Regiotrekkers Overleg Limburg
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBP productenstructuur	Beleids- en beheerproducten
BBV	Besluit begroting en verantwoording / Commissie BBV
BBVW	Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BKaL	Bestuurlijke Klimaatadaptietafel Limburg
BROL	Bestuurlijk Regiotrekkers Overleg Limburg
BsGW	Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen Limburg
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CAPEX	Capital Expenditures / investeringsuitgaven
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
DB	Dagelijks bestuur
DHZ	Deltaprogramma Hoge Zandgronden
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische en Monetaire Unie
EV	Eigen vermogen
Fido	Financiering decentrale overheden
GLB	Gemeenschappelijke Landbouw Beleid
GR	Gemeenschappelijke Regelingen
HRSA	Herziening Richtlijn Stedelijk Afvalwater
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWH	Het Waterschapshuis
I&W	Infrastructuur & Waterstaat
IBA	Individuele Behandeling van Afvalwater
IC	Interne controle
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IKB	Individueel keuzebudget
IKP	Informatieknooppunt
KMNI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KPI	Kritieke Prestatie-Indicator
KRW	Kaderrichtlijn Water
LCCM	Landelijke Coördinatie Commissie Muskusrattenbestrijding
LEB	Limburgse effluentbeleid
LIWA	Limburgse Integrale Watersysteem Analyse
LLTB	Limburgse Land- en Tuinbouwbond
MJOP	Meerjarenonderhoudsplan
MTN	Medium Term Notes
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra
NSP	Nationaal Strategisch Plan
NW4	Vierde Nota Waterhuishouding
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
OPEX	Operating Expenditures / exploitatiekosten
OTO	Opleiden, Trainen en Oefenen
P&C	Planning & Control

PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PBB	Persoonsgebonden Basisbudget
POL	Provinciaal Omgevingsplan Limburg
RES	Regionale Energie Strategieën
RG	Rioolgemaal
RI&E	Risico-inventarisatie en -evaluatie
RISMAN	RISicoMANagement
RMV	Rechtmatigheidsverantwoording
RWS	Rijkswaterstaat
Rwzi	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SCL	Safety Culture Ladder
SMWK	Schone Maas Water Keten
SPUK	Specifieke Uitkering
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
UvW	Unie van Waterschappen
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
Ve's	Vervuilingseenheden
VIC	Verbijzonderde interne controle
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VV	Vreemd vermogen
WB21	Waterbeleid 21e eeuw
WBL	Waterschapsbedrijf Limburg
WBP	Waterbeheerprogramma
WiB	Water in Balans
WIBON	Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken
WL	Waterschap Limburg
Woo	Wet open overheid
WOZ	Waarde Onroerende Zaken
WRL	Waterveiligheid en Ruimte Limburg